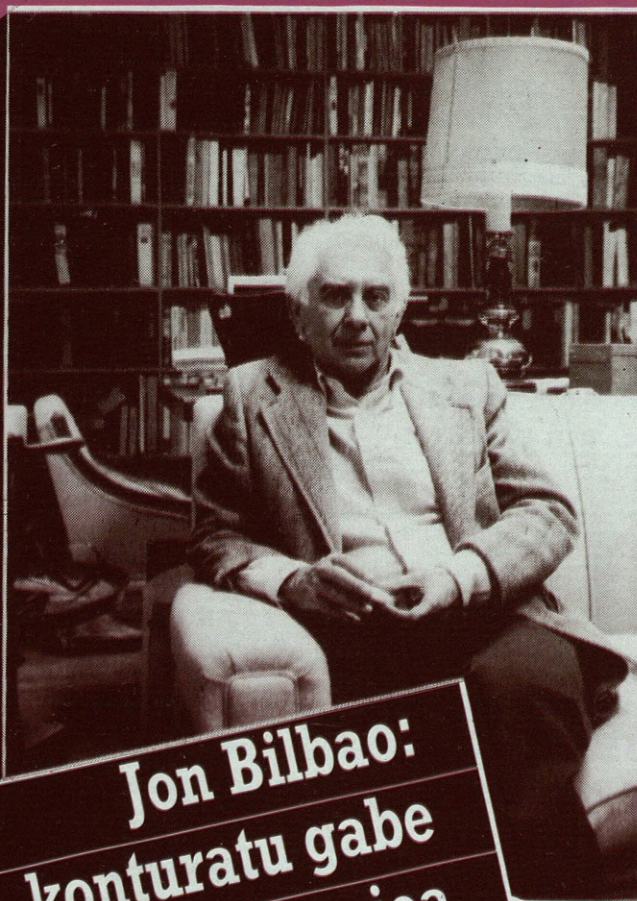

ARGIA

1986 Ekaina 8 — XLIX urtea — 1.107. zenbakia — 130 pezeta (BEZ barne) / 7 libera

Jon Bilbao:
«Agian, konturatu gabe
eman diot informazioa
CIAri»

**Gizon «moderno»,
kontsumoaren merkatu berria
Orientazioa,
kirol berri baten aztarnak**

EKO

EKO ALTZA

Larratxo Ibilbidea, 96 zbk. ALTZA

S. Juan Bautista Koperatiba

Villas auzoa. Tel. 55 01 99 HERNANI

SUPER AMARA

Isabel II.a, 16 zbk. Tel. 46 11 77
DONOSTIA

EKO ASTEASU

Keelavite Poligonua, z/g. Tel. 69 25 26
ASTEASU

EKO AIETE

Grupo Etxadi. Tel. 21 14 88 AIETE
(Donostia)

EKO LASARTE

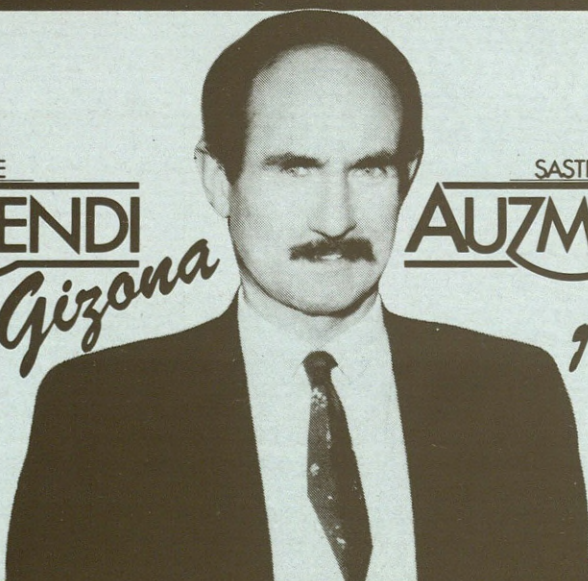
Loidi auzoa, z/g. Tel. 36 12 79
LASARTE

Vivodist

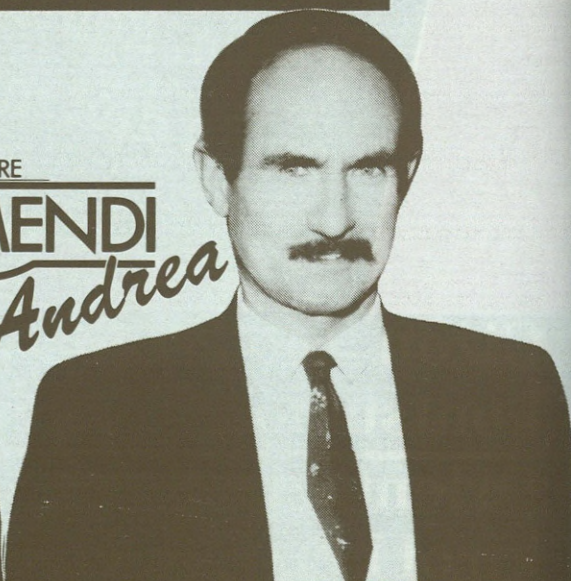
*Donostiako
emakumeak gizasemeen pare azkenean.*

AUZMENDIK BISKIAK ORAINGOAN

SASTRE
AUZMENDI
Gizona

SASTRE
AUZMENDI
Andrea

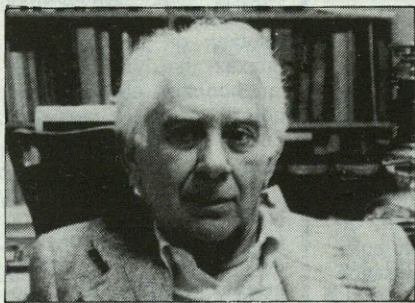

Avda. 11 y Vergara, 1

Donostiako estiloa

Inkesten inguruan sortutako polemikak damaie lehen beroaldia motel samar hasi den hauteskunde kanpainari. Euskal Herriari dagokionez, PNV nagusi mantenduko dela, PSOE nabarmen jaitziko dela, HB asko igoko dela eta EE ere igo egingo dela diote. Erresultatu horiek, hala ere, irakurketa bat baino gehiago badute, eta posibilitate batzuk aztertu ditu Iñaki Zubiondok. **17. orrialdean.**

Pertsonaia ezaguna dugu Jon Bilbao sudurra liburu tartean sartzeraz ohiturik gaudenok. Bera ere horrela imajinatu izan dugu noiz edo noiz. New York-en liburuteği eta fitxero tartean sarturik euskal gaiei buruzko bibliografiarik osoena osatzen. Oraintsu etorri da Euskal Herrira eta eskaini zaion omenaldiarekin batera elkarizketa interesgarri bat egin dio Laura Mintegik. **27. orrialdean.**

1.107. zenbakia

4.— Astegiroa.

POLITIKA

13.— Ttamtaka. **Esteban Galar.**

14.— Inkestek erakutsi dute merkaturak: 300.000 euskaldun zalanztatan. **I. Zubiondo**

18.— Nazioartekoa. **Fan-Xin.**

ERREPORTAIK

20.— Orientazioa, kirol berri baten aztarnak. **A. Elozegi.**

22.— Gasteizko antimilitaristak eta Indar Armatuak Eguna. **P. Ruiz.**

27.— Jon Bilbaoekin elkarizketa. **L. Mintegi.**

32.— Salamanca el artista, zapatagarbitzailea. **T. Cardenas.**

34.— Araba Euskaraz, uste baino arrakasta handiagoa. **I. Iriondo.**

35.— Gazte ginen. **Koldo Izagirre.**

36.— Irakurleak mintzo.

KULTURA

37.— Kultur ataria.

38.— Jende gutxi Durangoko Azokan. **P. Unzueta.**

39.— Amodiozko nobelaz. **M. Hernandez.**

40.— Erramun Bachoc-ekin mintzo. **I. Borda.**

41.— Imanol: «Artistak gauza berriak bilatu behar ditu». **I.G., X.M. eta M.I.**

42.— Bertsolaritzaren aldaketari buruzko mahaingurua. **J.L.**

ETA BESTE

45.— Bertsokak.

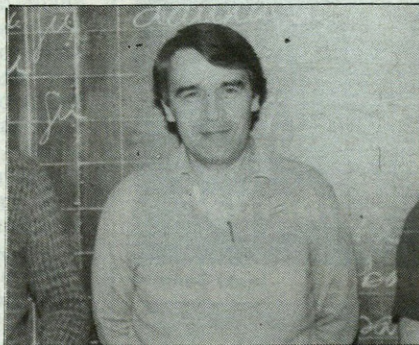
47.— Kirolak. **Gorka Arrese.**

48.— Denborapasak.

50.— Azkena. **Mikel Antza.**

Azkenaldi honetan, batzuk oraindik gehiegi konturatu ez ba gara ere, aldatzen hasia da gizon «modernoa»ren piura edo itxura. Moda bat baino denentz ez da izango erreportaiaren eztabaidatutakoa. Fenomenoa bera agertuko da, gizonen produktioak saldu nahi dituen industriak horretarako sortu dituen tresnak eta kontuak aztertuz. **24. orrialdean.**

Kultur orrialdeek gai ezberdin eta atseginak ikutzen dituzte aste honetan. Ospatu berria den Durangoko Azoka, Bertsolaritzaren aldaketari buruz egin berria den mahainguru bat, eta gutxi balitz bezala, Imanol kantaria eta Erramun Bachoc hizkuntzalaria elkarizketatu ditugu. **37. orrialdetik** aurrera has zaitetzke bila.

Jabea: Zeruko ARGIA S.A.L.

ARGIA egiten dugu:

Donostian: Mikel Antza, Iñaki Camino, Jon Barandiaran, Ostaiska Irastorza, Gorka Izeta, Josu Landa, Pablo Sastre, Iñaki Uribe, Xalbardin, Pello Zubiria, Joxemi Zumalabe.

Bilbon: Antton Azkargorta, Edorta Jimenez, Karmelo Landa, Laura Mintegi, Iñaki Uriarte, 'Anaitasuna Taldea'.

Gasteizen: Blanca Agiriano, Txotxe Andueza, Irantzu Iriondo, Josu Olano, Pablo Ruiz de Aretxabaleta.

Iparaldean: Ladix Arrosagarai, Mikel Iribarren, Itxaro Borda, Allande Sokarros.

Iruñean: Jon Alonso.

Kolaboratzaileak: Xabier Agirre, Martxel Aizpurua, Itziar Alkorta, Joseba Alvarez, Enrike Amonarriz, Joxe Azurmendi, Balere Bakaikoa, Amaia Elozegi, Enbido, Xabier Erro, Xarlot Etchezaharreta, Esther Forcada, Joxean Gezalaga 'Zaldubi', Gure Irratikoak, Tito Irazusta, Irulegi Irratikoak, Koldo Izagirre, Kaki, Asun Larrañaga, Josetxo Lizartza, Loren Loidi, Emilio Lopez Adan 'Beltza', Alfonsito Martinez, F.J. Mendi-guren, Bego Montorio, Mikel Nabarro 'Trikuharri', Eneko Olasagasti, Xabier Portugal, Koldo San Julian, Andoni Sarrigi 'Murumendi', Joseba Sarrionandia, J.L. Alvarez 'Txillardegui', Mikel Ubillos, Urederra.

Marrazkilaria: Joxemi, Julio.
Publizitatea: Maximo Aierbe, Joxe Mari Ostolaza.

Administrazioa: Jon Barandiaran.

Ardura teknikoa: Simeon Barroso, J. Jose De Marcos.

D.L.: 80—1963.

Helbidea: ARGIA, Ametzagaña 19 Behe. 20012 Donostia.

Telefonoa: 28 33 99.

Inprimategia: Gráficas SEMI.

Ale Bakarria: 130 pezeta / 7 libe-bera (BEZ barne).

1986. urterako harpidetza sariak: (BEZ barne)

Hego Euskal Herria.....4.800 pezeta.
Ipar Euskal Herria.....330 libe-bera.
Estatu Espainola.....4.800 pezeta.
Beste atzerriak.....6.600 pezeta.
Airez.....10.000 pezeta.

EKAINA 7 EKAINA 14

ekainaren 7an ilberri

mareak: (ekainaren 8an)
gora: 05.50 eta 18.02
behera: 11.55 eta 00.20

eguzkia: (ekainaren 8an)
irten: 06.44
sartu: 21.43

(ordulariaren ordutan)

liburuak

Iñaki Camino

Egilea: Xabier Mendiguren Elizegi.

Titulua: Sei ipuin amodiozko.

Argitaletxea: Susa saila 29.a.

Ezaugarriak: 80 orrialde. 500 pta.

Xabier Mendiguren sari literario ugari irabazten ari den gazte beasaindarra dugu, antzerki, ipuin nahiz olerkien idazlea. Dena den orain artean ez zuen ezer li-

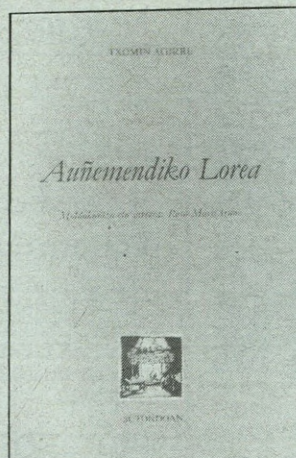
buru antzean argitaraturik, eta orain kolpetik bi liburu kalera ditu, bata hemen aipatzen ari garen hau, eta bestea antzerkia, hori ere Susa argitaletxean, «Kanpotarrak maisu» izenez eta aurki aterako dena.

Eutsi diezaigun ipuin bilduma honi orain. Sei ipuin eta gainera amodiozkoak, ederki saltzen den generoa beraz. Aurrena lehen ere Susa aldizkarian irtena da, «22 ebaki» du izena, eta maitasunaren doinu ezkutuenean indar errausleari segitzen zaion beratasunaren laburtasunaz dihardu, ase-bete ezinez.

Bigarrena «Udak dakarren udak daroa» dugu, hainbeste udatan adiskidetutako laguntxoaz hau. Hondartzan irakurtzeko aparta. Azken egunean presek eta oker ulertutakoek telefonoaren zenbakia eskatzea ezinezkoa egiten duten modukoa dugu gutxi gora behera ipuin hau. «Nenufare zuria» India inguruan gertatzen da, maitasun ezinezkoak, gote eta erregeen alaba xarmantak, nenufareen botere zorabigarriak eta basoko maitagarriez betarikako ipuin tradizioaletan oinarrituta, bukaera bereziko saiakera.

«Perla beltza» berekoitasunak sortzen duen minbizia zenbatarainokoa izan daitekeen erakusten digun ipuia dugu, Karibe inguruko kostetan kokatua, perla bilatzaile istorio. «Un petit cadeau pour madame» aristokrazia jendearen artean usatzen diren amodio eta prostituzioen berri erakusten digun ipuina dugu. Senar dirudun gizena, sexua-aren arloan emaztea asetzen ezduena e.a. Erregali garestiak, bisoiak eta odola.

«Amuñia Margarita» dugu azkena, ipuin modernuaren antitesia, etxean guraso zaharren artean bazkalondoan maiz aditu ohi diren istorio zaharren kontakera dugu, garai bateko Dosnostia burgesean kasinoan ibiltzen ziren galai dotore horietako batek bertako jostun xehe batekin izandako abenturak ditugu. Iharduera tradizionalean jositako kontakera.

Egilea: Txomin Agirre.

Titulua: Añamendiko lorea.

Argitaletxea: Sutondoan saila 9. Labayru ikastegia.

Ezaugarriak: 176 orrialde. 800 pta.

Labayrukoek aurrera egiten dute fin beren jardunean. Bizkaierak erditu dituen lanik gorenak behar legez kalera guran, liburuazterketa eta moldakuntzak ipintzen dituzte beti hasieran, testua bere kontestuan sartu eta ulertzeko gaitz diren berben itzulpena emanik, irakurkera aberatsagoa egitearren.

Oraingoan Txomin Agirreraren «Añamendiko lorea» eman dute argitara, oraindik ere erdal itzulpen eta guzti «Añamendi» sailak kalean duena. Dena den argitalpen hau gauekoak ageri zaigu grafia eta fonetikari dagokionean. Argitarapenaren arduraduna Rosa Mari Arano dugu oraingoan.

Añamendiko lorea elaberri historikoa dugu, mende amaieran Navarro Villosladak egindako «Amaya» haren antzekoa, ezin ahaztuzkoa baita Txomin Agirre euskal elaberrigintzaren aurreneko habea dugula kasik, eta originalitatea bilatzen hasiz gero askorik idorrotea gaitza dela. Txominnek, Riktrudis eta Adalbalderen istorioaren biartez, euskaldun eta erdalunen arteko gorrotoa ageri zaigu, gerra nahia, Jangoiakoaren legea eta maitasuna gizakia-aren beste edozein argalke-riaren gainetik dagoela.

Egilea: Jon Kortazar.

Titulua: Teoría y práctica poética de Lauaxeta.

Argitaletxea: Colección Magisterio Derio.

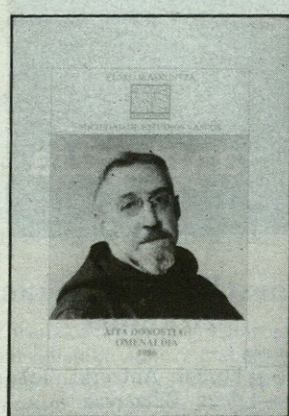
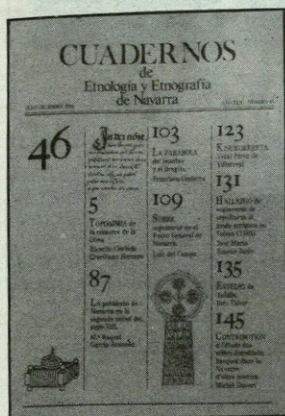
Ezaugarriak: 296 orrialde.

Jon Kortazarrek Lauaxetaren poesigintza egin du en tesiaren parte handi bat jasotzen du liburu honek. Luzaz ihardyn du Jonek lan honekin, eta tesiarekin notarik gorenena jaso zuen Euskal Herriko Unibertsitatean.

Lanean kontzeptu eta atal asko ukitzen dira, Lauaxetak klasikotasuna nola ulertzen duen, tragedia griegoa, egungo poesi modernu europarra eta herri poesia nolatan baliatzen dituen bere lanean, Lauaxetaren poetikaren kontestualizazioa, objetibismoa, hiria eta herria, idealismoa...

Obra poetikoaren azterketan, Bide Barriak eta Arrats Beran liburuaren azterketa egiten da errima, morfologia, sintasia, pertsonigikazioa, alkar hizketa, dramatizazioa, adjetibazioa, nitasuna, bidaia, izen sintagmen zailtasuna, paralelismoak, adjetibazioak, denbora, tragedia, denboratasuna iniazioa eta beste mila kontu Lauaxetari buruz.

Jakina da Kortazar dela Lauaxeta gehien eta hobeen aztertu duen kritikoa, beraz Lauaxetaren lana ederki ulertzeko Kortazarren liburu honi eutsi behar.

Aldizkariaren izena: Cuadernos de etnología y etnografía de Navarra.

Argitaletxea: Gobierno de Navarra. Departamento de educación y cultura, Institución Príncipe de Viana.

Ezaugarriak: 1985. uztaila-abendua. XVII. urtea. 46. zenbakia. 222 orrialde. 1.000 pta.

lazio urteko bigarren zenbakian datozen lanak hauexek dira:

Ricardo Zierbide eta Graciliano Herreroen partetik, La Oliva eremuko toponimiaren lehen parte bat. Ma. Raquel García Arancónen Nafarroako populaketa XIII. mendearen bigarren erdian. Francisco Ondarrak gizona eta herensugearen parabola. Luis del Campok Nafarroako Foru Nagusian hilotz biez dagoenaz. Vidal Perez de Villarealek Amaier herrian dagoen «Kisukoerrot» errota. José María Jimeno Juriok, Tolosan 1589.ean aurkitutako esfera diskaoidal batzuri buruzko informazioa Iruñeko artxibategietan nola azaldu den argitzen digu. Ma. Inés Tabar Sarriasek Tafallako estela. Michel Duverten Basanafarroako estela diskoidalaren azterketari egindako kontribuzioa eta Tomás Alonso y García del Pulgarrek atzemik, disko eat liburu aipamenak.

Aldizkariaren izena: Eusko Ikaskuntza. Musika saila. Aita Donostiari omenaldia.

Ezaugarriak: 800 pta. 284 orrialde.

Oraintsu ari dira Aita Donostia ikertzaile eta biltzaile zenari buruzko hitzaldi, azterketa eta gorespen guztiak metatzen, eta aurtengo bere omenaldiari Eusko Ikaskuntzakoek argitaratutako liburukote lodi hau erantsi zaio. Bere jaiotzaren mendeurrerenerako lan sail galanta bildu da. Batetik, Aita Donostiaz hainbat jendek gogoan gordetzen dituen oroitzapenak dauzkagu. Sail honetan Pedro Mari Irurtzun, José Luis Antsoarena, Maria Azpiazu Zulaika, Enrique Jorda eta beste batzuk. Bere lanari eta musikari zuzenkiago loturikako lanen artean, Jose M. Zapirain Maritxalar, Miguel Querol eta beste batzuk.

Aita Donostiaren biografiaren atal handi baten berri izateko lankidetzeta eta datu garrantzitsuak, zalantzarik gabe.

Aldizkariaren izena: Zirikatu. Irakurgaiak 3.a.

Ezaugarriak: 16 orrialde. 50 pta.

Euskaraz, independentziaren alde, kapitalismoaren aurka eta kito! izenburuz hasten da Zirikatu aldizkari bilbotarraren hiru garren zenbaki hau. Zirikatu taldeak ael honekin bi gauza ditu buruan bereziki: lehenik euskarak ibzi duen egoeraren sakonketa eta horretarako, «Jakin», «Egin», ARGIA eta zenbait itzulpen erabili ditu bere orriotan. Bigarrenik, irakurgai honek gure arteko eztabaidari bidea eman nahi dio, aberasgarri eta probetxugarri gerta daitekeelakoan.

Euskara eta herri-dinamika; elebitasuna; hizkuntz-normalkuntza; euskararen irtenbideak; euskararen aurkako eraso eta azkenik Rudolf Rocker-en artikululu baten itzulpena, «Aberria hizkuntz komunitate gisa» izenekoarena.

Bizitz luzea desio diogu bihotzetik aldizkari hain bortitz honi. Multikopiatan aterea dago, ziur aski banaketa kaskarra edukiko dim, beraz saiatu bilatzen, mugitu!

Aldizkariaren izena: Maiatz 11.

Ezaugarriak: 25 libera. 500 pta.

Berri ere Maiatz kalean. Oraingoan narrazioa du nagusi zenbaki honek. Hauen artean Eñaut Etxamendiren ipuin zahar bat, hogeitaka urte dituen; Lucien Etxezaharretak ere badu prosazko lan motz bat astoen gainean egin. Tere Irastortza eta Arantxa Urretavizcayarekin elkarriketa bi dauzkagu. Auxtin Zamorak eta Jeanne Etchessahar-Monteilek poema motz batzu argitara dituzte, Gotzone Sestorainek bezala.

Itxaro Bordaren lana dugu bestalde, ipuinak, Cesare Pavese idazleari buruzko argibideak eta baita poesia ere. Marisa Gutierrez eta Ana Rossetik poema batzu dituzte. Peio Xarritonek baditu halako pentsakizun-izpi batzu, satiratik hurbil. Aurelia Arcochak ere prosalan motza egin du. Poema gehiago ere badira, Jean Louis Caussaderenak.

Zinez eskatzen dugu barikamena ezer gehiago esan ezinagatik, azken orduan eta gaizki egin behar izan dugu lana, deus irakurtzeko astirik gabe.

zinema

Fas

ekaina

9 Bilboko fas zine-klu-
bak badu zer eskaini

hurrengo egun hauetan. Ekainaren 9rako "En compañía de los lobos" izeneko filmaren emanaldia antolatu du. Neil Jordan zinegile irlandarraren filma honetan ametsesko mundua, mundu fantastikoa, sorginak, maitagarriak baso misteriotsu batetako historietan agertzen zaizkigu. Mota honetako zinearen barruan, garrantzi handiko filma, ongi egina, liluragarria... Emanaldia Arrasate kaleko 2. zenbakian, arratsaldeko 7,30tan.

filma

Zoragarrikiro girotutako filma

Barry Lyndon
Zuz: Stanley Kubrick
Akt. printzipalak:
Ryan O'Neal eta
Marina Berenson

Stanley Kubrick-en film ikusgarri baten aurrean gauda. Nahiz zuzendari horren obra gutxi ikusi dugun, haxe da gehien gustatu zaiguna, eta besteein ez ginen bat ere aspertu. "Barry Lyndon"ekin inor ez zen aspertu, beste alde. Eta jai arratsalde batean joan ginen zinemara. Aspertzeko motiburik? Batzuentzat bai, hiru ordutakoa bait da zinta, eta ekintza lasai, oso lasai bilakatzen da...

Lasai eta luze, bai, ez ordea geldiegia: ambientean horren ondo sartzen da; nor ez da, bere begien aurrean iragaiten den kolore ederrezko historia puska bati beha, goxo egonen, eta kontent? Europako historia puska bat, baina batez ere irlandar baten bizitzaren kontakizuna. Europako paisajeak eta jendeak ikusten ditugu, eta bizi egiten ditugu; pelikula hau girotu dutenek merezi lukete, bai, mundialeko saririk. Eta argazkilariek? Kandlez argitutako eszena trukorik gabeko horientatik eta batez ere kolore zuri eta berdeen difuminatze bereziengatik, zine-argazkilaritzaren historian mugarri bat izan zen, pelikula hau.

Protagonista ez da heroikoa, pelikulen mundukoa. Ahula da, harrigarriki humanoa, eta bakarrik urteen poderioz, filma aurrera-hala, indartuko zaio pertsonalitatea, eta ikusle arruntok beharrezkotzat ematera iritsi garen protagonistarekiko identifikazioa senditzen dugu. Bizitzaren zera handi eta betiko horiek erakusten zaizkigu: semearen aldeginatza, gerraratzea, gizon baten adiskidetasuna, ezkontza, eguneroko maitasunak eta gorroto izugarriak; semea hiltzen deneko eszena latza iruditu zaigu.

M.G.

antzerkia

EATB-ren zirkuitoa

ekaina

14 Euskal Antzerki Taldeen Biltzarrak antolatutako zirkuito honen barruan badago hurrengo egun hauetan zer ikusi, oraingo honetan gehiegi ez bada ere. **Taupada** taldeak ekainaren 14an Oiarzunen eskainiko du "Behin batean... ju, ju, ju..." izeneko lana.

Antzerkia eskoletara

ekaina

13 Deba garaiko eskoletan ikasleek antolatutako eta antzeztutako emanaldiak ospatzen ari dira. Ekainaren 13a bitartean Eibar, Elgoibar, Ermua, Murtiku, Soraluze eta Debako herrietako eskoletan ospatuko dira ihardunaldi hauek.

dantzaldiak

Eskolarteko Dantza Txapelketa finala

ekaina

15 Ekainaren 15ean Donostian ospatuko da Aita Donostiaren omenez aurtengo Eskolarteko Dantza Txapelketaren finala. Ekintza nagusia Trinitate Enparantzan izango da goizeko 11etan hasiz eta 11,30tan bukatuz. Ondoren bertan parte hartuko duten ume guztiak Alde Zaharreko elkarteetara joango dira bazkaltzera.

Euskal Jaiak Arrasaten

ekaina

15 Arrasaten ospatuko diren Euskal Jaien egitarauaren barruan, ekainaren 15ean ospatuko den bailara mailako haurren arteko dantza txapelketa aipatu behar da. Bertan, Arrasate bailara edo inguruko haur guztiak dantza lehiari arituko dira.

Ekainaren 15ean Gasteizko eskoletako haurrak arituko dira Mendizorrotza Polikiroldegian beren arteko leheiatza batean.

Ongarriren erakusketa Elgoibarren

Euskal Herriko Argazkilari Taldeen Elkartearen partaide den Ongarri izeneko fotografia kolektiboak Gabriel argazkilari balentziarraren erakusketa antolatu du. Maiatzan ireki zen eta ekainaren 10an arte egongo da zabalik. Ordutegia, arratsaldeko 7etatik 9tara igande ez beste egun guztietan.

Isaac Lanchas-en erakusketa Zarautzen

Ekainaren 11a bitartean Zarauzko Teilatupe elkartearen Isaac Lanchas-en erakusketa bat ikusteko aukera izango da, Arte Zaleak izeneko taldeak antolatutako erakusketa bat dugu hau. Lanchas-ek egurrean eginiko inkrustazioak eskainiko dira. Inkrustazioen bidez motibo ezberdinak eta paisaiak burutzen ditu artista honek. Artesauaren pazientzia eta artistaren agudezia beharrezkoak dira artearen alor honetan.

Luis Cisneros Zarautzen

Zarauzko Dorre Luzean Luis Cisneros margolariaren lanak eskainiko dira ekainaren 11a bitartean. Bere margo lan hauek itsasoa dute ardatza bezala. Itsasoari eskainitako paisaiak beraz, kolore eta bizitasun handikoak. Honakoa da erakusketa honen ordutegia: lan egunetan arratsaldeko 7etatik 9tara; igande eta jai egunetan eguerdiko 12tatik ordubitarra eta arratsaldeko 7etatik 9tara.

"Taller de la imagen", ek. 14a arte.

□ Vanguardia galeria: "Grupos", ek. 12a arte.

□ Santurtzikiko LAK aretoa: "Eduardo Chillida" (grab.), ek. 8a arte.

□ Deustuko LAK-en: **Mikel Galan** eta **Joaquin Rubio**, ek. 8a arte.

□ Caja de Ahorros Vizcaina-ren aretoa (Durango): **Ramon Zuriarrain** (pint.), ek. 8a arte.

Nafarroa:

□ Sala García Castañón (Iruñea): "El autorretrato en la pintura española", ek. 6a arte; **Hernandez Pijuan**, ek. 7tik.

□ El Porche galeria (Iruñea): **Antonio Laita** (ek. 10a arte).

□ Nafarroako museoa (Iruñea): **Antonio Garbalo** (esk.), ek. zehar.

Bizkaia:

□ Windsor kulturgintza (Bilbo): **Equipo FFLJ** (F. García, F. Mirantes, I. Mauraza, J. Pastor). "Zeramikak", ek. 14a arte.

□ Euskal Arkeologia, Etnografia eta Kondaia museoa (Bilbo): "II. karlistadaren argazki irudiak", ek. 26a arte.

□ Getxoko kultur elkarte:

□ Pabellones mixtos de la Ciudadela (Iruñea): "Berlin hoy y Berlin veinte", ek. 6a arte.

□ Conde Rodezno aretoa (Iruñea): **Guillermo Caval**, ek. 9a arte.

□ Tafallako kultur etxea: "Estudio artístico Argia" (pint.), ek. 15a arte.

Áraba:

□ Amurrioko kultur etxea: "Amurrioko eskola artistikoa" (zer., pint., mar.), ek. 12tik.

□ Cafe Caruso (Gasteiz): **Eva Mesanza**, **J. C. Meana**, **Iñaki Otxoa de Eribe**, **Javier Dz. de Garayo**, **Fdo. Ortiz de Lejarazu**.

□ Escuela de Artes y Oficios: bertako ikasleek egindako lanen aurkezpena, ek. 11tik.

□ Sala Independencia (Gasteiz): **Jorge Girbau** eta **Paco San Miguel**, ek. 15a arte.

□ Rubens Galeria (Gasteiz): **Moreno** (hiperrealismoa), ek. zehar.

□ Casa del Cordon (Gasteiz): **Arsenio de Miguel** (pint.), ek. 21a arte.

□ Sala San Prudencio (Gasteiz): "Así pinta... Almarcha", ek. 8a arte.

Gipuzkoa:

□ Galeria 16 (Donostia): **Ricardo Toja** (pint.), ek. 6tik.

□ Altzerri (Donostia): **Joan A. Toledo** (pint.), ek. 20a arte.

□ GAKP (Donostia): Artista berrien 28. lehiaketa (pint. eta esk.).

□ San Telmo museoa: **Alvaro Delgado** (erak. antologikoa), ek. zehar.

□ Donostiako Caja Postalaren aretoa: **Koldobika Jauregi** (esk.), ek. 20a arte.

□ Galeria Zazpi (Zarautz): **Alberto Ibañez** (pint.), ek. 16a arte.

□ Kai (Donostia): **Mikel Benito** (poemak eta pint.).

□ Etxeberría galeria (Donostia): **Fiestras** (pint.), ek. 14a arte.

□ GAKP (Errenteria - Xepelar etxea): **Agustin Lojo** eta **Fernando Villarreal** (pint.).

□ GAKP (Azpeitia - Antxieta etxea): bertako Arte eta Diseinu eskolan egindako lanen erakusketa.

□ Oizartungo Caja Postalaren aretoa: **Koldobika Jauregi** (esk.), obra zaharra.

Erakusketa

Kolore bako masa sujerenteak

Rosa Adrada
Ederti galeria
Bilbo

maiatzaren 30tik ekainaren 10era

Rosa Adradak lino gaineko oleo handiak eskegi ditu Ederti galeriako ormetan. Teknika mixtoa erabiltzen du (masa eta olio, pintzela eta spray-a), masa zentral bati, gainontzeko formak gehituz. Espazio zabal eta etereoak agertzen dira bere koadroetan, batzutan linea batzu apurtuak, aldi berean apurturik dauden lineak direla.

Materia, aidea, eta giza figura insinuatuak dira bere obraren mamia. Figurek bolumena hartzen dute, mugimendua lortzen duten heinean, bolumen formabako eta gizatiarrak, kolore difuminatu eta insinuatuez. Kolore degradatu horiek dira hain zuzen espazio zabalen sujerentzia, etereotasuna eta argitasuna lortzen dutenak. Itzalek indar handia hartzen dute zenbait koadrotan, zeinetan paleta kolore ilunez eta amatatuez, agresiboez, tintatzen den.

Oro har, pintura sakona, matizez betea, kalitate handikoa, baina ikusketa arin batetan "atsegin, edo polita" kalifikatiboak baino ez proboka ditzakeela.

LAURA MINTEGI

ETB

ekainak 11,00: Meza. 12,00: Klasikoen txokoa. 13,30: Hit Parade. 14,30: Teleberri. 14,35: Superstars. 15,00: Pottokiak (m. bizidunak) 21. kapitulua. 15,30: Don Don Kikilikon (pailazoak). 16,30: «R» Kodea (telesaila) 10. kapitulua. 17,30: Kirolak (Borroka libre). 18,00: Popa zoro. 18,30: Emakume bionikoa (telesaila) 35. kapitulua. 19,30: Txoria dut maite (egitarauaren aurrerapena). 20,00: Simon eta Simon (telesaila) 9. kapitulua. 21,00: Gaur egun. 21,15: Hemen bizi. 22,15: Kirolez kirol.

ekainak 13,30: Aurkezpena. 13,32: Batman (m. bizidunak) 11. kapitulua. 14,00: Pottokiak (m. bizidunak) 21. kapitulua. 14,30: Teleberri. 15,10: Carsonarren Legea (telenobela) 50. kapitulua. 17,32: Haur kirolak. 19,00: Hitz eta pitz (m. bizidunak). 19,30: «R» Kodea (telesaila) 11. kapitulua. 20,30: Plaza berri. 21,00: Gaur egun. 21,20: Kirolez kirol. 21,50: Tenko (telesaila) 3. kapitulua. 22,50: Gaur egun. 23,00: «Iraila heltzen denean» (luzemetraia).

ekainak 13,30: Aurkezpena. 13,32: Batman (m. bizidunak) 12. kapitulua. 14,00: T jauna (m. bizidunak) 2. kapitulua. 14,30: Teleberri. 15,10: Carsonarren Legea (telenobela) 51. kapitulua. 16,00: «Iraila heltzen denean» (luzemetraia). 17,30: Plaza berri. 19,02: Hitz eta pitz. 19,30: Charlie Brown (m. bizidunak) 9. kapitulua. 20,00: Baker kaleko mutikoak (telesaila) 6. kapitulua. 20,30: Gaztetandik. 21,00: Gaur egun. 21,20: Superstars. 21,50: «Zorte kolpe hura» (luzemetraia). 23,15: Gaur egun.

ekainak 13,30: Aurkezpena. 13,32: Batman (m. bizidunak) 13. kapitulua. 14,00: Charlie Brown (m. bizidunak) 9. kapitulua. 14,30: Teleberri. 15,10: Carsonarren Legea (telenobela) 52. kapitulua. 16,00: «Zorte kolpe hura» (luzemetraia). 18,30: Gaztetandik. 19,00: Hitz eta pitz. 19,30: Tintin (m. bizidunak) 5. kapitulua. 20,00: Traste zaharren kutxa (zine komikoa). 20,30: Dagoenean bonbon. 21,00: Gaur egun. 21,20: Kirolak. 21,50: Mahai Ingurua. 23,00: Gaur egun.

ekainak 13,30: Aurkezpena. 13,32: Batman (m. bizidunak) 14. kapitulua. 14,00: Slump doktorea (m. bizidunak) 22. kapitulua. 14,30: Teleberri. 15,10: Carsonarren Legea (telenobela) 53. kapitulua. 16,00: «Gerrara joan nahi dugu» (luzemetraia). 17,30: Dagoenean bonbon. 19,02: Hitz eta pitz. 19,30: Emakume bionikoa (telesaila) 36. kapitulua. 20,30: Benji (telesaila) 11. kapitulua. 21,00: Gaur egun. 21,20: Aurrez aurre. 21,50: Giltzapean preso (telesaila). 23,00: Gaur egun (informatiboa). 23,10: Fede Giroan.

ekainak 13,30: Aurkezpena. 13,32: Batman (m. bizidunak) 15. kapitulua. 14,00: Tintin (m. bizidunak) 5. kapitulua. 14,30: Teleberri. 15,10: Kirolak. 16,10: Carsonarren Legea (telenobela) 54. kapitulua. 17,00: Giltzapean preso (telesaila). 18,00: Don Don Kikilikon (pailazoak). 19,02: Hitz eta pitz. 19,30: T jauna (m. bizidunak) 3. kapitulua. 20,00: Bai ministroa (umorezko telesaila). 20,30: Kirolez-Kirol. 21,00: Gaur egun. 21,20: Hit parade. 22,20: Esamesak 22,50: Ilunabar aldea (telesaila). 23,30: Gaur egun.

ekainak 11,30: «55 egun Peking-en» (luzemetraia). 13,00: Haur Kirolak. 14,30: Teleberri. 15,00: Slump doktorea (m. bizidunak). 15,30: Buck Rogers (telesaila). 16,30: «Aire posta» (luzemetraia). 18,00: California Fever (telesaila) 9. kapitulua. 19,00: Dokumentala. 20,00: Sport auto. 20,30: Ipuin harrigarriak (telesaila). 21,00: Gaur egun. 21,15: Magnum (poliziarakoa). 23,00: Musikala.

aste honetako luzemetraiak

Aktore ezagunak barra-barra

Beste zenbaitetan gertatzen ez den legez, aste honetako programazioan aktore ezagun mordo bat daukagu, nahi izanez gero hauen arauera hautatzeko ikusi nahi den luzemetraia. Rock Hudson, Roger Moore, David Niven, Charlton Heston, Ava Gardner, Gina Lollobrigida... Ekintza-filmeak dira gehien batean eta 55 egun Peking-en izenekoak kenduta, hamaika bider eman dute dagoeneko ETBn, berriak ditugu txori txikiaren pantailan.

ekaina

9 Iraila heltzen denean

Robert Mulliganek zuzendutako filmea dugu. Rock Hudson eta Gina Lollobrigida agertzea izan daiteke filme honen erakargaririk handiena. Dirudun amerikar baten istorio bat kontatzen du. Normalean irailan hartzen baldin baditu oporrak Italian daukan etxe batetara joateko, oraingo honetan okurritu eta uztaian hartuko ditu oporrak Lisa Fellinirekin batera. Italiako bere etxera ailegatu eta hara non Maurice Clavel-ek, bere maiordomoak, hotel bat bezala jarria daukan bere etxea. Bost ikaslea amerikar dauzka Mauricek ostatuan. Horien artean dago Sandy Stevens. Arazoak ordea, Talbot izeneko sendagile-ikasle bat heltzerakoan hasiko dira. Sandy-z maiteminduta dago eta den harro eta bihurriarekin ez du jakingo dirudunak nola jokatu Sandy babesteko eta horiek denak bere etxetik kanporatzeko.

ekaina

10 Zorte kolpe hura

1975. urteko produzioa dugu, Christopher Milesek zuzendutakoa hain zuzen ere. Paper nagusietan jende ezaguna: Roger Moore, Susanah York, Raf Vallone eta Sydne Rome esaterako. Julia Richardson, kazetari amerikarra, militar bategandik separatua, Bruselasekari helduko da arma salerosketari buruzko erreportaia bat egitera. Pazifista da bera eta Bruselasean Dianarekin jarriko da harremanetan, Steedner generalaren emaztearekin. Gonbidatuekin festa batetan egon ondoren apartamendura bueltatzera koan, ezin duela ireki konturatzeko. Ondoko bere bizilagunari laguntza eskatuko dio atea ireki ahal izateko. Eta hara non bere ondoko bizilaguna, Michael Scott, arma tratante bat dela, Bruselasea arma berri eta gogor bat saltzera etorria dena. Kazetari amerikarrak, konturatu gabe, mila istilu sortaraziko ditu bere inguruan.

ekaina

14 55 egun Pekinen filmea ez dugu gogorazten dagoeneko zenbat aldiz aipatu dugun sail honetan. Izan ere hainbeste bider errepikatzen dute ETBren programazioan! Azkenean aspertu egingo gara berarekin, eta pena bat da, ze Nicholas Rayk 1963. urtean zu-

zendutako filme honek me-rezi du ikustea. Charlton Heston, Ava Gardner eta David Niven agertzen zaizkigu Pekingo enbaxada eta giro diplomatikoaren erdian paper nagusiak betetzen. 1900. urtean, txinarrek eraso egingo diote Pekingo diplomazia zaintzen duen armadatxo

txikiari. Armada honek 55 egun iraun ahal izango du eta azkenean aliatuak etorriko dira eta salbatzea lortuko dute. Zer esanik ez mende-baldeko ikuspegiz eginik dagoela filmea. Tono heroiko batetan. Diplomazia eta enbaxaden arteko saltsa berriz ederki asko emanik dator zinta honetan.

ekaina

14 Aire Posta ez da gaur goizeko pelikula, gure aitak esango lukeen modura. 1932. urtean John Ford eta Frank Wead zuzendarien artean zuzendutako filmea baizik. Mike Miller Arizonako basamortuan dagoen aire-portu galdu baten aire postako garraio konpainia txikiaren buru da. Joe Barnes pilotoak istripu bat izango du hegazkinarekin lurreratzera-koan eta erreta hilko da. Mike, Joeren arrebaz maite-mindurik egonik, bera izango da hildakoaren arrebari, bere gogoko neskari, gertatutakoa kontatu beharrean kautsituko dena. Berehala ordean martxan jarri beharra dauka zerbitzua eta beste piloto bat jarriko duk Mikek hildakoaren ordetan. Piloto berria txoroflauta xamarra izango da eta arazo bat baino gehiagoren iturburu izango da Mikerentzat.

botoia sakatu aurretik

«Simon eta Simon», sarrera garestia

RICK eta A.J.ren lehengusina den Diannek izugarritzko gogoa dauka rokanrroleko kontzertu batetara joateko (konturatu baldin bazarete «Simon eta Simon» telesailaren 9. kapituluaz ari gara). Sarrera guztiak salda daude ordean eta Dianne gaixoak ez du jakinen zer egin barrura sartu ahal izateko. Sartu nahi du, eta egoskorra izaki, plan bat prestatuko du bere lagunekin barrura sartzeko... Horietako batzuk arrisku bizian suertatuko dira Dianne laguntzeagatik.

«TENKO» halabeharrez ikasi

TENKO telesaila bere hasieratan egonagatik oraino, 3. kapitulua dugu aste honetan pasako digutena, hasia da sortzen erakargarritasuna ikusle goaren artean. Jakina den bezala, giro oriental exotiko batetan, mende-baldeko emakume talde baten periploa kontatzen zaigu. Kapitulu honetan hain zuzen ere, ibilaldi luze bat egin ondoren Yamuchi kapitainak agintzen duen lurretan geratuko dira bizitzen emakumeak, beraien bizitzak aurrera ateratzeko ahailekin guztiak egingo dituztelarik. TENKO hitzaren esanahia erakutsiko zaie hala nola goardiei erreberentzia egiteko usadioa. Silvie, emakume horietako bat, guzti horren kontra jarriko da eta zigortu egingo dute jokabide hori harzteagatik.

Hauteskundeak eta mundialak, aldaketa ugari

ALDAKETA ugari izango da seguru-ri aste honetako programazioan. Lerro hauek idazten ari garen orduan ez jakinagatik zeintzu izango diren aldaketak zehatz mehatz, iragarri daiteke aste honetan gehiegi ez fidatzeko hemen eman dugun programazioarekin. Alde batetik hauteskunde kanpainako espazioak direla, bestetik futboleko mundiala dela eta horren inguruan programatuko diren filme extrak direla eta behin baino gehiagotan gerta dakizuke botoia saketzea eta espero zenuen programaren orde besteren bat aurkitzea. Espero dezagun uste zenuen programa baino atseginagoa izango dela ordezkaturiko duena.

laja eta landakanda

PEPE YANCIREN OMENEZ

diskoa

**Erreztasunari
muzin
eginez**

Laja eta Landakanda
Pepe Yanciren omenez
IZ

Kortatu, Eskorbuto, Iron Maiden, The Clash, La Polla R., The Specials, Ramoncin, Jotakie... Horietako **bi**, zure disko apalean dituzun patxangero horrek, derrigorrezkoa duzu beste hirugarren hau eukitzea: LAJA ETA LANDAKANDA. Hainbat herritako plazen zoru-puskataile apartak, plastiko batean enbotillatuak. Martxoso autentiko guztiok mugi arazi behar gaituena. Mugitzen ez bazaitu, trikitixarekin dantza egiten molestatu ere egin ez zarelako. Allakuidaus! Zeuk galtzen duzu. Laja, urteak aurrera doazkion heinean, maisuago agertzen zaigu azkenengo "Pepe Yanciren Omenez" honetan. Registroen erabilera, duoak... horren adierazgarri dira. Eta, batez ere, bere ausardia, soinu handirako eginak diren zortzi doinu hartzearekin, betiko trikiti-doinu zaharrrak erabiltzeak suposatzen duen erreztasunari muzin eginez. Kantuko doinuak (trikitixak eta porrusaldak) dira, noski, betikoaren hariokoak.

Diskoaren eraketa aztertuz, esan beharra dago ohizkoa duten egitura erabili dutela. Alde bakoitzean: kalejira bana hasieran eta bukaeran, eta tartean, fandangoa, arin-arina, trikitixa eta porrusalda. Soinu handirako egindako piezak soinu txikira egokitzeak, lan zaila suposatzen badu ere, orohar, oso ongi lortu du Laja maisuak Yanciren konposaketak menderatzea. Agian, "Goxua" fandangoak eman dio lanik handiena, bere moldakaitasunagatik. Beste gaintentzean, bizitasuna eta aidea dira nagusi. Proba ezazu dantza egiten "Anetxu" arin-arinarekin eta "Kortaburu" fandangoarekin. Hitzak, Joxe Agirrerenak izaki, zehatzak. Gai seriokoak bezala bromakoak. Beti izan dira Laja eta Landakanda hitzak zaindu zaleak. Porrusalden kantu-doinuak, eza-gunak izanik ere, bariazio berriez kantatzen dizkigu Landakandak. Osotara, kantukoak, erritmo biziz eta tekla kolpe garbiz burutuak; ezpairik gabe, aurreko diskoak gainditzen dituztenak.

Sonoritate berri bat sartu da disko honetan; errejistroen erabilerekin lortua. Horrezaz gain, Larrinaga-Gerrini soinu zaharren hotsa, betiko baztertua geratu dela dirudi. Soinu italiarren nagusigoa burutu da erabat. Beraz, martxazaleok, badugu eskuartearen beste harribitxi bat. Eta "unibertsalisto"ok ez ahanzi: fandangoa ez da euskalduna. Internazionale da: Ameriketako indio azal-gorriek ere dantzatzeko dute.

MIEL AZKUE

kantaldiak

□Ekainaren 13an, **Itoiz** taldearen kantaldia izango da Markinako pilotalekuan, gaueko 10,30tan.

□Ekainaren 14an, **Jotakie** eta **Delirium tremens** taldeen jaialdia, Ikaztegietako pilotalekuan gaueko 10,30tan.

□Ekainaren 14an **Itoiz** taldeak kantaldia eskainiko du Igorreko (Bizkaia) Futbol Zelaian, gaueko 10,30tan.

□Ekainaren 13an **Benito Lertxundiren** emanaldia Zeberion.

□Ekainaren 14an **Ganbarra** eta **Benito Lertxundi** ren taldeen emanaldiak Amoroton.

□Ekainaren 15ean Ikaztegietan **Niko Etxarten** taldearen jaialdia.

□Ekainaren 13an Errigoin (Bizkaia) **Zarama** taldearen jaialdia.

□Ekainaren 14an Beran **Zarama** taldeak kantaldia eskainiko du.

AEKantuz Donibane Lohitzunen

ekaina

7 Joan den urteko ekitaldia Kanbon ospatu bazen ere, aurtengoa kostaldean izango da, Donibane Lohitzunen, hain zuzen ere. Ekainaren 7rako prestatutako egitaraua ez da makala: eguerdiko 12tatik aurrera hiri erdian animazio ugari izango da bertara hurbilduko diren musikari eta bertsolarien eskutik. Erakusketak, dantzak eta antzerkiak era nonahi ikusteko aukera izango da. Haurrentzat jokoak prestatu dira eta kirol zaleentzat traineru estropadak badian jokatuko dira.

Iluntzeko 9tatik aurrera berriz, zazpi musika talde hauek jaialdi bat eskainiko dute: **Amaia, P. Gaigne, GUK, Imanol, Laboa, Oskorri, Zein ere, eta Hertzaia**. Gaueko 9tan hortaz, Donibane Lohitzuneko Naturaren Teatroa izenekoan euskal musika zaleek badute gozatzeko aukera.

lehiaketak

**Manuel Iradier
izeneko literatur
lehiaketa**

Aurten beteko diren hirurogeita hamabost urte Manuel Iradier Bulfy arabar esploratzailea hil zela. Horren kariatz Arabako Diputazioak, «Ma-

nuel Iradier» izeneko literatur lehiaketa antolatu du, euskaraz zein gaztelaniaz parte har daitekeelarik, baina beti ere abenturak eta bidaia oinarritzat hartuz. Idazlanak Arabako Foru Diputazioan utziko dira irailaren 30a baino lehen.

**Gidoi lehiaketa
Lasarten**

San Pedro jaietan egingo den Santa Ana parodia gogoratu, Lasarteko Udalak parodia horretaz arituko den gidoi lehiaketa bat antolatu du. Pertsonaiak honoko hauek beharko dute izan: fiskala, abokatu defendatzailea, Basajaun, bi polizia, bi mokelete, Santa Ana, San Joakin, go-

tzaia, apaiza, bi akusatuak, le-
kukoak eta idazkaria. Euska-
raren erabilpena kontutan
izango da. Lanak Udaletxean
ekainaren 20a baino lehenago
aurreztu beharko dira.

Fandango eta arin-arin XIX. txapelketaren oinarriak

Txapelketa honetan, hama-
lau urteko eta hortik behera-
ko bikoteek parte har dezake-
te izenak eman ondoren. Fan-
dangoa eta arin-arina dantza-
tu behar dira eta horretarako
ezinbestekoa da txistulari edo
trikitixa talde batek jotzea.
Mahaiburukoek, besteak bes-
te, bikote-irabazleak aukera-
tzerakoan, oso kontutan izan-
go dutena bi dantzarien inter-
te.

pretazioa izango da. Batek
baino gehiagok puntu berdi-
nak jasoko balitu, hauen jaz-
keraren jatorrasunaren arabe-
ra erabakiko litzateke. Izena
emateko epea txapelketa hasi
baino orduerdi bat lehenago
bukatuko da. Azkenik, txapel-
keta uztailearen 30ean izango
da, Donostiako Easo plazan.

Getxon jazz lehiaketa

Uztailaren 8tik Getxon
izango den nazioarteko X.
jazz jaialdiaren barruan, jazz
lehiaketa bat iragartzen digu-
te; horretarako Estatu maila-
ko sei talde hautatuko dira,
eta... Bueno, gehiago jakin
gurarik baldin bazagoz, jo
ezazu Getxoko kultur etxera,
Urgull kalea z.g., Algorta.

ihardunaldiak

Iparraldeaz kultur hamabostaldia Oñatin

Iparraldea ezagutzen ote dugun edo ez jakiteko, Oñatiko
Udalak eratu duen kultur hamabostaldiaren barruan, hitzal-
diak ditugu kantaldi batek amaiera emango diolarik. Hone-
la, ekainaren 10ean, "Literatura eta Antzerkigintza" gaiari
buruz mahaingurua izango da. Hizlariak, Txomin Peillen
idazlea eta Daniel Landart antzerkigilea ditugu, moderatzai-
lea Alberto Gorriberea Herri Irratiko Kazetaria izango dela-
rik. Ekainaren 12an, beste mahainguru bat izango da. Ber-
tan, Emile Larre Euskaltzaina eta Lucien Etchezarreta irratila-
ria "Komunikabideak: kazetagitza eta irratigintza" gai-
az arituko direlarik. Moderatzaile Joxerra Gartzia Euskadi Irra-
tiko Kazetaria izango da. Azkenik, ekainaren 14an, jaialdi
bat ospatuko da. Erramun Martikorena, Paul Bertzaite eta
bere taldea Zubikoa Kiroledegian gaueko 10,30tan arituko di-
ra.

Zaldibar Koral Elkarteak berrogei urte beteko

Zaldibarko "Zaldibar Ko-
ral Elkarteak" berrogeiga-
rren urteurrena betetzen
duela eta, hiru sailetako
ekintza kulturak antolatuta
ditu: musika, dantza eta era-
kusketa. Eusko etnografiari
buruz lau erakusketa aurre-
zatuak izan dira dagoen-
ko. Juan Crisotomo de Arria-
ga musika ikastegiko orkes-
ta eta koruaren ekitaldia eta
Euskadiko IV. Trikitixa Txapel-
keta, hamabost urterarte
ekainean ospatuko dira. Uz-
tailean, Musuka eskolako
ikasleen kontzertua. Irail-
ean, «Bonsai» zabaltzeri bu-

ruzko erakusketa eta hitzal-
dia. Urrian, Arte Ondarea-
ren babesteari buruzko hit-
zaldia eta abar.

■ Beasaingo Udaleko
euskara-batzor-
deak, aurtengo Udako
Euskal Unibertsitatean
(uztailean 14tik 25era),
Iruñean, parte hartu na-
hi duten beasaindarren-
tzat diru-laguntza batzu
eskaintzen ditu. Eskae-
rak egiteko epea, ekai-
naren 1etik 30erakoa
duzue. Argibide gehia-
go nahi bada, deitu ba-
tzorde horretara.

Emakumeari

buruz

hitzaldiak

Ekainaren 12an, arratseko
8tan, Mintza Barullo-k
antolatuta eta Txomin
Barullo elkarteak,
emakumeari buruz mahai
ingurua izango da:
emakumea
komunikabideetan,
administrazioan,
literaturan eta lanaren
munduan; sektore horien
ordezkari gisa Ermiñe
Madariaga, Elvira, Laura
Mintegi eta Mari Tere
azalduko dira,
respektiboki.

bertsolaritza

■ Oñatin, hilaren 7an,
larunbatarekin, ber-
tsolari txapelketaren fi-
nalean aritutako sei ber-
tsolarirekin jaialdia
izango dela iragartzen
digute.

■ Ataun San Marti-
nen, hilaren 15ean,
Telleria, Peñagarikano
eta Lazkao Txiki aritu-
ko dira kanta-bertsolari.

ikastaroak

UEUrako matrikula epea zabalik

Dagoeneko Udako Euskal Unibertsitateak Baionan, Iruñean
eta Donostian egingo diren udako ikastaroen matrikula epea za-
baldu du. Baionan ekainaren 30etik uztailearen 4ra bitartean
izango da. Iruñean, uztailearen 14tik 26ra. Eta azkenik, Donos-
tian azaroaren 17tik 26ra. Argibide gehiago nahi bada General
Concha 25-6 48010 zuzenbidera idatzi edo 4317145 telefonora
deitu.

Haurrentzako zeramika ikastaroa

Iruñen Udaletxeko Kultura Batzordeak, zerazikarri buruzko
lau ikastaro intentsibo eratu ditu. Hauetan O.H.O.ko haurrek
parte har dezakete gehienez 40ko taldetan. Ikastaroak uztailean
eta abuztuan izango dira. Izenemateak ekainaren 2tik 21a bitar-
tean Foru kaleko bulegotan egin beharko dira.

Udako Euskal Ikastaroak Lazkaon

Uztailaren 7tik 24ra eta irailaren 8tik urriaren 3ra Lazkaon
ospatuko diren ikastaro hauetarako matrikula epea zabalik dago
jadanik. Udako ikastarorako izen emateko epea itxia badago,
irailatik urrira bitartean egingo den horretarako aukera badago
oraindik, ekainaren 17tik 18ra, hain zuzen. Izen emateko edota
informazio gehiago lortu ahal izateko jo ezazue honako telefo-
noetara: Goierriko Euskal Eskola 886500 eta 866504.

Labayru Ikastegiak Udako Euskal Ikastaroak eratu

Labayru Ikastegiak 1.970 urtean hasira, gaur arte ete gabe ja-
rraitu duen ikastaro hau Derioko Seminario Ikastetxean ospatu-
ko da aurten uztailearen 7tik 19ra bitartean. Interesatuak argibi-
de gehiago lortu ahal izateko honoko helbidera zuzendu: Labay-
ru Ikastegia, Aretxabaleta kalea zenbaki gabea, 1 esk, Bilbo 10.

jaiak

Araba:

- ☐Zalduondo, 9an.
- ☐Iruraitz-Gauna, 12an.

Bizkaia:

- ☐Abanto-Zierbana, 13an.
- ☐Igorre, 13an.
- ☐Zamudio, 13an.
- ☐Zeberio, 13an.

Gipuzkoa:

- ☐Errezil, 13an.

Nafarroa:

- ☐Etxarri Aranaz, 13an.
- ☐Sesma, 11an.
- ☐Goñi, 13an.
- ☐Meano, 13an.
- ☐Labiano, 14an.
- ☐Lukiaín, 14an.
- ☐Lizarraga, 14an.
- ☐Mutilba, 14an.
- ☐Oteiza, 15ean.
- ☐Zolina, 14an.
- ☐Donibane Garazi (Behenafarroa), 15ean.

mendi ibilaldiak

(ekainaren 15erako)

- ☐Artibai (Markina): Mendigoizaleen eguna.
- ☐Pol-Pol (Bergara): Belagua-Otxagabia.
- ☐Lagun-onak (Azpeitia): Artzamendi - Aizparren.
- ☐Iruñeako mendi taldeak: XX. Finalista Donibane - Piedrafitia.
- ☐Tabira (Durango): Zarautz - Pagoeta - Aia - Zarautz.
- ☐Gasteiz: Collarada - Canfranc - Villanua. Ekainaren 14 eta 15ean.
- ☐Erdella (Elórrio): Erdella taldeko finalisten eguna.
- ☐Mendikari (Hazparne): Artzamendi. Azpeitiako "Lagun-onak" taldearekin.

Orreagatik Baztana

ekaina

7 Fortuna Kirol Elkartearen eskutik ekainaren 8an ospatuko da Orreagatik Baztana bitarteko travesia hau. Irteera Ibañetako mendatean emango da goizeko 6,45tan eta bukarera Baztango Mugaire herrian. Berrogeitabost kilometrotako bidea beraz. Fortuna elkarrekin antolatutako autobus batek bezperatik jasoko du Irun eta Tolosa bitartean dauden herrietako jendea.

Informazioz behar baduzue edo ta izena eman nahi baduzue dei ezazue telefono honetara 426507, astelehen, asteazken eta ostiraletan.

auskalotzen

Koldoren ikarak bozkariotzen nau

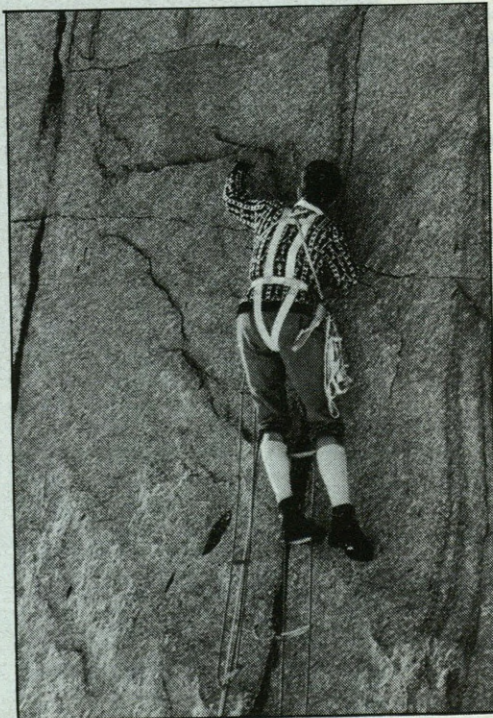
ARGIaren 1.106. zenbakian Koldo Izagirreraren artikuluxka irakurri ondoren —edo hobeto esanda, ia batera— ETB-2 kanal berria ezagutu dugu. Oraindik orain ezer gutxi dakigun arren, erdaraz izango dela segurtzat jo daiteke. Eta Koldoren ikararena guretzat kezka hutsa baldin bazen ere, orain berri honekin, susmo txarrenez inguraturik gaude.

ETB-K lorturiko ikusentzule kopurua —batek ez daki nola kristo jakin eta balora daitekeen hori— erdarazko ETB-2ra ez ote den pasako masiboki beldur gara. Areago, ETBren zuzendaritzaren aspaldiko asmoa ez ote den hori bera beldur gara. EITBk irratiekin egingakoa, Euskal Irratiaren kaltetan izan da, euskarazko irati katea bazterketa anekdotikora kondentatuz, betitik eta biziki gorrota izan dugun irati-ereduan

oinarritutako erdarazko kateak bultzatuz. Estrategia beraren barnean ikusten dugu ETB-2aren agerpena. Eta litekeena da, Koldoren ikarak adierazten duenaz gain beste hau gertatzea: ETB-2 izatea Gasteizko Gobernua ren eta EAJren alternatiba telebistari dagokionez, euskarazko telebista anekdota hutsa izatera kondentatuz.

ETA ez dadila arbitroa —errealitatean linier besterik ez dena— aztora, berak pitatu ez duen gola markadorean apuntaturik dagoelako, azken finean Parlamentutik pasa ala ez, bi ekipoak ados bait daude emaitzaz. Orain, egia esan asuntoak ongi funtziona dezan, bakoitza bere gezurraz bizi ahal izaten uztea ere zaila ez denez, txartel horia libre du ateratzea delako arbitroak, gorriak besturioan bahiturik badaude ere.

XALBARDIN

Herri Batasuna azkenean alderdi politiko legezko

BI urtetako tirabiren ondotik, bere epaia emateko epeak bukatuta, Madrilgo Auzitegi Gorenak erabaki du Herri Batasuna legeztatzearen kontrako ganorazko oztoporik ez dagoela. Hogei egun eman dizkio Tribunal Supremo delakoak Barrionuevo buru duen ministraritzari talde politiko hori bere erregistroan apuntatu dezan. PSOE eta CP izan dira epaiarekin ados agertu ez diren talde politiko bakarrak, gainerakoek Euskal Herriko normalizazio bidean gauza egokitzat jo duten artean. Barne ministraritzak oztupo formal batean sustatzen zuen bere jarrera kontrakoa: Herri Batasunak bere estatutoetan dioenez, hain zuzen, bere militante izateko «Estatu Espainoleko 'subdito' izan behar da», eta ez «español» Barrionuevoren departamentuak eskatzen zion bezala. Talde politikoaren partaideek herri ugaritan ospakizunak antolatu dituzte beren legeztatzearen kariaz.

Ruiz Mateos, Opus Deiren eskuetan Sindona bezala hiltzeko beldurrez

BERRIRO doa espetxera Jose Maria Ruiz Mateos, Estatu Espainoleko aberastasun pilarik handiena bildu zuen gizona eta gobernu sozialistak dena espropiatu ziona. Opus Dei erakunde katoliko eta erdi-sekretuak abandonatu ondoren heriotzera kondenatu duela adierazi du behin eta berriro, eta bere defentsarako nahiago duela gartzelan egotea etxean preso baino. Michele Sindona bankero italiarraren bide beretik doalako beldur agertu da Rumasa taldearen nagusi izana; 27 poliziak zaintzen zuten gelan hil zuten Sindona, espetxean.

Polizia espainolen sindikatua apaiz euskaldunen kontra

EAINAREN 22 honetako hauteskundeen aurrean Euskal Herriko apaizak Herri Batasunari bezalako talde aberztaleei beren laguntza ematen dietelako beren protesta eta kritika ezagutarazi dute. Horrela, «euskal apaizgoaren faltsukeria eta hipokritakeria, eta bereziki Donostiako gotzain Setenena» salatu ditu agiri batean Sindicato Profesional de Poli-

cía Uniformada delako erakundeak. Holako jendilajeei babesa emateko partez SPPUren ustez euskal apaizek poliziei eta beren familiei eman beharko omen liekete laguntza, terrorismoaren kontra bakeratzearen alde daramaten beren borrokan.

ETAk berriro Mediterraneoan bonba kanpainari ekin dio

JOAN den urtean 11 lehergailu ipini bazituen ETak Estatu Espainoleko Mediterranealdean, ARGIA hau isterako laugarrenak eztanda egin zuen, oraingo honek Pais Valencian. Bonba tikiak dira, hondamendi handiegirik egiten ez dutenak, baina erakunde armatuari propaganda egiteko zerbitzeaz gain bere ahalmen militarra erakusteko balio diotenak, turismoaren inguruan mugitzen diren interesetan egonezina sortzeaz gain. Madrilgo Gobernuak Mediterranealdeko polizi indarrak ugarituak ditu ETak bonba bolada berriaren antziazioa egin zuenetik, ez arrakasta handiz, antza..

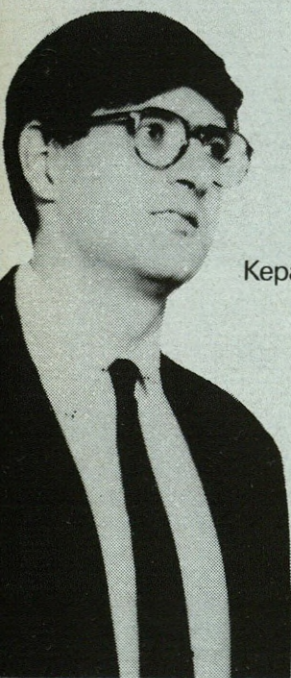
ETB-2, partiduak «off-side» harrapatu dituen gola

GORORDO jaunak eta PNVk zangartetik pasa dituzte legalitatea, Gasteizko Parlamentuaren kontrola eta «Eusko Irrati Telebista»ren nortasuna, inori ezer esan gabe ETBren kate erdalduna martxan jartzeko entsaioei ekin dienean. EITBko buruzagitzak, Gasteizko Parlamentuak izendatua, ez aztertu eta ez erabaki gabe zeukalarik, horretarako presuposturik izendatu gabe, frekuentziak eman behar dituen erakunde estatolari abisorik eman gabe... eta eritzi publikoa ohartu baino lehen. Ziurrenik ez da inor ausartuko hauteskundeak arte behatzik mogitzera, eta orduan ere egindakoa egin egongo da. Eskandalo parlamentari bat izan zitekeena nola pasa da hain errexki? Ez dirudi Madrilgo gobernu saio esperimental horiek moztera jarriko denik hauteskunde aurretik. Joaldi honetan, PNVren ausardia ikusi du zenbaitek, hauteskunde aurreko egoera trebeki profetatuz. Beste batzuentzako, legealdi tratuaren anbiguotasunaren babesean egin izan da.

Arrazoiaren indarra

ZURE
BOTOA

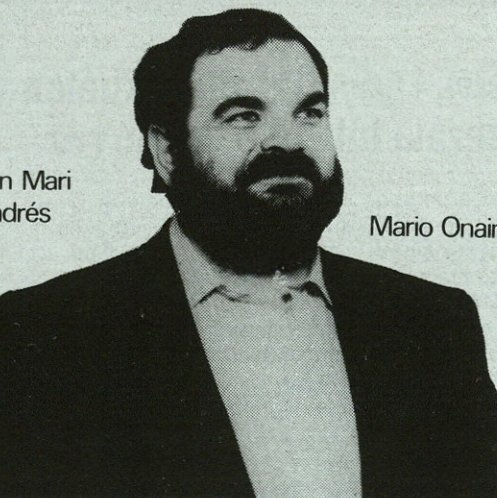
EUSKADIKO EZKERRA

Kepa Aulestia

Juan Mari
Bandrés

Mario Onaindia

HBren botoemaileak seguruenak omen diren arren, inkestek iragarri dieten ugaltzea handi samarra dirudi.

PNV nagusi, PSOE behera, HB gora...

Inkestek erakutsi dute merkatua: 300.000 euskaldun zalantzatan

Futbolaren konpetentziarekin berotzen hainbeste kostatzen zaion hauteskunde kanpaina honi inkesta eta eritzi-sondaketek erantsi diote saltsa puska bat. PNVk bere agintea mantentzea, HB eta EEren igoera, PSOEren beherakada, Suarezek zentroko gunea irestea, horra eskaintzen zaizkigun ondoriorik ikusgarrienak, abstentzioaz gain ehuneko beste 18k bere botoa oraindik erabaki gabea duenean. Inkesta horiek sinesgarriak direnez besterik da.

«El País» egunkariak batetik, eta «El Diario Vasco» eta «El Correo Español»ek bestetik, informazioa bezala bestelako lanak ere elkarren artean burutzen dituztelarik, Ekainaren 22ko hau-

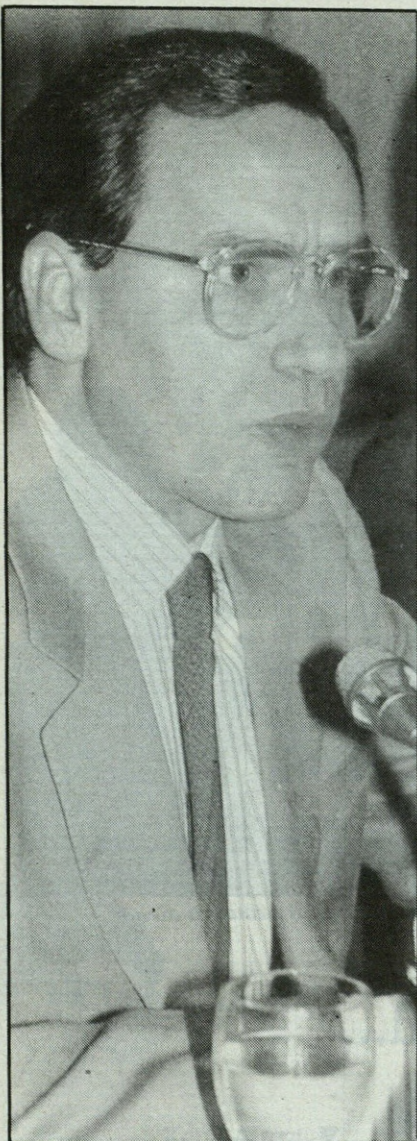
teskundeen emaitzak iragarritz inkesta bana plazaratu dute, eta horien gainean hasten da itzali antxean dabilen kanpaina martxa hartzen.

Oso maila ezberdinetan prantatuak

diren arren, kointzidentzia mordoxxa batek lotzen ditu bi inkestak. Bien arauera, PNVk jarraituko du Hego Euskal Herriko panoraman nagusi, PSOEek behera egingo omen du, Herri Batasuna eta Euskadiko Ezkerrak gora egingo dute, eta baita CDSk ere.

Berrito sozialistei gehiengo absolutoa iragartzen zaie

Felipe Gonzalezen sozialistek berrito gehiengo absolutoa erdietsiko dute «El País»en sondaketa egia ateratzekotan. 1982an 202 diputatu erdietsi bazituen,

300.000 zalantzatiei zukua ateratzeko ahaleginetan murgilduak dabilta sozialistak.

datorren 22koan 210etaraino igo ahal izango lituzke horren arauera. Fragarren gizonak aldiz aurreko legealdian 106 baldin baziren, oraingoan gehiena jota ere 98 lirateke. Guzti horretan abstentzio portzentai aski altu batek ere lagunduko luke.

Eskandalorik handiena sortu duen emaitza, dena dela, zentroko espazioan Adolfo Suarezek hartuko duen nagusigo erabatekoaren anuntzioa izan da. «Demoscopia» institutoaren datuetatik, CDSk 15 diputatutatik 19 arteko kopuru bat eskuratuko du, eta Rocak hainbeste esfortzu eta dirurekin prestatu duen operazioak berriz, PRD delakoak, pare bat baino ez.

Honek biztu ditu batez ere erdiko espazioaren bila dabilen zenbait politiko ezagunen haserreak. Bankuek Suarezri sosak ukatu eta Roca eta Garri-

“Ezagunak dira garantiaz guztiekin egindako sondaketek gero errealitatean eman dituzten sustoak”

gues-Walker-i ugari eskuratu badie, zerbaitengatik izan dela esan daiteke. Eta PRDko gidariek salatu dute inkesta hori benetan belijerantzia ekintza bat dela, egunkari horrek ere PSOEk Suarezekin egin nahi duen jokoan laguntzen duela erantsiz.

Hori gutxi balitz, inkestatuei galdetu zaie nor nahiko luketen hurrengo presidente. Felipe Gonzalez hautatu du ehuneko ia 40ak, baina Manuel Fraga %13k nahi duten bitartean, %11k aukeratu du Suarez. Hori, noski, ez du lortzen bakarrik Mercedes Milá-ren programan azaltzeak.

PSOE hainbeste jaitsiko al da HB eta EE hainbeste igoetzeko?

Orain Madrilen «las autonomías» deitzen diren horietara makurturik, «El País»-en inkestaren emaitzarik nabarmenena Katalunian Pujolen Convergencia i Unio-rentzako iragartzen duena da: 12 diputatutatik 16-17taraino igoko litzateke horren arauera. Euskal Herrirako, PNVrentzako aurreko boto berak seinatuz, PSORentzako beherakada posible bat erakusten du, bitartean HB eta EE igoen direlarik.

«El Diario Vasco» eta «El Correo Español» egunkarien inkesta alde horretatik askoz urrutirago doa. Nafarroa kanpoan uzten duen azterketa horretan, Isabel Bergarechek zuzendutako ekipo batek egina, emaitz deigarriak erakutsi ditu: **«HB sube y el PSOE descende, con un 18% de indecisos»** titularra aski argigarria bada.

Gauzak dauden moduan egotekotan, PNVk 1982ko botoak errepikatuko lituzke, PSOEk aldiz %9 bateko beherakada jasango luke; HB aldiz %14tik %18ra igoko litzateke, CPko eskuindarrek lehenean segituz eta EE %7tik 10ra igoaz. Ondorioz, PNVk bere 8 diputatuak mantenduko lituzke, agian 9taraino ere igoaz; PSOEk kasu onenean diputatu bat galduko luke, eta txarrean 8tatik 5etara jaitsiko litzateke; HBk kasu onenean 5 aterako lituzke, eta txarrean 4; EEk berriz onenean 4 eta txarrean 2.

PSOE bozkatzeko zalantza dutenei HBren igoeraren mamua

Beren botoa erabaki gabe daukatenak %18a badira, horrek bototan 300.000 osatzen ditu. Zenbaki handi-txoa, gorago aipatu ditugun xifrak oso seriotan hartzeko behintzat. Kasualitatez, 1982an PSOEri bere papera eman

Apostu handia egin du CiUk Kataluniatik atera eta Estatu mailako operazio bat bultzatzean. Galtzen badu, sukurtsalistak deituko diete.

ziotenetatik %29k ez omen dute erabaki zer egin oraindik.

Urte hartako botoak eta orain ematea pentsatzen direnetatik, ateratzen da HBk daukala botoemailerik seguruenak; dagoeneko 1982an botoa eman ziotenetatik %84ek erabakia du berriro ematea. Hori bera pentsatu du PNVri botoa eman ziotenetatik % 77k, CPrik eman ziotenetatik %75ek eta EEkoetatik %70ek.

Zalantzatan dauden kopuru handiek bezala inkestari eman zaion erabilerak zenbait susmo sortarazten dute. HBko zenbait partaideri galdetuta, beren harridura agertzen ziguten beren taldearentzako egindako kalkuluengatik: **«Orain artean beti beheraka bezala jartzen gintuzten, eta orain aldiz ikusten duzu. Behar bada gure jendearen artean ilusio faltsuak eta desmobilizazioa sortu nahiko dituzte».**

Kanpotik begiratuta, aldiz, deigarri egiten da HBren gorakada PSORen beherakadarekin behin eta berriz kontrajartzea. Aipatu egunkarietan errepikatzeko: **«El PSOE tiene la probabilidad de perder un escaño en cada**

provincia, lo que redundo en todos los casos en beneficio de HB, quien puede hacerse con cuatro o cinco parlamentarios frente a los dos que tuvo hasta ahora».

Sinetsi behar al dira inkestak?

PSOE eta HB etengabe kontrajartzea,

zalanztati agertzen diren 300.000 boto horiek astintzeko, horra ondoko asteotarako bidea. Azken urteotako esperientziak ikusita, zenbait girotan susmo txarrez ere badabilta, ez ote den zer-bait berezi eta larrik gertatuko Ekainaren 22a baino lehen.

Inkesta horien eta gainerakoen balio-tasunaz ez da asko fidatzen jendea, dena dela, eta gutxiago azken urte hone-tako esperientziaren ondotik. **Iñaki Larrañaga** soziologo ezagunak adierazten zigon erreserba handiz hartu behar direla sondaketa eta inkestak, historiak abisatzen duelako. «**Ezagunak dira garrantia guztiekin egindako sondakete-ker gero errealtatean eman dituzten sustoak. Baita talde famatuek garrantia guztiekin egin dituzten kasu batzuetan ere. Inkestak berak jendea aukera baten alde bozkatzera eramateko duen garrantzia ere ez da behin bakarrik frogatua.**»

Luis Nuñezek ere bide beretik ager-tu dizkigu bere erreserbatik. «**Bi alditan aurkitu naiz engainatua: 1982an**

HBrentzako 4 diputatu auztiatu zituzten eta gero ikusi zenuen. **OTANen erreferendum aurretik, inkesta guztiek ematen zuten ezetzaren garaipena eta Euskal Herrian lau-bati irabaziko zuela; azkenean, baietzak irabazi eta Euskadin ezetzak baina bi-bati.**»

Hori dela eta, nahiz eta aitortu orain lehen baino elementu gehiagorekin egi-ten direla inkestak, Nuñezek ez du in-kestez sobera fidatu nahi. «**Nahiko se-guru ikusten dut HB igoko dela eta PSOEek jaitsi behar duela**» diosku, gaineratuz bere ustez botuen kopuruak duela garrantzia eskainuek baino gehia-go. «**Bestalde, ez dakit nola ateratzen den beti eta inkesta guztietan EE goraka, kasualitatez ez da izan-go.**»

Orain talde guztiek ahalegindu be-harko dute 300.000 boto zalanztati ho-riek edo berenganatzen, edo besteren-gana joan daitezen eragozten.

Iñaki ZUBIONDO

Erdian dago koxka Estatu Espainolean ere

Biolentzia gogorra ezagutu duen birmoldaketa eta guzti, ezkerretik buruhausterik sortzeko moduko ez alternatiba koe-renterik eta ez indar pulamentuzkorik ez zaio atera PSOeri. 1982ko bere garaipena UCDren hondarren gainean eraiki izanak eta CPK alternatiba sendo bat lortu ezinak are garran-tzia handiagoa ematen diote zentroko botoemailearen atzetik dabilzanen ahaleginei.

Suarezek irudia; eta katalanak Espainia konkistatzera

Adolfo Suarez en alde, UCD bozkatu zuten askorengan utzitako irudi onak jokatzeko du. Bere kontra, aldiz, CD-Sren aparatoaren ahultasuna eta ban-kak bezala militarrek antza denez Sua-rezengana duten mesfidantza kontatu behar dira. Dukeak berak aitortzen duenez, berari botoak eman baino jen-deak txaloak jotzen dizkio, baina hala ere nahiago izan du bere karrera parti-kularrean segi alboan sortuz zihokion PRDn sartu aurretik.

Frankismoaren egituraren gainean antolatutako UCDren oinordekoa den CDS, PSOE ezkerretik kritikatzera iritsi bada, diskurtso ultraliberal batekin da-tor Miquel Roca eta Garrigues Wal-ker-en Partido Reformista Democráti-co. 1982ko azaroan jakin erazi zuen

Rocak, Katalunian maioritario den Convergencia i Unióren barrutik, Esta-tu Espainol mailako zentro operazio bat antolatzeko zeukan asmoa.

PRD operazioa «El País» en inkesta-ren arauera pikutara baldin badoa ere, CiU erabat dago horretan murgildua, hasieran bere buru asko fidakaitz ager-tzen ziren arren. Esan behar da, ordea, urte hauetan CiUren mezua ere aldatu dela. Estatu Espainolean giro ezkertia-rraren eredu agertzen zen Katalunia hartan —eta euskaldunoi inbiria eman izan zaigu askotan horrekin— mintzo sozialdemokrata zekarren Pujol hark hizkuntza liberal bat erabiltzen du gaur egun, Reaganek Mendebal osoan ezarri duen estilon.

Estatu Espainola aro berri baten aintzinean

PRDren frakasoak krisia gogorra ire-kiko luke nazionalismo katalanaren ba-

rruan, eta desbiazio espainolista bat izan dela ere egotziko litzaioke agian Pujoli. Garrigues eta Rocaren opera-zioarekin hainbeste fio ez direlako, ez dira dekantatzen hortik PNVkoak. Az-ken urteotan, bestalde, Adolfo Sua-rezengana asko hurbildu izan dira jelki-deak, beren prentsak erakutsi duen be-zala.

Zentroko operazioarekin zer gerta-tzen denari CPTik ere arretaz errepara-tzen zaio. Alde guztietatik daude tirabi-ra koalizio eskuindarrean, eta Fraga-ren figura oro-ireslea hautsiko lukeen beste antolakizun bat aurkituko balitz, APko barne istiluak kaleratzeaz gain ULko liberelek eta PDPko demokris-tauek ere saio ezberdinak egingo lituz-kete.

PSOEn ezkerretara geratzen den espazioa agertzen zaigu erabat inkog-nita moduan. «El País»eko inkestak tal-de parlamentario bat osatzeko hainako indarra garrantzatzen dion arren, asko dira hori ukatzen dutenak. Santiago Carrillok, dena dela ere, Francoren on-dorengo Erreforma politikoari hain ba-bes garrantzitsua eman ondoren Parla-mentutik kanpora geratzera kondenatua dirudi. Estatu mailan, hori suertatu daiteke aro berri bat hasten delako sei-nale.

Politikan, gehienetan, mundua militarki bipolarizatuta dagoeneko ideiak (egia izanik, militarki bipolarizatuta dagoela), politikoki ere bipolarra izan behar dueneko ideia okerra erakarri du; politikan ordea, mundua ez da bipolarra.

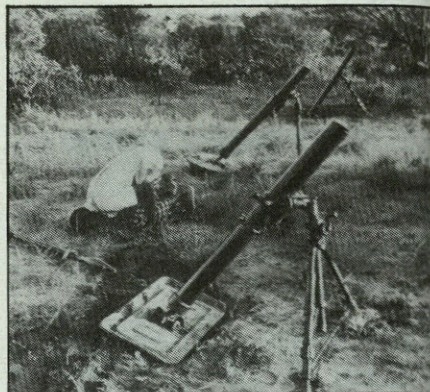
Autonomia politiko horiek oso bizkorak izan dira praktikan. Iran-Irak gerra aipatu daiteke, inork Ekialde-Mendebalde gerratzat hartu ezin lezakeena, nahiz eta gerra honen garrantziak potentzia handiak Iraki laguntza ematera eraman dituen, ez dadin suntsitu. Txina eta Vietnam-en arteko gerra ere aipa liteke, eskualde-hegemonia erizpideekin agitu dena, eta ez gatazka ideologiko batengatik.

(...)Nazioarteko erlazioak interesatzen zaizkionarentzat, hurbilketa geopolitiko eta estrategikoak *a priori* ideologikoak galeraztea permititu dezake. Horrek ez du esan nahi gure azterketa egiterakoan arerio bat dugula ideiatik abiatu behar ez dugunik. Niretzat, arerio hori Sobietar Batasuna da. Eta, adibidez, Sobietar Batasuna bigarren etsaia bilakatu dela uste duen Regis Debray-k ez bezala, horrentzat Islam-a bait da gaurrengungo mehatxu printzipala, nik segitzen dut pentsatzen, estrategikoki, SESB dela militarrean benetako pisua daukana. Islam-a, identitate krisi oldarkor batek eragiten du, bertako gizartearen, ekonomiaren, kulturaren krisisaren ondorioa. Integrismoa hedatuko balitz ere, ezin izango du (sozialismoek lehenago ezin izan zuten gisa) gizarte musulmanen krisisa konpondu.

Maiatzaren 26ko Le Monde-n Gérard Chaliand geopolitika espezialistari egunikiko entrebista batetik.

Amal-ek palestindarrei eraso berria

Beirut hegoaldeko Chatila eta Bourj Barajneh palestindarren kanpamentu inguruetan gerra piztu da berriro, Amal-eko txiita eta bertakoen artean. Amal-ek palestindarrak beren lurraldeetatik atera zirela argudiatu du, palestindarrek berriz amerikar-israeldarren beren kontrako konplotaren barnean urrats bat gehiago dela baieztatzen dute. Elkarri tiroak jaurtikitzen bi aste daramatzatelerik ere, pasa den asteburuan borrokak biziagotu dira, eta litekeena omen da gudateak konplikak daitezen drusoien interbentzioarekin.

Sri Lanka-ko armada alerta egoeran

Joan den asteburuan Sri Lanka-n agitu ziren hiru atentatuen ondorioz (zeinetan berrogeitik gora lagunek bizia galdu bait zuten), irlako armada alerta egoeran jarri da, hiriburuan eta aireportuetan eta fabrika printzipaletan soldaduak iraunkorki lekutu direlarik. Armadaren azken hilabeteetako ofentsibak (maiatzaren 7an tamilak bizi diren probintziak eta Jaffna beren hiriburua eraso eta bonbazkatu ere egin dituztela) ez bide dira hagitz efektiboak izan.

Sobietarren proposamenak hutsean erortzen

Arma estrategikoak gutxiagotzeko proposamen konkretu bat egin diete sobietarrek amerikarrei igande honekin. Amerikarrek ez dute jakinarazi proposamen hau zertan dagoen konkretuki, dena den ez dirudi, ikusi baterako, jaramon handirik egingo diotenik, zeren eta berriki erabaki zuten arma horiexei buruz 1972an eta 1979an sinatutako SALT-I eta SALT-II akordioak ez errespetatzea, hau da, arma berriak produzitzen hastea. Estatu Batuen aliatuak ez leudeke erabaki horrekin biziki kontentatu, halaz ere egun berauetan europarrak eta iparramerikarrak beste akordio batera ailegatu dira, Mars artilleria-misilak jaurtikitzeko sistema fabrikatzeari buruz, eta martxa aluzinantea daramakite.

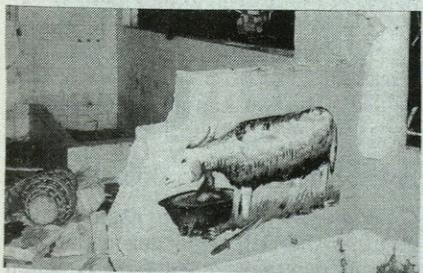
“Sorgin” en masakrea Haiti-n

Berriz ere, Haiti-z ari eta, vudu-z hitz egin beharra. Haitiko populazioaren ehuneko hirurogeitama-bostek praktikatzen duen erlijioa, Europako katolizismoa eta Afrika-ko animismoa nahasten dituen. Bere sazerdotek momentu zailak ezagutzen dituzte.

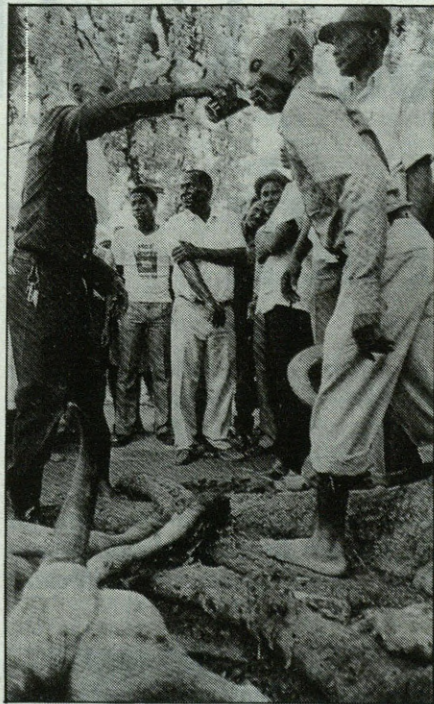
DUVALIER-en joan beharrekin hasi zen hondamendia. Hura boterean vudu-ei esker mantentzen zela sinisturik, jende andanak *hougan* eta *mambo*, hau da sazerdote gizonezko eta emakumezkoen etxeetara joaten hasi ziren, eta egundaino ehundik gora hil dituzte noski. «*Lekuak badira* —esan dio Beauvoir *houganek Newsweek*-eko kazetari bati— *non hiru hilabetetan vudu traza guztiak ezabatu dituzten*».

Beauvoir-ek horren errua eliza-gizonei egotzen die, jendea vudu-aren aurka zirikatzen dutelako. Izan ere apaiz katoliko eta protestanteek beren pulpitoetatik esaten dutenez, vudu-a «*deabruaren erlijioa*» da, eta bera praktikatzaren dutenak «*Satanen semeak*». Iparmerikar aldizkariak kontatzen duenez, Jérémie tenploan, bera suntsitu aurretik, apaiz bat erre zuten, eta beste hamairuk bizia salbatu zuten, baina horretarako vudu-ari uko egin behar izan zioten eta katolizismoa aldiz ezagutu eta onetsi.

Eliz-jendaki horiek beren aldetik, ukatzen dute, herria vudu-aren aurka eragiten dutenik; biolentzia, diotenez,

Mambo baten etxe desegina: apaizei interesatzen zaie, vuduak garrantzia gal dadin.

Vudu-en praktikak: animali baten odola edaten.

Duvalier-en errejimenaren hondarren kontra zuzenduko litzateke, Tonton Macoute-en kontra bereziki: nonbait Papa Doc-ek vudu-aren sinboloak eta erritoak erabili zituen, herriaren ikaratzeko, eta Macoute asko vudu-aren praktikante eta *hougan* ere izan omen ziren.

Kasuak pilatzen dira. Maiatzaren 25eko *Le monde*-k Madame Zo-z mintzatzen zuen, bere Cap-Haitien-go etxean hilda; Egnatus-ez, kolpatua, gasolinaz bustia eta bizirik errea, Nan-Banane-n; Sinfi Sifra-z, Brenabete-ko bere etxean bizirik errea; Therméus Augustin-ez, «*sorgin*»aren akusaziopean Rancitte-n hildakoa; Grand-Anse-n torturatutako 116 *hougan*ez...

Gobernuari ez bide zaio odolustea gelditu dadin biziki interesatzen. Kontinenteko herririk pobreena gelditzen den Haiti-n, langile-gai diren etatik ehuneko 50a lanik gabe edo subenpleaturik dago, eta osasun- eta hezkuntza-indizeak Ameriketako beste edozein herrirenak baino aise bajuagoak dira. Henri Namphy teniente kolonelaren behin-behineko gobernuari ongi datorkioke jendeak bere haserrea eta bere ezintasuna vudu-aren kontra bideratu ditzan.

Juan Pablaren demonioak

“Arimaren etsáiac dire irur, mündua, deábrua, ta aráguia. Azquengáu gaichstoéna, baitu oposicio castidadearen contra beti, ta laguntzendiote munduac eta deábruac (...) Eta becátu mortálerá ellegatzecó eztá beárr lan andiric: asquidá consentitzea biotz barnean instantebates (...)”. Joakin Leizarragak mila-zortzirehunetan idatzi zuen testu bitxi, euskara bitxizko horretaz gogoratu gara, lehengo astean Juan Pablo II kristauen Aita Sainduaren enziklikaren pasarte pare bat aditzen genuelarik.

“Ateismo marxistari (...) borrokatu behar zaio, gizartearen eta gizonaren bihotzetatik aldebat erauzi (...)” Izpirituaren arabera bizi gura duenak, haragiaren joera eta nahikundeei uko egin beharra die, bai joera eta nahikunde horiek erlijioaren aurkako materialismo historikoaren ideologiaren azpian azaltzen baldin badira ere”.

“Demonioak —esaten digu— Richalme, Schonthal-eko abadeak, zeinaren solasez 1270garreanean liburu bat argitaratu zen: Liber Revelationum eta insidiis eta versutiis daemonum adversus homines— apaiz eta monjeekin ahalegintzen dira batez ere. Txorien kantak, gizakumeen ezulak, hausnarketaren isiltasuna apurtzen duen edozein zarata, demonioen ahotsa dugu”. “Batzutan —segitzen du Richalmo-k— hainbeste dira demonioak, ze masa lodi bat osatuz inguratzen bait dute pertsona, beren artean gune librerik utzi gabe”.

Juan Pablok edandako iturriak.

P. SASTRE

Mapa eta brujula erabiliaz

«Orientazioa», kirol berri baten aztarnak

«Orienteering», «cross de orientación» edo orientazio hitza soilak ezer gutxi esaten digu gehienoi. Agian, galtzen garenerako bidea aurkitzeko bide bat dela pentsatuko duzue, agian mapa eta brujula gogora araziko dizkizue, eta ez zabilzate guztiz oker! Baina orientazioa besterik da. Definizio erraz eta ulergarri bat ematekotan, mapa baten laguntzaz eta kontrol batzutatik pasaz, puntu zehatz batetatik beste jakin batetara korrika edo ahal bezain azkarren joatean datzan kirola dela esan daiteke.

Mapa baten laguntzaz eta kontrol batzutatik paseaz egiten den kross mota dugu «orientazioa» delakoa.

Orientazioa kirol bezala Noruega eta Suedian jaio zen 1900. urte inguruan eta berehala Finlandia eta Dinamarkara hedatu zen. Beraz argi dago Eskandinabian jaio zela guk uste bezain berri ez den kirol hau. Lehen Ipar Txapelketak 1955an ospatu ziren Suediako Norhiping herrian. Baina txapelketa hauek baino lehenago, eskandinabiarraren eta suizoen harremanei esker, jadanik hainbat suizar orientazioa egiten hasia zegoen.

la garai berean Ekialdeko Europan ere ezaguna egin zen. Sobietar Batasunean 1959an hasi zen. Eta azkenik eta dagoeneko 6. hamarkadan mendebaldeko Europara heldu zen.

Dena den, Espainian, beti bezala, aurrerabide guztiak berandu iristen direnez, 1967. urterarte ez ziren orientazioaz jabetu eta orduan ere ezer gutxi egin zuten. 7. hamarkada ere heldu zen, Espainian kirola ezagutzera emateko.

Txapelketak

Lehen aipatu ditudan Ipar Txapelketatik kanpo, Europan hedatu zenean, 1962. urtean lehen Europar Txapelketak ospatu ziren Noruegan eta bi urte beranduago bigarrenak Suizan.

1966. urtean, Canada eta EEBBak ere barne izanik, lehen munduko txapelketak eratu ziren Finlandian.

Azkenik 1970. urtean Japon, Australia eta Zelanda Berria ere kirol honetan jorratzen hasi ziren. Baina ez ezazue pentsa kirol hau konpetizio mailan bakarrik egiten denik, ez horixe!

Adin guztietarako kirola

Oraindik orain, hemen, Espainian eta inguruko herrialdeetan goi mailako kirolariak badira orientazioa egiten duten bakarrak, Suedian eta eskandinabiarrak gainontzeko herrialdeetan adin guztietan egiten den kirol herrikoia da.

Eskoletan, gazte gaztetatik hasten dira inguruko baso, aintzira eta zelaietan orientazioa egiten, batetik haurrak edozein lur mota, paisaia, eguraldi edo klimara ohitu daitezen, eta bestetik natura eta geografia ikas dezaten. Inguruak ezagutzeko bide ezin egokiagoak eskaintzen ditu orientazioak.

Gazteen artean, zer esanik ez, kirola zein ongarririk den. Baina zaharrentzat ere interesgarri eta entretenigarri izan daiteke, paseatuz inguruak ezagutzeko. Suedian, igande edo jai egunetako familia kirol hedatua ere ba da.

Pentsa ezazue, Suedian 8 milioi biztanletarik, badira 80.000 orientazale baino gehiago. 3. jeneraziotakoak noski.

Orientazio motak

Ohizkoena, esan dudanez, korrika edo oinez egiten den orientazioa da. Baina ez da bakarria, eta nahi adina posibilitate eskaintzen ditu, hala nola, eski iparrez, piraguaz, zaldi gainean, bizikletaz etab. Baldintza bakarra zera da, kontrol batzuk pasaz, puntu batetik bestera mapa baten laguntzaz heltzea.

Mapa

Kirol bitxi honen arazorik nagusia mapa dira, ez bait dira edonolako mapa erabiltzen, orientaziorako bereziki egiten diren mapa baizik. Noski, beste edonolako eskala handiko mapa ere erabil daitezke, baina berezi hauek oso zehatzak eta argiak izan ohi dira; egin behar den bideko txondar, txingurritoki, zuhaitz berezi edo harri pilak ere ager daitezke. Eskandinabian, noski, ehundaka mapa badute jadanik eginik, baina Espainian hasi berriak dira, eta suediarrek beraiek hona eginiko bidaetan egin izan dituzte zenbaitetan. Zehazki Madrid eta Zaragozan dira kirol honen ahaide nagusiak, baina Granada, Murtzia, Alikante eta beste hainbat probintzian ere egin ohi da.

Aurretikoak

Zorionez ala zoritxarrez, batzurenztzat ala besterentzat, orientazioa armadari lotua egon da haseratik eta beraz militarrek dira kirol honen ahaide nagusiak. Egun, Eskandinabian kirol erabat herrikoia bada ere (urtean behin 20.000 pertsonak parte hartzen duen 4 egunetako orientazio txapelketa bat ospatzen da), Espainian oraindik armadari loturik dago batik bat. Eta beraz gutxiengo baten kirola baizik ez da oraindik, Madrilen 50 bat baizik ez dira orientazioa egiten dabiltzanak eta estatu osoan askoz gehiagorik ez.

Halere, urte gutxiren buruan herrikoia eta ezagunagoa egingo dela espero dute hemengo orientazaleek.

Espainia, suediarren entrenaleku

Harrigarria badirudi ere, suediarrek Espainia hautatzen dute azken urteetan beren neguko entrenaleku gisa. Eta hemen izan genuen aurtan ere, martxoan, suediar ekipo nazionala. Izan ere, Suediako negua hotz eta krudela denez, zailtasun handiak dituzte mendian entrenatzeko elur eta izotzetan ez bada, eta beraz klima egokiagoa duen lurralde batetara jotzen dute.

Aurtan 18 orientazalek hautatu zuen Espainia bere entrenamenduetarako. 18 urte ingurukoetatik hasi eta 62 urte arterainokoak. Gizonezkoak eta emakumezkoak. Madrileko Casa de Campón ikusi ahal izan genituen ile-zuri guzti hauek. Bitxikeria frango ere kontatu ziguten eta hemen ematen duen informazioa ere beren eskutik jaso nuen.

Entrenatzaile bat, mediku bat eta arduradun bat dituzte beti beraiekin, baina ez hemen ezagutzen ditugun tripa handi eta baldar horietakoak, ez, orientazele izan eta oraindik orain noizbehinka izaten jarraitzen duten tipo fin

eta sasoitsuak baizik. Gutxienez gauza onei begiratuko bagenie!

Arduradun zen Peo-k esaten zigunez, 43 herrialde ezberdinetako orientazio probatan parte hartu omen du.

Espainia eta Euskal Herria

Espainian, esan dudanez, hasi berria da kirola. Madrilen oraintxe, bi elkarte daude, bata 1979. urtean sortua eta bestea 1986.ean, aurtan beraz. Pentsa zenbaterainoko aldea dagoen, Orientazio-ko Federazio Internazionale 1961.ean sortu bait zen.

Euskal Herriari dagokionez, ordea, atzerago gaude oraindik, ez bait da ezagutu ere egiten; gutxi batzuk entzutez baino. Ez ote litzateke egokia ditugun mendi, baso eta zelaietan orientazioa egitea? Agian artikulua hau irakurriko duen norbait animatuko da zerbait egitera, eta agian, datorren urtean Ipar herrialdeetatik etortzeokoak diren 100 orientazaleak Euskal Herrira gonbidatu ahal izango ditugu.

Agian noizbait, Peo-rekin ados egongo gara, bere ustez «Munduko kirolik hoberena» bait da orientazioa.

Triatlona, orientazioa... kirola bere goimailan dago.

Amaia ELOSEGI

«Indar Armatuen Eguna» zela eta Aste antimilitarista Gasteizen

Beste tokietan bezala, Gasteizen ere protestak izan ziren «Indar armatuen eguna»ren inguruan.

«Indar armatuen eguna» heldu baino aste batzu lehenago hasi zen Gasteizen polemika ejerzittoa zela eta. Polemika hori Arabako gobernadore militarra eta Gasteizko alkatearen artean sortu zen, eta «ikasle eguna» izenekoak sortu zuen istilua. Bestalde, «Indar Armatuen Eguna» zela eta «aste antimilitarista» bat antolatu zen Gasteizen.

Ekintza hori Arabako koartelera ikasle gasteiztarren bisita batetan oinarritzen zen. Nahiz eta maiatzaren 9an egokitu, «Indar Armatuen Eguna» dela-koaren beste ospakizunetako bat zen.

Jose Angel Cuerdak, Gasteizko alkateak, deklarazio batzuk egin zituen

ekintza hau zela eta. Bere ustez ez zen komenigarri ikasleek Arabako koartelak bisitatzea. Cuerdak karta bat bidali zion gobernadore militarri, Alejo Arnaiz-i. Karta honetan, zera zioen alkateak, egun horretako egitaraua ez zela egokia «umeen eta gazteen artean pa-

kearen gogoia eta anaitasun orokorra, ulerkuntza eta elkarren errespetua pertsonen eta herrien artean pizteko».

Adierazpen hauen ondorioz eskola gonbidatuen deiak jaso zituen zer joera hartu behar zuten galdetuz. Alkateak erabaki pertsonalak zirela azaldu zuen.

Gobernadore militarra ez zen bat etorri Cuerdaren adierazpenekin eta umeek ejerzitoan egiten dena jakin behar dutela, erantzun zuen.

Polemika hau gobernadoreak eskutako elkarrizketa batekin amaitu zen. Elkarrizketa hau maiatzaren 9an egin

zen, justu ikasleek Arabako kuartela bisitatu zuten egun berean. Gasteizko alkateak esan zuenez, hura ez zen botere zibil eta militarren arteko polemika bat. Bera eta gobernadorea, biak, pakearen alde daudela eman zuen aditzera, nahiz eta era ezberdinean jokatu. Honez gain, bere joera pertsonala zela esan zuen, eta horregatik ez zuela nahi bere talde politikoa polemika horretan sartu.

Arnaiz jeneralak alkatearen joera errespetatzen zuela eta Arabako herriak ejerzitua ezagutu dezan nahi duela. «Zer egiten dugun eta non gauden jakin dezan, juzgatu gaitzan nahi badu, baina elkarbizitza beharrezkoa da». Konstituzioa ere aipatu zuen, Indar Armaturen lana pakea defendatzea dela esateko.

Bere partez alkateak «Defensor del Pueblo» delakoak kontzientzi objektuari buruz aurkeztutako errekurtsua gogoratu zuen, defentsa ez dagoela bakarrik soldadutzari loturik azpimarratzeko.

Maiatzaren 9an, elkarriketa ospatutako egunean, mila ikasle inguru pasa zen Arabako kuartela bisitatzen. Mota guztietako armamentua ikusi ahal izan zuten han haur eta gazteek. Metrailadorak, kañoiak eta azken estatu-kolpe soaioan Valencian erabilitako tankeak ere bai.

Burruka simulakro bat ikusi zuten, Espainiako banderari omenaldi bat egin zitzaion, eta azkenik jaialdi bat eskeini zieten militarrek haurrei. Hurrengo egunean ere antzeko zerbait izan zen, «familia eguna». Oraingo honetan soldaduen senideak izan ziren koartela bisitatzen gonbidatutakoak.

«Aste antimilitarista»n egindako ekintzak

Baina «Indar Armaturen Eguna» maiatzaren 25ean ospatu zen eta ospakizun horri erantzuteko «Mobida anti-OTAN»eko jendeak zenbait ekintza prestatu zuen aste horretan. Hauek ez dute egun hori pasatzen utzi nahi izan ezertxo ere egin gabe. Horregatik antolatatu zuten aste antimilitarista hori.

Asteartean, 20an, ikasleek hartu zuten parte. Batzarrak, bideoak... horrelakoak egin ziren egun horretan. Ostegun arratsaldean errepresioaren aurka ekintza bat antolatatu zen, «kontrol» bat eginaz Gasteiz hiri erdiko kale batean.

Ostiralean, Alemaniako «berde»en kide bat, Brigitte Heinrich europarlamentaria etorri zen eta debate bat ospatu zen bera tartean zela. Debate horretan Alemaniako mugimendu antimilitarista eta ekologistaren egoera eztabaidatu ziren. Chernobyleko istripuaren ondorioz egindako manifestaldi eta ekintzetaz

Gastu militarren kontrako protesta gisa, objezio fiskalaren kanpaina prestatzen ari dira ekainerako.

ere ihardun zen.

Hitzaldi hau ospatzen ari zen hein berean «Jarrai»k konbokatutako manifestapen bat ari zen kalean «mili honen aurka» lemapean. Azkenean polizia agertu eta istiluak izan ziren.

Larunbatean manifestaldi antimilitarista bat ospatu zen, «Indar. Desarmatuen Desfilea» izenarekin. Oso jende gutxi joan zen, beharbada, egun berean beste gai batzuk zirela eta beste manifestaldi batzuk ere izan zirelako.

Gobernu militarren aurrera iristerakoan polizia agertu eta manifestaldia desegin zuen.

Guzti horrekin batera NATOren aurkako Asanblada-aldizkari bat kaleratu dute. Bere izena «Mobida» da eta bere asmoa antimilitarismoa zabaltzea. Hileko ateratzeko asmoa daukate haien egileek. Hauek, herriko elkartekideak dira, objetoreak, feministak, sindikalistak, «Zapa»ko jendea eta abar. Bere zortzi orrialde horietan gai ezberdinak ikutu dituzte: antimilitarismoaren egoera eta eginbeharrak, Reagan eta Gadaffiren arteko iskanbilak, kontzientzia objezioa...

Objetoreen ekintzak

«Indar Armaturen Eguna»ren aurrean egindako ekintzak «Mobida anti-OTAN»eko kanpainarekin bat zetozen. Baina horrez gain, guztiz ezberdina zen egun bat ere ospatu zen maiatzaren 15ean, «Kontzientzia Objezioaren Nazioarteko Eguna». Hori zela eta

debate bat antolatu zen «soldadutza, errepresioa eta erresistentzia moduak» gaiarekin.

Komunikabideek argitara eman ez zuten komunikatu bat ere zabaldu zuten antolatzaileek. Komunikatu horretan PSOeren objezio legearen aurrean izan beharreko jarrera aztertzen zen.

Objetoreek ez dute lege hau onartzen, zigortzat hartzen dute. Tribunalak onartzen ari da objezioa kasu gehienetan, eta horrek esan nahi du legea geldiaraztea lortu dutela. Zerbitzu zibilararen arautegia ez da agertu ere egin oraindik.

Komunikatu berean hamar urteko borroka antimilitarista aztertzen da. Gaur egun mugimendu honen definizioa ematen dute, politikoa, erradikala eta alternatiboa, borroka antimilitaristan oinarritua eta indarkeria eza borroka-era bezala onartuaz.

Udalaren aurka, «talla» dela eta, ospatzekoa zen beste ekintza bat suspeditu egin zen.

Dena dela, ekainerako, objezio fiskala dela eta kanpaina bat ari da prestatzen. Helburua gastu militarrei ez laguntzea da. Horretarako, Haziendak gastu horiei eskaintzen dien %10,12a ez litzateke ordainduko. Diru hori helburu sozial batetan erabiliko litzateke. Hazienda edo Diputaziara eramango dira objezio guztiak ekainaren 21ean.

**Pablo RUIZ
de ARETXABALETA**

Produkto ugari gizon «moderno»arentzat

Industria zahar baten merkatu berria

Gizon eredu berri bat ari omen da sortzen azken urteotan. Garbi ikus daiteke telebistako iragarkietan, kolonia eta gantzontzilo iragarkietan. Gizon modernoa. Garbia, txukuna, elegantea... gustagarria emakumezkoentzat. Eredu hori zabaltzeko aldizkari mordoak sortu da European, eta oraintsu estatu espainolean ere bai. Estetika eta filosofia «berri» batetan bilduta, zenbait produktoren kontsumatzaile egin nahi da «gaurko gizona».

«Gizonezkoa, munduan barrena hedatzen ari den fenomeno. Mende bukaeraz liluraturik, eta bere inguruko gizarte harritzen duen gizon bat, bere garaiko gizon bat. Denek, publizista, diseñatzaile, industriagizon, agintari... guziok dakite gizon berri bat martxan dagoela dagoeneko. Gizonezkoak denbora, diru eta gogo gehiago eskaintzen dizkio egunetik egunera bere itxura lantzeari: ez da asetzen emakumezkoak, amak bezala, gauzak erositara. Gizontasun klasiko eta ausardia berritzailearen arteko oreka bilatzen du egungo gizonak, eta keinu elegantea ezinezkoa dela deritzo izpiritu elegantea izan gabe» dio «Dunia-Hombres» aldizkari jaio

berriaren lantzamenduzko iragarki testu batek.

Orain arte «emakume moderno»aren arloa landu duen aldizkari honek gizonezkoari zabaltzeko dizkio orain atearik «Hombres» izeneko beste aldizkari hau kaleratuaz.

Ez da bakarrik gainera. Denbora berean «Hombre» izeneko beste aldizkari bat ere argitaratu bait da estatu espainolean, Italian, Frantzia eta Alemanian gero eta hedatuago diren antzeko aldizkariaren ildo beretik; «L'uomo», «Hommes», «Homme», «M, the civilized man», «Linea» eta beste aldizkari mordo baten ildo beretik.

Gizon berriaren «filosofia»

Ez da kasualitatea hainbat aldizkari denbora berean argitaratzea. Ohitura batzuk daude. Gizonezkoak ez ditu normalean bere erropak, edota bere burua apaintzeko gauzak erosten. Hor sartu beharra dago. Gizon horren ohiturak aldatu behar dira. Hala eskatzen du merkatuak.

Hori dela eta uler daitezke Duniaren «Hombres» aldizkarian, Vicente Verdú bezalako kazetari famoso batek «El hombre objeto» bezalako artikulua bat idaztea editorial modura. «*Uno de los grandes componentes de la posmodernidad es la disolución del sujeto* —hasien da artikulua—. Todos somos, al fin, objetos. Objetos despreciables en una escena que ha perdido la responsabilidad ante la historia y ya no pretende dedicarse al drama de buscar más allá». Garai batetan gizonak sujeta papera eta emakumeak objektuarena hartzen zutela azpimarratzen du, sujetaari «persuasio»aren lan nekeza tokatzen zitzaioela esanaz. Gerora, feministen proposamen bezala, emakumezkoak eta gizonezkoak, biak sujeta bihurtu nahi izan omen ziren. Ez omen zen ordea aurrea atera proposamen hori. Bere proposamena berriz honako hau da «*La Propuesta de hacer a ambos objetos y también a las sardinas y a los caballos es la posmodernidad. Una revista para hombres emparentada con ello no es seguro que llegue a producir los efectos del Iskra de Lenin. Pero, tal como está el mundo, lo que esta publicación pretende no es una revolución sino una actualización. Simplemente sale al día y se propone ayudar a ponerse al día. Su función sería, ante españoles, certificar que se puede ser un hombre y gustar y gustarse y darse, sin más, gusto por gustar sin más. Esto era antes un afeminamiento. Cosa de chicas. Pero las chicas ya no son lo que eran y no poseen recintos en exclusiva. De este modo, ¿que impide tomar esa conspicua op-*

Gizonezkoen usainak

Garai batetan gaizki ikusia baldin baze goen gizonetzkoek perfumea eramatea —denok gogoratzen dugu «uff, aze patxuli kiretsa!» bezalako esaldirik— hemendik aurrera gero eta arruntagoa bilakatuko da. Eman denbora!

1975. urtetik 1984.a bitartean, gizonetzkoentzako produkto perfumatuak %17 gehiago saldu ziren urtetik urtera «Le N.O.» aldizkariaren arauera. «Hombres» aldizkariak dioenez ehuneko bostehun batean igo da Frantzian gizonetzkoen perfume eta kosmetikoen salmenta.

Gizonezkoak honako produktuei zien erretxazoa gainditzeko bizarra mozteko unean erabiltzeko produktoak sortzea izan omen zen lehendabiziko urrats garrantzitsua. «Bizarra mozteko une go-gaingarri hori gainditzeko, azala goxatuko zuten produktoak asmatzea izan

zen zailena. Afeitatu aurreko eta ondorengo produktoak onartu ondoren bidea irekita dago».

Afeitatu ondoren perfumaturik kautsitzen den gizonak ez du hainbesteko eragozpenik gero koloniak ere erabiltzen hasteko. Koloniak dira hain zuzen ere, bizarra moztu ondorengo lozioetaz gain noski, gizonetzkoak gehien erabiltzen dituen produkto perfumatuak.

Kosmetikoak, kremak eta gainontzeko potinjeak ez dira ugaldur oraino.

Nolatan hasi da ordea gizonetzkoa bere buruari usain bereziak ezartzen? Zerk bultzatu du horretara?

Frantziara jo beharra dago erantzunaren bila, Frantzia izan baita urte luzetan usain perfumatuen paradisia.

Frantzian, zera gertatu zen, beraiek izanik perfumeeen merkaturan agintzen zutenak, bat batean amerikarrek sudurra sartzen zutela ikusi zuten. Beraiek bezain perfume onak egin, Europa osoan zabaldur... eta Frantzian ere bai. Munduko merkatuaren jabe egiten hasi ziren laster amerikarrak.

Frantziako perfumegile ezagunenak zerbait egin beharrean kautsitu ziren derrepentean eta hara non bidea ikusi zuten: gizonetzkoen merkatur. Urratu gabeko bidea, lur freskoa, jorratu gabear...

Hor hasiko ziren lanak. Hor gizonetzko «gogor» horren barruan sartu nahian. Hor bizarra mozteko erabiltzen diren produktoak zabaltzen...

Gaur, bizarra ez ezik, burua, larrua, eta dena da ikutu nahi dena...

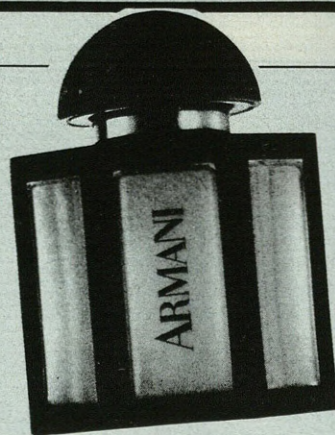
Espero dezagun ez zaiela okurririko gizona depilatzen hasteko produktoak asmatzea eta komertzializatzea. Orduan bai onartuko gurekela karroza batzuk izaten jarraitzea.

J.M.

Estetika hau ez da bakarrik hitzez formulatzen: zineman, telebistan, iragarkietan, espektakuluetan... honelako gizonak agertzen zaizkigu behin eta berriaz gure begien aurrean. Beraien keinuak, beraien jarrerak, beraien izaera transmititzen da era gustagarri batez.

Ondoren etorriko da publizitatea. Gero eta gehiago hedatzen ari den gizonetzko produktoak saltzeko publizitatea: arropa, koloniak eta kantzontziloak dira gehien nabarmentzen diren produktoak. Orain arte tabakoa eta automobila ziren bereziki gizonari zuzentzen zitzaizkionak. Orain berriz, produkto berriak sartzeko, gizon berri bat asmatu dute. Emakumetzkoentzat gustagarri suertatzeko hainbat eta hainbat gauza erosi «nahi» izango duen gizona.

Gizon perfumatuak, ez bizardunak

Publizitateak eskainiko duen irudia gizon «sensible»arena izango da, eta ez da ahaleginduko produkto bat «beharrrezko» bezala saltzen. Gizonaren «desira» pizten saiatuko da.

Gizon «berri» horrek bere burua apaintzeko beharraz gain gogoia ere izango du. Gustatu egingo zaio azkeanean, eta garai batetan emakumetzkoek bakarrik egiten zituzten gauzak (arropa erosi, boutiquetan sartu...) gero eta gehiago egingo ditu gizonetzkoak.

Egia esan, orain arte ere egon dira gizonetzkoentzako ileapaindegia, gizonetzkoentzako arropa dendak, gizonetzkoentzako koloniak edota gizonetzkoentzako kantzontziloak. Ez da beraz erabateko fenomeno berria aurkeztzen zai-guna, nahiz eta fenomeno berri bezala agertu nahi izan.

Nahi dena joera aldatzea da. Gizonak ahalik eta gehiena gastatzea eginkizun horietan. Berak hartzea, eta ez emakumeak bakarrik, bere burua apaintzeko ohitura eta horretarako gaiak erostearena.

Adibide gisa aipa dezagun Violette Maurus-ek Neuilly hirian, 1970. urtean ireki zuen dendatxoa. Gizonetzkoak apenas sartzen omen ziren, edota sartzen zirenean gogoz kontra sartzen omen ziren, emakumetzkoak besotik helduta. «Zergatia sinplea da, ez zegoen ezer gizonetzkoak erakartzeko». Perfume denda bat irekitzea pentsatu zuen orduan. Gizonetzkoentzako perfumeak saltzeko denda bat. Hasiera batetan emakumetzkoak besterik ez ziren sartzen. «Bezeroetatik %90 emakumetzkoak ziren. Gaur egun berriz gizonetzkoak dira %85 batetan». Aldaketa hasia zen. Antzeko boutique mordo bat ireki da geroztik.

Hemen ere ez gaude urruti eta ez deritzogu ez gaizki ez ondo bakoitzak bere buruarekin egiten duenari. Norberak jakingo du nolako itxura edo piura eraman nahi duen.

Jakin dezagun ordea «look» berriak, edo itxura berriak, zeri erantzunez sortzen diren eta zer ondorio dakarten.

Joxe MOLLARRI

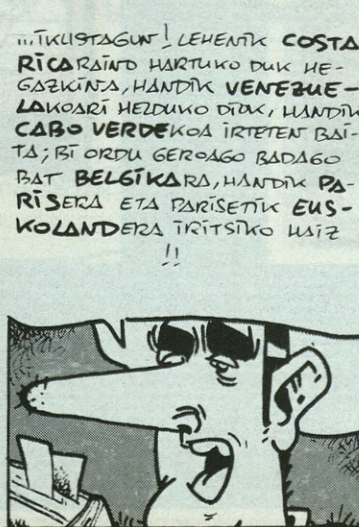
ARCIA

K O M I K I A

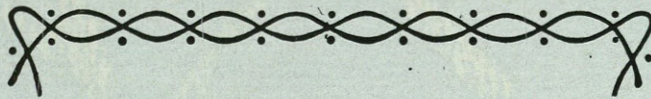
19. zenbakia

WALTER GARMENDIA JR.

Lepeteg
&
Iatela 86.

LA CASA DEL CAFE

Zure Etxeko Kafea

San Martzial 19

Telf. 424512

DONOSTIA

EZ UTZI IRAKURRI GABE

NEMO TXIKI Aren ametsak ezagutzen al dituzu?
Larogei urte dituen komik honek, beste larogei urtetan irrifar
eta goza araziko dizu

TTARTTALO Argitaletxea

Aurrekoaren laburpena: Babesleku gisa erabiltzen duten irlan, bapatean «ez» eta «ez» errepikatzen zuten garrasiak entzun ziren kanpamendu osoan zehar. «Monje»arenak ziren oihuak, ero modukoak. Kezka nabaria zen Corto eta besteon aurpegietan.

SBRINDOLIN,
ZAIN EZAZU ONDO!
GEROAGO ITZULIKO
NAIZ.

EDERTO CORTO.
BEGIRA, KASKEZUR
DATOR.

EH,
CORTO
MALTESE!
"MONJE"AK
DEITZEN
DIK.

BEREHALA
ALDE EGITEA ERA-
BAKI DIK, ETA EGI-
TAN ESATEN DIAT
BERE SENETIK
ATERATA DA-
GOELA.

ESKERRAK
KASKEZUR.
ORAINXE
NIAK.

CORTO
MALTESE, EGIN
EZAK ZERBAIT.
"MONJE"AK IRIAN
UTZI GURA
NAUK.

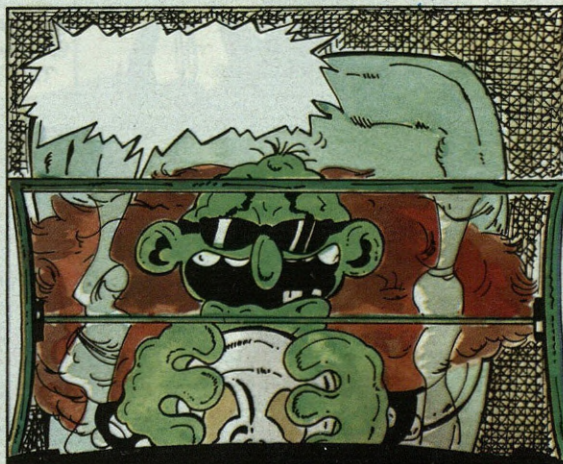
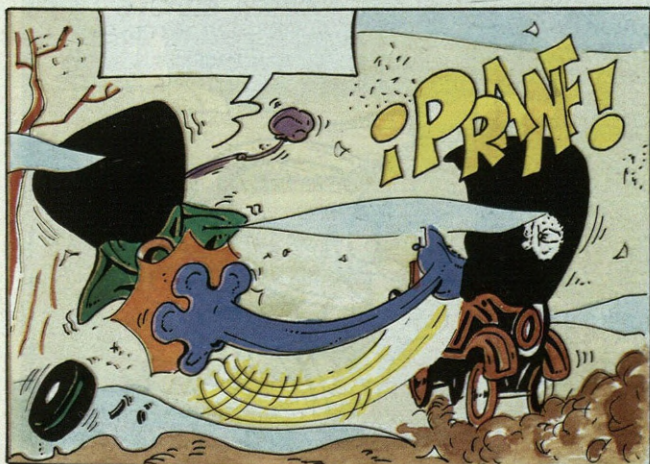
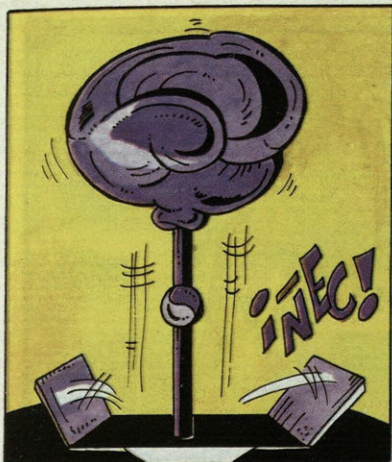
KONTURATZEN AL HAIZ? LEHO-
RREAN UTZI GURA NAUK ETA
HIREKIN ALDE EGIN. HORI EZ
DUK LEGEZKOA.

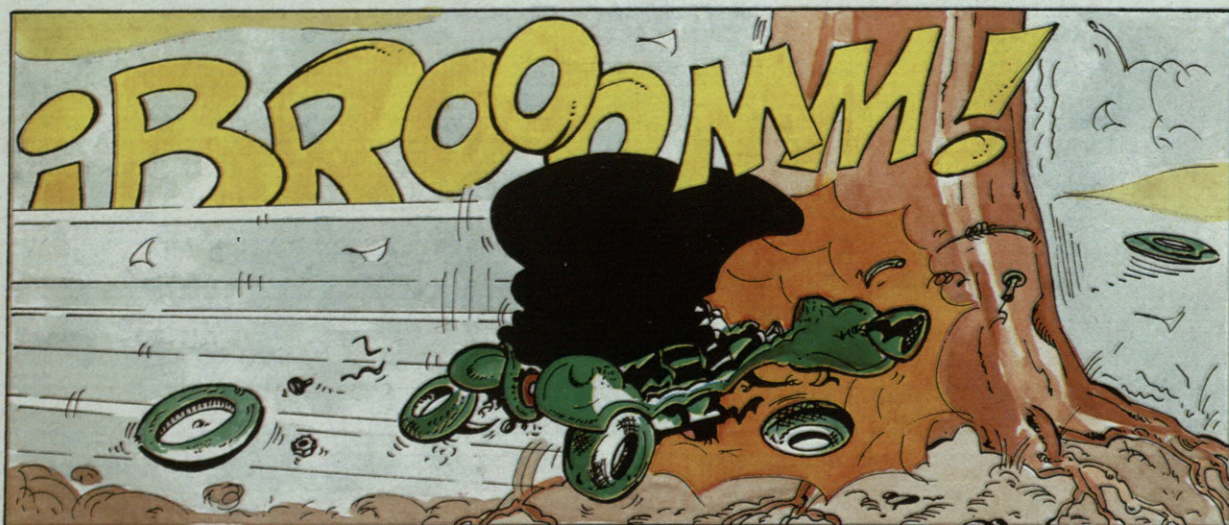
HIPOKRITA
TXERRI HORI!
HORREN ZAI
HENGON ETA...

BURUAN DARABILKIZUN HORI
EGITEKO TOKIA ETA BETA
IZAN NAHI HUEEN. BAINA
ORAINGOAN
ERE EZ
ZAIK ONDO
ATERAKO!

RASPATIN,
EZ HADI ALUA
IZAN. NI EZ NAUK
ENGAINATZAKO
ULERTZEN?

Aurrekoaren laburpena: Pliniok abantaila hartzen utzi die munstroei, baina gerora berehala jarri zaie pareko alturan. Munstro truko berria erabili dute, baina «Igela» birritan kontraerasoan datorkie.

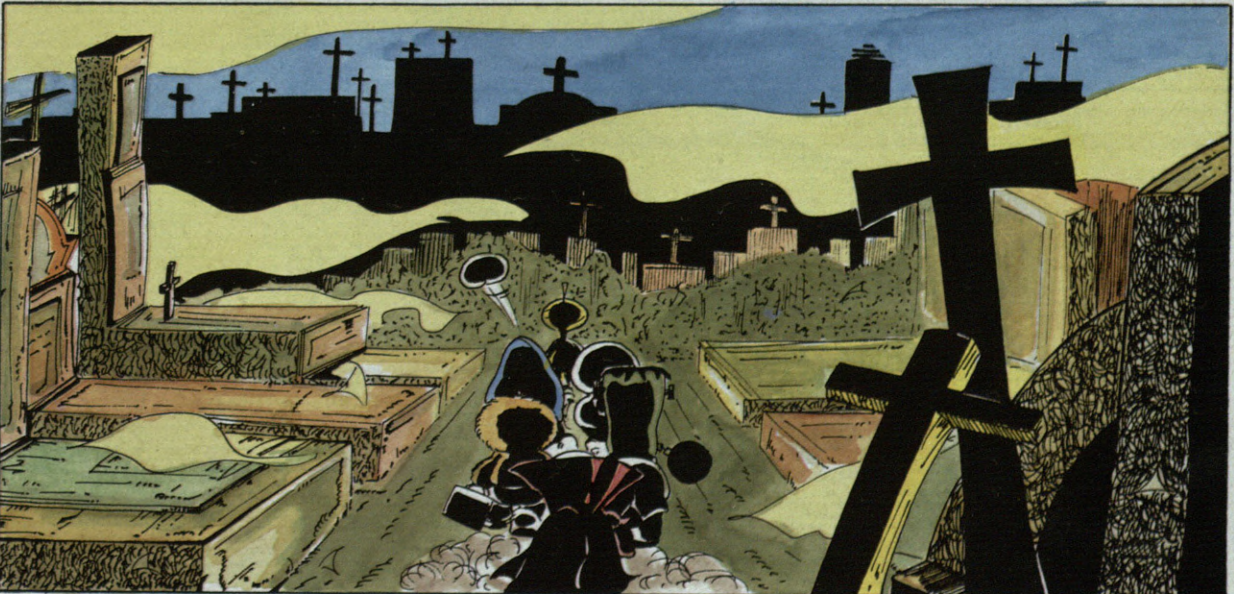

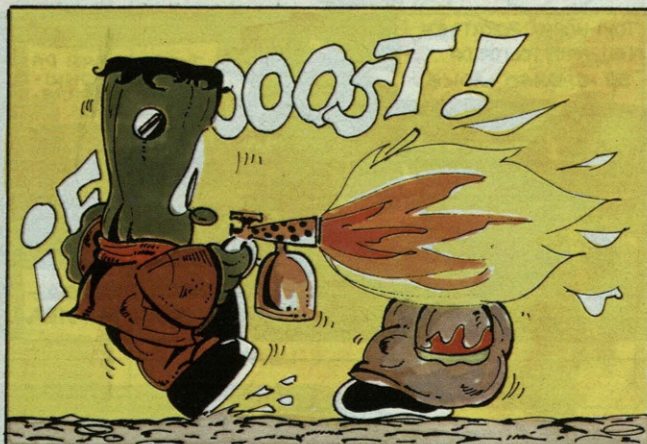
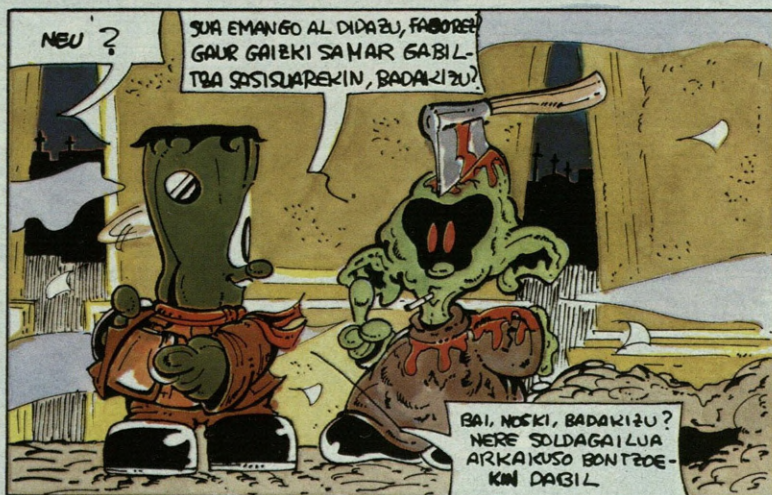
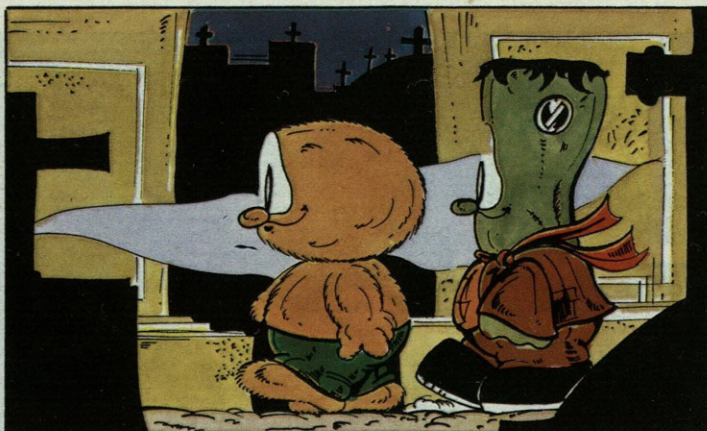

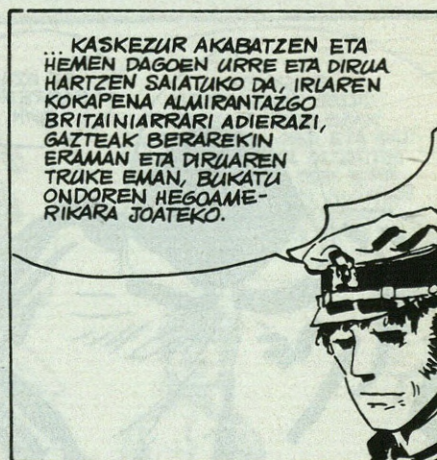
TOKI HONEK ZORATZEN
NAU, HAIN POLITA DA...
SU EMANGO NIOKE.

TXARRA! HASI DA
ESALDI HUNKI-
GARRIAK ERRE-
PIKATZEN.

NOSKI/ NERE EGUA-
DI ONENAK BAIT DIRA.

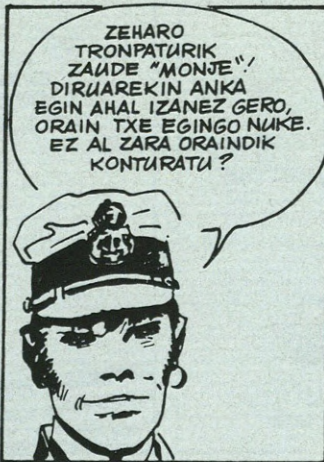

HI HAIZ NIRE KONFIDANTZA
DUEN BAKARRA... KASKEZURREZ
GAIN... BAINA HIK NEURE KONFIDAN-
TZA OSO OSOA DUK.

ZEHARO
TRONPATURIK
ZAUDE "MONJE"!
DIRUAREKIN ANKA
EGIN AHAL IZANEZ GERO,
ORAIN TXE EGINO NUKE.
EZ AL ZARA ORAINDIK
KONTURATU?

EZ. ETA EZ DIAT SINISTEN.
HORRELA MINTZATZEN HAIZ
GOGORRARENA EGITEA ATSE-
GIN DUZULAKO... EZERREN BELDUR
EZ HAIZELA ADIERAZI NAHI DUK
ARRO FIGURA HORREKIN. BAINA
INOZOENA DUK PENTSATZEA
HORRELAKO ZERBAIT ESANEZ,
NEURRIRIK HARTUKO EZ
DITUDALA...

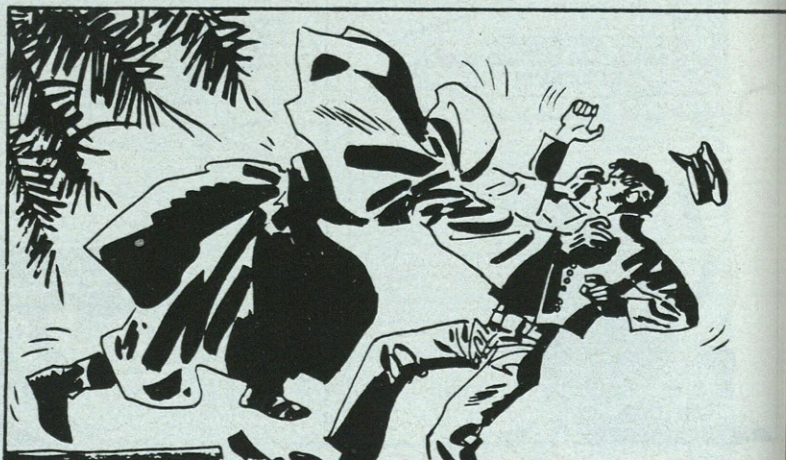
ZER
ESAN NAHI
DUZU HO-
RREKIN?

EZ DIAT UTZIKO
PANDORA ENAMORATZEN
SAIA ZAITEZELA NI KANPOAN
NAIZEN BITARTEAN. NIREKIN
ETORRIKO HAIZ ETA
KITTO.

EZ EZAK
BARRERIK
EGIN.

EZ DUK BARRE
EGIN BEHAR. HEUK EZ
DAKIK... EZ DAKIK...

UTZ
NAZAZA,
ZORO MA-
DARIKATUA!

EZ DUK
BARRE EGIN
BEHAR!

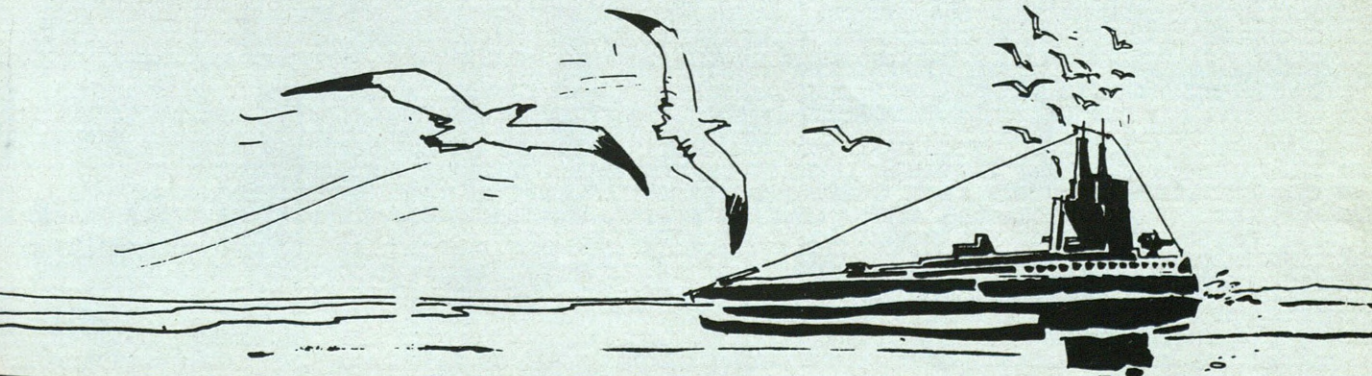
NUEN
LAGUN BAKARRA
HIL EGIN DUT...
ZORITXARREKO
PATUA NIREA!

KASKEZUR,
NIRE LEKUAN GELDI-
TZEN HAIZ. ZAIN EZAK
RASPUTIN (INE ORO, ETA GAZ-
TEAK ONDO TRATA DITZATEN
BEGIRA. IZANGO DUK NIRE
BERRI... GOAZEN SUÄTER
UNTZI-TENIENTEA,
ORDUA DA ETA!

GEROXEAGO, SUBMARINOA ITSASOATZEN DA,
BERE BARRUAN "MONJE" A ERAMANEZ.

LITTLE NEMO

NEMO TXIKIA EZIN DA AMETSEN HERRIRA OHITU LAUGARREN ATEAREN AURREAN IO HARTA DU, BAINA LASTER IRISTEA ESPERO DUGU... BARKATU ATZERAPENA, GOREN HORI.

HORI ERE BAI...?

IN SLUMBER LAND

HORRELA, NEMO! LASTER 4. ATEA PASATZEKO PREST EGONGO ZARA! FOZIK AL ZAIDE?

BAI... BAINA ZERGATIK BIHURTA NAUTE ERRALDOI? BORROKATU BEHAR AL DUT?

EZ! ATE HORRE-TAKO ZAINAK ERRALDOI ERGEIAK DIRA, ETA ERGAINATU EGIN BEHARKO DITUZA.

AGUR! LAN BIKAINA EGIN DUTZUE!

ONDO IBILI... SEI AURRER!

AGUR, NEMO!

BERAZ EZ DUT BORROKATU BEHAR? ETA GAIZTOAK AL DIRA ERRALDOIAK?

EZ! ERRALDOI ZARELA IKUSIZ ORDEA, ERRAZAGO IZANGO ZAIZU BELDUR AL ZARA?

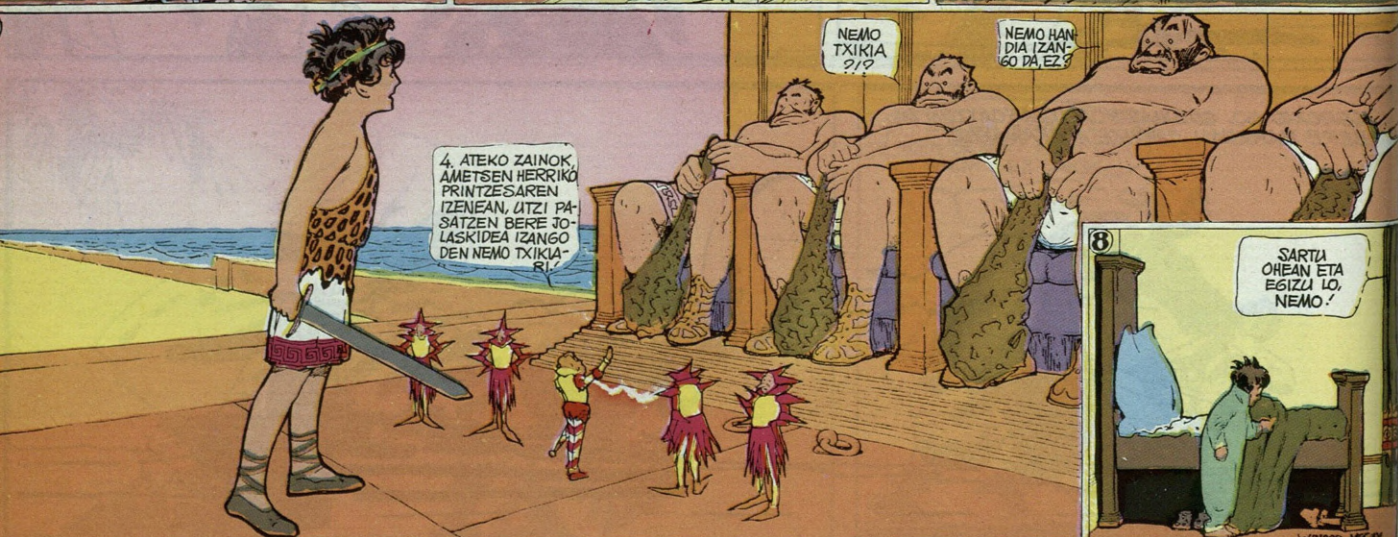

EZ HORIXE! 100 ERRALDOI TXIKITU NITZAKE! EZ NAIZ INOREN BELDUR!

HORRE TARAKO BIHURTA ZAITUZ TE ERRALDOI, AUSARTA IZAN ZAITZEN.

BASO HONEN ONDOREN 4 ATERA HELDUKO GARA... BAINA EZ ESNATU, GERO!

4. ATEKO ZAINOK AMETSEN HERRIKO PRINTZESAREN IZENEAN, UTZI PASATZEN BERE JO-LASKIDEA IZANGODEN NEMO TXIKIARI!

NEMO TXIKIA 2/9

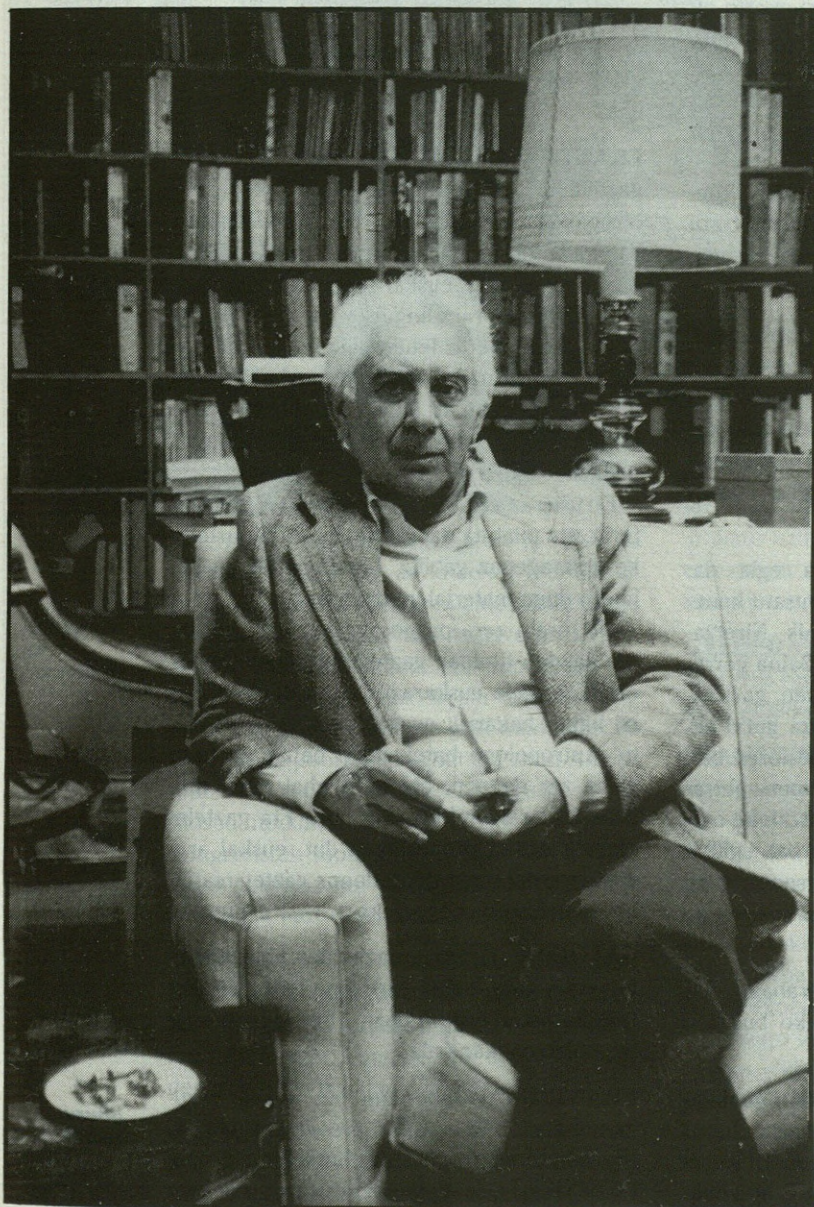
NEMO HAN DIA IZANGO DA, EZ?

SARTIA OHEAN ETA EGIZU IO, NEMO!

WINNOR MEAD

Jon Bilbao: «Egunean ez dagoen bibliografia, historia da»

Berriki egin dioten omenaldia dela eta, egunkari guztietako orrietara egin du salto Jon Bilbaok, baina euskaltzaleentzat orain urte asko da ezaguna. Atea beti zabalik duen Getxoko baserri berriztuan hartu gaitu, eta han, mahai gainean, mota eta gusto guztietako aldizkariak ikusi ditugu: kulturaz, musika erradikalaz edo ekonomiari buruzkoak, baina denak euskal gaiaz eta barruan fitxa bat daukatela. Horixe izan da urtetan burutu duen lana. Fitxak eta fitxak egitea, munduko liburutegi eta unibertsitate guztietan arakatuta. Berak badaki non zer aurki daitekeen, esaterako ARGIA aldizkaria osoa Washington-eko Kongresuko liburutegian dagoela.

“CIAk eskatu ziguna zera izan zen: hango pertsona batzu hemen ikasle moduan sartzea, eta hori ez genuen ondo ikusten”.

GALDERA: Nonbaitetik hasi behar dela, has gaitzen orain gutxi argitaratu den berri horretatik, hau da, CIAk berarentzat lan egitea eskatu zizula.

CIA

ERANTZUNA: Are gehiago, ni CIAkoa nintzela esan da, eta gainera bere burua informatutzat eduki zezakeen jendeak esanda. Niri inor ez zait etorri CIAkoa zena esanik informazioa eskatzen. Eta hobe horrela izan balitz. Seguruen baietz esango nion. Informazioa eman izango nion, orain zuri ematen dizudan modu berean. Baina guri eskatu zigutena, beste baten bidez, zera izan zen, hango pertsona batzu hemen ikasle moduan sartzea. Eta hori ez genuen ondo ikusten, benetako ikasleek zuten eskubidea mozten zelako.

enbaxadak

Eta agian bai eman diet informazioa, kon-turatu gabe, nik betidanik enbaxadekin tratu handia izan dudalako. Baina heurrei zuzendutako txostenik inoiz ez dut egin.

GALDERA: Hel gakizkio orain gure gaiari, bibliografiari. Batzutan zera ematen du, Ameriketara joatea kasualitatea izan zela, fitxak egiten hastea ere beste kasualitate bat izan zela... baina momenturen batetan aurrera jotzeko erabakia hartu behar izango zenuen, ezta?

biblio-grafia

ERANTZUNA: Kasualitatearena egia da. Horrela da. Nik inoiz ez nuen pentsatu hone-lako lan batetan sartuko nintzenik. Niretza-ko fitxak ziren, lanerako fitxak. Baina gerra-teak New Yorkera eraman ninduen, garaira-ko ez-ohizkoa, eta han oso gauza gutxi ze-goien egia esan, «Yakintza» eta besteren bat. Il Gerratearen erdian pentsatu nuen, gerra-tearen amaierarako ona izango litzateke eus-kal ikertzaileentzat bibliografia bat egitea, zeramaten hamar urtetako hutsunea bete ahal zezaten, hamar urtez isolaturik egon zi-relako.

GALDERA: Zeintzu izan dira, erabakitze-ko momentu haietan, aurrera jotzeko bultzatu zaituzten arrazoiak?

ERANTZUNA: Momentu bat baino gehiago egon da aurrera jotzeko erabakia hartu behar dudala. Hasiera batetan, nik 1950era-ko jarri nuen helmuga. Baina urte horretan

**helmugaz
helmuga**

Kubara joateko behartuta egon nintzen, eta bertan lau urte pasa nituen. Hona heltzean 1954an, beste fetxa bat jarri nuen, eta 1960an epea ia ia amaitzeaz zegoenean, he-mendik joan behar izan nuen, eta Washing-toneko Kongresuko liburutegian itzelezko materialea pilatu nuen urtebetean, batez ere aldizkarietako materialea. Eta horrez gero jadanik ezin nuen atzera egin. Epeak etenga-beki jartzen nituen, baina beti apurtzen ni-tuen. Eta gaur arte.

GALDERA: Bibliografian hizkuntza batzu agertzen dira, zeintzu hizkuntza dira euskal gai-az informazio gehien aportatzen dutena?

ERANTZUNA: Euskaraz aparte, lehenik gaztelania, eta gero frantsesera, jakina, eta hirugarren ingelesa. Hurrengoa alemanera da. Italianoeraz gauza batzu agertzen dira, baina ez gehiegi euskal arazoetaz. Eta gai-nera ez dugu orain linguista bat ere italiarra denik. Alemaneraz lehen baino gutxiago egi-ten ari da, baina bada interesgarria bidaia-li-buru ugari egiten ari delako, eta liburu horie-tan Euskal Herri-ko egindako bidaia-ak ager daitezkeelako.

Errusieraz ere badago nahiko lan publika-turik, eta pilatuta dauzkagu, baina lau urteta-ko atzerapenaz gabiltz. Laster publikatu be-harko dugu materiale guzti hori.

Nik orain zera proposatu izan dut, euska-raz dauden tituluak gaztelaniara itzuli behar direla, bestela euskaraz idazten denaren be-rrri bakar bakarrik euskaldunek edukiko du-te. Antropologo batek jakin behar du bere gai-az zer dagoen, eta gero ahal duen mo-duan eskuratu informazio hori. Eta gaztela-nierara egitea proposatzen dut, euskal ara-zoetaz arduratzen den edonor gaztelania ja-kitera behartuta dagoelako.

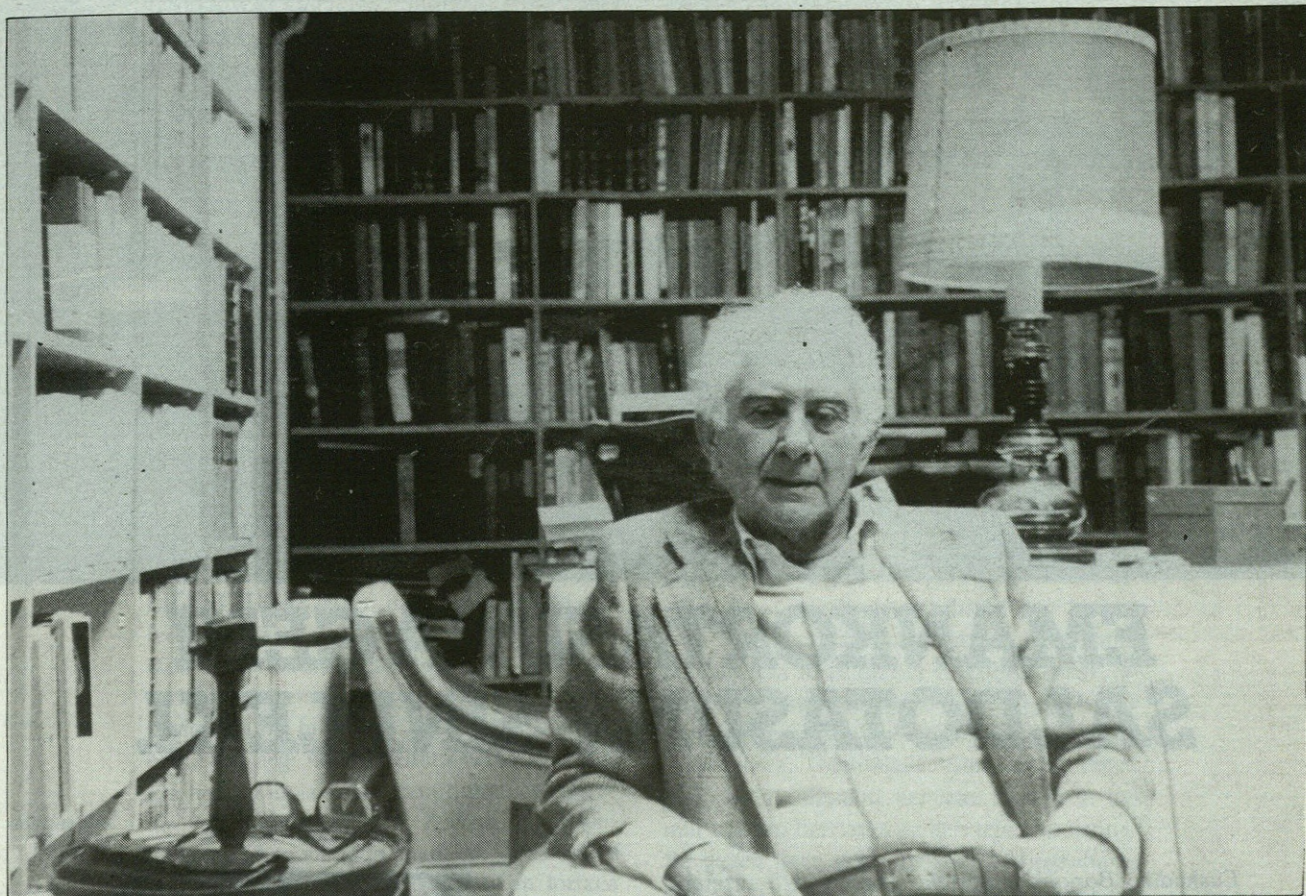
GALDERA: Hainbat naziotako liburutegie-tan egon zara, baina zure lana batez ere Es-tatu Batuetan burutu duzu. Hura da materia-le gehien daukana ala?

ERANTZUNA: Amerikan lan egitea Euro-pan egitea baino askoz ere errazagoa da. Washingtoneko liburutegi horretan Europa-ko aldizkari guztiak daude. Eta Europan leku

**hizkuntza
hizkuntza**

**liburu-
tegiak**

“Agian bai eman diet informazioa CIAkoei, baina konturatu gabe, ze betidanik enbaxadekin tratu handia izan bait dut”.

**Kongresu-
ko
gordailuak**

batetik bestera, nazio bakoitzera jo behar da bertako aldizkariak aurkitzeko. Eta horixe da Estatu Batuek munduko alde guztietan interesak dituztelako, eta kongresistek erabakiak hartzeko, ahalik eta informazio gehien eta zehatzen eduki behar dutelako. Horrela, Kongresuko liburutegiak mundu osoko aldizkariak jasotzen ditu(bai eta zuen ARGIA aldizkaria ere). Baina arrazoi nagusia ez zen Museo moduko Liburutegia egitea, baizik eta kongresistek momentuoro nahi duten munduko aparteaz eta gaiak kontsulta dezaten, erabakiak hartu aurretik.

Libiako kontuan, behin behineko itzultzaile gehiago kontratatu behar izan dira, Libiako egunkari eta aldizkari guztiak itzuli ditza- ten, eta honela, kongresistek han esaten ari denaren berri zehatza eduki dezaten.

Leku hori, nire ustez, bibliografikile baten- tzat dagoen leku arriskugarriena da. Sar zai- tezke, eta bertan urteak eta urteak eman

arakatu ezinean, nahiz eta heurek ikusteko erraztasun guztiak eman. Sarrera libre da, baina kontrol handiak dituzte.

GALDERA: Orain arte lan erraldoi hau zeuk bakarrik egin duzu, baina erakunde eta insti- tuzio publikoek ez dute honetaz zer esanik?

ERANTZUNA: Nik bakarrik egin dut, baina atzerapenez, eta ez behar litekeen zehazta- sun osoz. Leku betara banoa, eta zenbaki pa- re bat falta bada, edozergatik, gero ezin nai- teke berriro itzuli, eternoan izango litzateke- lako, eta horrela zehaztasuna galtzen da. Orain Eusko Jaurlaritzak interesa hartu du, baina dirua mugatua da, eta lehentasunak jartzerakoan sortzen dira arazoak. Elkartea egin dugu laguntza horiei begira, errazagoa delako elkarti bati ematea norberari baino. Elkartea sortzearen ideia Jaurlaritzarena be- rarena izan da. Momentuon bi gaude hau egiten, laguntzen nauen Luis Moreno eta biok.

**Institu-
zioen
interesa**

EMANKORTASUNA GEHI SALDOTASUNA, SINPLEKI.

Euskadiko Bonoek erdiarteko epetan (4/5 urtetan) ehuneko 11,25-eko interes tinkoa zihurtatzen dizute. Une honetan, emankortasun bikain bat. Hurrengo urteetan zeure diruari segurtatu diezaiokezun emankortasuna duzu.

Horrez gain, Euskadiko Bonoek Burtsan baloratzen dira. Beraz, saldotasuna oso-osokoa eta berehalakoa da: une batetan eta edozein arazogatik zure dirua eskuratu nahi baduzu, erraztasun osoz egin dezakezu.

Asma dezakezun diru-ezarketarik simpleena da, bestalde. Eta Euskadiko hiritar bezela, zuretzat Euskadiko lehen Bonoak izateak aparteko interesa du, Jaulkipena zerbitzu, hornidura eta azpi-egitura gaietako behar-izan preminezkoei irtenbideak bilatzeko eta lanpostuak sortzeko Eusko Jaurlaritzak bultzatutako herri diru-ezarketak bideratzeko egiten dela.

Bonos de Euskadi 1ª Emisión

Características:

VOLUMEN DE LA EMISION:	4.000 millones de pesetas (ampliables hasta 6.000)
DESGRAVACION FISCAL:	La suscripción no da derecho a deducción por inversiones en el impuesto sobre la Renta de las Personas Físicas.
INTERES:	11,25 % anual, pagadero semestralmente.
AMORTIZACION:	A los 4 ó 5 años, por sorteo.
LIQUIDEZ:	Inmediata: Títulos de cotización calificada en Bolsa.
PLAZO DE SUSCRIPCION:	Del 28 de mayo al 28 de junio de 1986.
TITULOS:	10.000 pesetas al portador.
GARANTIA:	La de la Comunidad Autónoma Vasca.
DESTINO:	Financiación de Inversiones públicas en esta Comunidad.
LUGAR DE SUSCRIPCION:	Bancos, Cajas de Ahorros y Cooperativas de Crédito.
GASTOS DE EMISION:	A cargo del emisor.

**EUSKADIKO
INTERESA**

Euskadiko Herrizor Agiria.

EUSKO JAURLARITZA

GOBIERNO VASCO

sinthesis

oztopoak

GALDERA: Laguntzaz mintzatu gara, baina oztopoez ere mintza gintezkeen. Urte haue-
tan zehar inolako oztoporik jarri izan dizu
inork?

ERANTZUNA: Elias Amezaga bere arti-
kuluan «etsai ezkutuez» mintzatzen da, eta
egia esan ni ez naiz konturatu. Agian
«etsaiak» egon dira, eta ni ez naiz horretaz
ohartu. Beharbada jauzi izan naizenean, zan-
gartekoa egin baino, ni neu behaztopatu nai-
zela pentsatu izan dut.

Euskadira
itzultzea

GALDERA.— Harritzekoa dena zera da,
horrenbeste urtetan Amerikan bizi on-
doren, gero berriro bueltatzea hona.
Euskaldun gehienak han geratu dira, eta
heuren seme-alabak guztiz «amerika-
nuak» dira.

desberdin-
tasunak

ERANTZUNA: Ni ez naiz kasu tipikoa. Di-
ferentzia handiena da seme-alabak non hezi-
tzen diren. Nire seme-alabak hemen integra-
turik daude, eta horregatik izan zait niri ere
posible hona bihurtzea. Dena den nik beti
eduki dut argi hona bueltatu behar nintzela.
Eta hemen inoiz ez dut sentitu hango «morri-
na», ezta zirrikiturik ere. Zerbait faltan har-
tzekotan, han ditudan medioak dira, liburu
bat kontsultatu orduan, eta hemen lortzea
oso zaila zaidala, baina besterik ez.

lan
arazoak

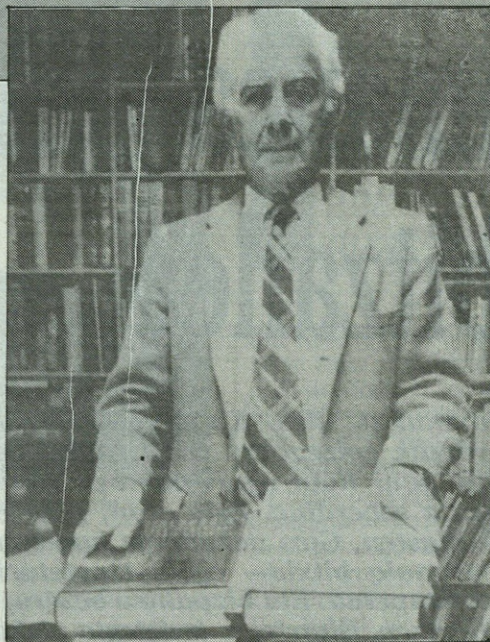
Hemen liburutegiak oso goiz ixten dituzte,
eta jaiegunetan ere bai, eta tabernak aldiz
beti daude zabalik, jaiegunetan barne. Ta-
bernara joatea bultzatzen dute, liburutegira
bultzatu beharrean. Jakina, taberneak zergak
ordaintzen dituzte, eta liburutegiek ez.

proiektuak

GALDERA: Eta bibliografia egiten zenuen
artean, bizitzeko lana ere egin beharko ze-
nuen noski.

ERANTZUNA: Beti aurkitzen zen zeredo-
zer. Estatu Batuetan lan erraztasunak oso
handiak dira. Beti aurkitzen da lana, nahiz
eta behin behinekoa izan. Gero bestalde ere,
errazago botatzen zaituzte. Horretarako ere
erraztasun handiagoak daude. Baina inoiz ez
naiz oso estu ibili. Gainera horretan ere ez
da pentsatzen.

GALDERA: Eta zeintzu dira orain, epe labu-
rrerako dituzun beste proiektuak?

ERANTZUNA: Lehen aipatu izan dudan be-
zala, orain ere badaukat beste epe bat ja-
rrita, baina orain desberdina da, hemendik
aurrera, eta sortu dugun elkarteari esker, la-
guntza edukiko dudalako. Orain egin behar
duguna zera da, bibliografia beti egunean
mantentzea, Telefonikak listina mantentzen
duen bezala. Imajina zer izan daitekeen ha-
mar urtetan berritzen ez den telefono listina.
Ba gauza bera gerta daiteke bibliografiare-
kin. Zeren, egunean ez dagoenean bibliogra-
fia bat, historia da. Liburu bat ateratzen de-
netik bibliografian agertu arte ezin dira hiru
urte baino gehiago pasatu, eta jendeak ho-
rren ziurtasuna eduki behar du. Bibliografi-
leengan konfidatu behar du.

Bestalde, bibliografia batek zerbitzu ona
eskeni behar die ikertzaileei, eta honela eus-
kal gaiei buruzko ikerketek ere kalitatea ira-
baziko dute, zeren, hemendik aurrera, edo-
zein gai ikasi nahi dela, aurretik behintzat
horretaz zer idatzi den jakin behar du iker-
tzaileak, eta guzti hori gure bibliografian pi-
katuta aurkituko du.

GALDERA: Beraz, honetan segitzeko asmoa
duzu, eta honela beti arte, ezta?

ERANTZUNA: Federiko Krutwigek orain
hogei bat urte edo esaten ohi zuen hurrengo
berrehun urtetarako proiektuak zituela, eta
niri ere halako zerbait gertatzen zait.

iker-
tzaileei
zerbitzua

200
urtetarako
lana

Laura MINTEGI

Hogeitamar urtez Bilboko kafetegietan lanean Salamanca el Artista, zapata garbitzailea

Goizeko hamaikak dira. Kafetegian ez dago mugimendu handirik: oraindik goizegi da. «La Granja» kafetegia handia eta zabala da, gaur hain ugari diren pub txiki eta intimista horietatik guztiz ezberdina. Egia esan, gaur ez da horrelako leku askorik ikusten. Giro dekadente honetan, zapata garbitzailea —pertsonaia bitxia— egoki txertaturik agertzen da. Hor dago, oso lanpetua. Eta bizpahiru bezero, bere txandaren zain, kafea hartzen. Bitartean, kafetegia piskana jendez betetzen ari da. Zapata garbitzaileak bukatu du bere lana. Salvador Ballesteros Hernández du izena eta Salamancan jaioa da. Gizon txikia da, urdin marinoz jantzia. Begi beltz irrifartsuak, ditu eta bere eskuak, lanak beztuak, oso leunak dira.

Lehendabizi kaletan lanean hasi zen Salvador; gerora pasa zen kafetegitara.

ARGIA.— Nola hasi zinen honetan, Salvador?

SALVADOR.— Nik honetan lan egin dut beti, lanbide honetan, zapata garbitzaile bezala. Nola hasi nintzen? Ba... hau izan zen, ni hasi nintzela... zapata garbitzaile saloi batean, Salamanca-n, «El Corriño. Casa Campero» izenekoa. Eta han egon nintzen bi urtez, lanbidea ikasteko. Irabazten nuenaren portzen-

taia bat ematen zidaten. Ulertzen? Nagusiarentzat zen eta bi urte haien buruan esan zidaten —lanean has nintekeela konprenitu nuenean—, nagusiak esan zidan: «ehuneko berrogeitamarrera lan egin nahi duzu?» Eta nik esan nion: «Niri ehuneko ehunera gusatzzen zait lan egitea». Eta... orduan erabaki nuen nere kontura jarraitzea.

A.— Zergatik hartu zenuen ofizio

hau?

S.— Ah! Ba, bolada hori izan nuela. Beti atsegin izan dut... «individuar-me»... ni bakarrik, ea ulertzen didazun... Gaztaroan, txikia nintzelarik, hamabi urte egon nintzen hospizio batean, Salamanca-koan. Orduan, nik... garbitzen ikusten nuen... eta bolada bat izan nuen... eta zapata garbitzaile sartu nintzen.

A.— Nola etorri zinen Bilbora?

S.— Ah! Alde egin nuen, Salamanca-tik kanpora. Asturias-en «izandu» naiz, lanean. Aviles-en lanean «izandu» naiz. Eta Aviles-tik hona etorri nintzen. Ba, duela... Bilbon sartu nintzen 1956.eko urtarrilaren 13an, eta «Pacho» tabernan jarri nintzen lanean. «Acarreta» administrazioaren alboan.

A.— Nolako zen garai hartako kafetegien giroa?

S.— Beno, ah... garai haietan. Han diru asko irabazten zen, beti; Asturias-en diru asko irabazi ohi da beti (*baxu, konfidentzialki mintzatzen ari zait, sekretua kontatzen ari balitzait bezala*). Eta orduan, dirua irabaztean, jendea asko ateratzen zen. Ez da behiala hemen bezala, ze orain dela hogeitamar urte hemen, gastatzen zuena dirua zeukana zen. Eta langileak gutxi gastatzen zuen, ez bait zitzaien iristen. Han ondo gastatzen zuen jendeak dirua... ondo.

A.— Zer nolako gazteria etortzen da hona?

S.— Eh... Hemen dagoen gazte jendea... «Bakizu», taberna honetan... ba... denetik egongo da, botikan bezala. Mutiko batzuk garbitzen dira erremedio santurik ez dutenean (*enfasia jartzen du azkeneko hitz hauetan*). Mutiko gehienak plaierekin etortzen dira, «bakizu» zer diren plaiera batzuk? (*Kamare-ro beltzaran bat hurbildu egin zaigu, Salvadorrek bezeroak zain dituela esanaz. «Espera un poco» esan dit, eta bere postura joan da. Bitartean, kazetarekin froga batzu egin ditut, langileek ateratzen duten zarata izugarri honekin,*

Zapata garbitzailearen ustez, gaurko gazteek ez dituzte eskuak zikindu nahi.

grabazioa, beharbada, alferrikaldu den beldurrez. Frogetan ari nintzela, hala-ko batean, kafetegiko neskamea, eskuan plumeroa dakarrela —zetrut gisa— nere txokora iritxi da. Bere tresna luzearekin alboko aulkiak garbitu ondoren, niregana etorri da... baina ez da atrebitu... Badator honuntz Salvador, eskuak igurtziaz).

Bezero hau, zapatak oraintsu garbitu dizkiodan honi, pasa den astean «Gaviaria»n egon zen, Donostian eta komentatu zuen, han galdetu bait zuen, eta «resulta» ez dagoela zapata garbitzailerik Donostia osoan (sorbaldak kirkiltzen ditut). Badirudi ez... ez dagoela... Hor zion koxka!

A.— Zenbat zapata garbitzaile gelditzen dira Bilbon?

S.— Ba, gelditu... gelditu... adibidez, orain hamar edo hamabi egongo dira. Gehien jota, eh? Baina plaza ehun zapata garbitzaileena da. Hau bere apogeoan zegoenean, —hala esaten da— ba..., ni Bilbon sartu nintzenean, orain dela hogeitazortzi urte, larogaitabarren zenbakia edo larogaitahirugarrena nintzen.

“Orain Bilbon hamar edo hamabi zapata garbitzaile egongo dira... ni etorri nintzenean kasik ehun ginen”

Denak hiltzen joan dira. Eta baten bat bizirik badago, erretiratu egongo da. Eta... hau da, jendeak bajo «konzetuatu» duelako, bajo; eta jendeak ez du ofizioa hartu nahi. Eta hau da lana, merezi duena... errespeto bat!... Eta hau beste edozein ofizio bezain duina da. «Es lo que es». Gero ere, ohitura galdu eta. Joan zen. Hil egin dira... eta ez da jende gehiago atera. Eta badirudi, plaza desagertzeko arriskuan dagoela. Desagertu omen dira jadanik (bere ahots grabean samindura pittin bat nabari da). Ez da batere gelditzen (poltsikotik atera duen mukizapi urdinarekin zintz egiten du: «Me he constipao» dio).

A.— Plaza horiek okupa ditzan gazte jenderik ez al dago?

S.— Ez dituztela eskuak zikindu nahi! Hitz batetan. (Haserre eta desenkantuzko keinu bat egiten du).

Gainera nik, Martxoak 9an kunplitu behar ditudan 54 urtetan, ulertuko duzu ez dudala beste lan bat hartuko! Eta are gutxiago, gauza nola dagoen ikusirik. Ba... honekin, azken finean... asko ala gutxi... aurrerantz zoaz. Ulertzen al duzu? Noski.

Adizu: gainera, gaur norbaitek ofizioa hartu nahi badu, erraza litzateke... eh... garbitzen dakien jakitea, ala ez, zergaitik, hemen... hemen ez dago... ea ulertzen duzun... «kademiarik» hortarako. Eta orduan, noski, lanean hasten bada eta garbitzen ez badaki... erretiratu behar!

A.— Salvador, sindikatorik ba al duzue?

S.— Jadanik ez. Orain ez dago sindikatorik. Gremioa desegin zen. Eta sindikato eta gremiorik gabe gaude. Ikusi. Guk, hona iritxi ginenean, hamabost pezeta ordaintzen genuen hilero... Eta gutariko zapata garbitzaile bat zen pre-

“Niregana datozen ia guziak adinekoak dira, eta ez daude soldata baten menpe... hau da, ongi bizi dira!”

sidentea. Hil zen hura, eta beste batek hartu zuen presidentzia eta gautik egunera sindikatoan zegoen diru guztia desagertu zen. Kartila zegoen... hau zen... hau guztien izenean jarrita zegoen... eta gertatu zena, berak bere izenean jarri zuela izan zen... eta... zegoen guzia desagertu zen. Gure dirua zen. Gureak ziren gutxi gorabehera, berrogeitamar edo hirurogei pezeta, bakoitzarenak. Eta diru honengaitik... ba, boto egin zen. Batzuk hil egin behar genuela zioten, edo gartzelan sartu behar genuela, eta nik, berrogeitamar edo hirurogei pezetengaitik, nik, ez dut gizon bat gartzelan sartuko. Mintzatzen ari natzaizu gutxienez... ba zer esango dizut... orain dela hamairu edo hamalau urte gertatutakoaz.

A.— Salvador, zergatik duzu «Salamanca el Artista» goitizena?

S.— Nik abestu egiten dut... nik hemen, askotan; ea ulertzen duzun: niri asko gustatu izan zait kante flamenkoa, «Salamanca el Artista» deitzen naute. Ondo dominatu dut kantea, asko atsegin dut. Ni bizi nintekeen kanteari esker. Baina gertatzen dena da, bronkioak ez dutela ondo erantzuten... Eta ni bizi ahal nintzen kanteari esker, asko gustatzen zait niri kantea. Gainera... oso ondo jotzen ditudala... kanteak... bizi egiten ditut eh... bizi... ze, kantatzen duen pertsonak sentimendurik jartzen ez badu, orduan kanteak ez du ezertarako balio. Bizi egin behar dira.

A.— Honekin nahikoa izango dela uste dut. Oso interesgarria izan da zurekin hitzegitea. Eskerrik asko, Salvador.

S.— «A ti, maja».

Txaro CARDENAS

Araba Euskaraz 86: uste baino arrakasta handiagoa

Eguraldiak ederki lagunduz 20.000 lagunetik gora bildu zituen Aiarako Amurrio herrian, Araba Euskaraz ekitaldiaren 6. edizioak, aurretik egindako kalkulo guztiak gaituz. Jasotako dirua ere ugaria izan da eta orain ari dira antolatzaileak nola banatu pentsatzen.

Goiz goizetik, hainbat politikari eta euskal kulturako pertsonaia ezagunak egin zuten zirkuitoa, Endrike Knörr euskaltzain arabarra, Paulo Agirrebalzategi, Juan Txurruka hezkuntza sailburua, Herri Batasunaren mahai Nazionala, EKB, SEASKA, Ibilaldia eta Nafarroa Oinezeko ordezkariak...

Antolatzaileen ustez, hasierako helburuak bikain bete ditu egun honek: «Euskarari astintze handi bat ematea eta uste dugu bildu dugun indarrarekin astintzea baino gehiago eman diogula, arnasa eman diogula gaur Amurrioren eta Euskal Herri osoan euskarari. Aha-

leginak eta herri honen desioa konfirmatu da, eta batez ere herri mugimenduaren parte hartzea».

Une honetan Amurrioko ikastolak jasan duen egoerarekin bukatzeko, Euskal administrazioak Amurrioko udaltxe eta ikastolarekin hartutako konpromezuak aurrera eramane dituzan eskatzen dute: «Amurrioko ikastolaren problema zentratzen da, momentu honetan 350 ume daudela institutoak utzita, taller batzuetan, irakaskuntza aurrera eramateko baldintza ezin txarragotan; eta, bueno, ba gaudela D eredu batetan, euskalduntze prozesua

aurrera eramane, baina hori ez dela dena, eta ilusioa ez dela dena eta behar ditugula baldintza batzuk».

Helduen mailan, «AEKren errekonozimendu publikoa suposatu behar duela jai honek» adierazi zuten antolatzaileek.

Bildutako dirutzari dagokionez, 7.500.000 pta zuten jasota arratsaldeko ordubietarako. Hemendik 3.500.000, pegatina, kamiseta, txano eta poltsen salmenten bidez lortutakoa da. Dendatan 100.000 aurreko egunetan, udaltxeak 650.000 eta Hezkuntza Sailak 800.000 eman zuten. Gainera, zirkuitoan eta txoznetan ateratakoa izan zen.

Jasotako diruaren banaketa hauxe izango da: %60 Aiaran geldituko da, edozein kolektibok euskara mailan egiteko proiekturen bat badu, bultzada bat emateko. %10 Iparraldeko SEASKA jasoko du. %20 Arabako Errioxa eta Nafarroako herrialde batek, eta beste %10a oraindik erabaki gabe dauden beste erakunde batzuetara. Jadanik, EKBk 100.000 eta Orduñako ikastolak 250.000 jasoko dituzte.

Bestalde, eta giro zoragarri batetan hainbat gauza ospatu zen. Herri kirolei dagokionez, Arabako Txinga Erute txapelketa ospatu zen Amurrioren, Errespalditzako Javi Ugarte garaile gertatuz, eta bigarren postuan Txutxin Ibañez zi-goitiarra. Perurenak berriz, lau aldiz jasozuen 203 Kilotako harri kubikoa; eta Saralegik, hiru mozketa egin zituen lau metrotako enbor bertikalean.

Jendetza gehiena, bigarren arean bildu zen, parkean hain zuzen ere. Gerizpean etzanda ehundaka pertsona ikus zitekeen egun osoz, batez ere eguerdi aldera eta arratsalde, eguzkiak oso gogor jotzen bait zuen. Hantxe izan ziren umeen dantza saio batzuk eta «Azkona» gazte taldeak, lan polit bat azaldu zuen ume guztientzat. Umeen parte hartze izugarria ikusi zen.

Eguerdian bazkaria ospatu zen herriko plazan, 2.000 lagun inguruk bazkal-

Uste ez bezalako arrakasta jaso zuten Amurrioren azken «Araba Euskaraz»eko antolatzaileek.

du zuelarik bertan. Ondoren, bertsolari saioa eta txiste kontaketa. Bertan banatu ziren bertso paper lehiaketaren sariak. Lehenengo saria Jesus Maria Etxezarretak jaso zuen, «Lurrak estaliko du nere ajea» bertsoekin. Bigarren Xabier Mujikaren «Mutil zaharraren bertso berriak» eta hirugarren Pedro Bizkargue-nagaren «Txantxangorria eta kukua».

Aipamen berezi bat egin zitzaion Herri de la Manchan preso dagoen Xabier Izaga arabarraren «Irauten duen herri bati» lanari.

Antzerki laburren lehiaketari dagokionez, Xabier Mendigurenek lehenengo saria eraman zuen «Begiakitsu, bihotza ere» lanarekin. Bigarren saria Josu Arkotxaren «Txakolinak gaitz egin» lanak jaso zuen eta hirugarrena Juan Antonio Urdangarinen «Agur Gartzia Naxera» izan zen.

Arratsalde, «Azala» musika taldeak parte hartu zuen, eta bukatzeko, «Egan» taldearekin erromeria animatu bat burutu zen.

I. IRIONDO

GAZTE GINEN

Duintasunaren dinamoa (profesionala ez zen lotsa baten pasadizoa)

FUTBOLEAN asko xamar dakiten euskaldunek esaten dute futbol rusoak (sobietikoak ulertu behar da) bi aro ezagutu dituela: **Euzkadi** azaldu baino lehenagokoa eta gerokoa.

1936 : Athletic ligako txapelduna, Real Madriden aurretik. Gerra sortu eta bertan behera uzten da futbola Euskal Herrian. Hurrengo urteko otsailean, Bilboko atzeguardan, Futbol partidu bat antolatzen da «Pro Avi6n Euzkadi». Agirrek, Athleticeko jokalaririk ohia bera, presiditzen du Euzko Gudarostia eta Acci6n Vascaren arteko matxa. Denak bizkaitarrak ANVko Egia atezaina eta Bienzobas eta Markuleta izan ezik. Handik hilabetera *Euzkadi* futbol taldea sortuko zen. Helburua: Herri baten borroka antifasistaren propaganda egitea atzerrian.

Eta hala heldu ziren Errepublika Sozialista Sobietikoen Batasunera. Harrera ezin hobea. Meza ere antolatua zuten Finlandiako enbaxadan. Txunditu egin zuten publikoa: Lokomotibe, Spartak, Dinamo... denek aitortu behar izan zuten euskaldunen nagusigoa. Eta ESSBn babestutako haur euskaldunek ere futbolari onak eman zizkioten futbol sobietikoari. Ruperto Sagasti, adibidez, futbolari nazioartekoa izan zen selezio sobietikoarekin, eta ESSBko futbol eskola guztien zuzendari. Entzunak garenez, Athleticek ekarri nahi izan zuen 1974-75 denboraldian Lezamako zuzendaritza eramateko, baina gobernu espaiolak ez omen zion baimenik eman bertara zedin...

Ez moskobakoaren aurka bakarrik, Kieveko Dinamoren aurka ere jokatu zuen *Euzkadik*, eta irabazi. (Kiev, jakina denez, Ukrainiako hiriburua, Txernobili ere Ukraina den bezala, eta ez Errusia). Baina Kieveko Dinamokoek izanen zuten parada futbolari onak zirela mundu guztiari erakusteko.

1942 : Uda Kieven. Ukraina naziak hartua. Futbol partidu bat da jokatzekoa. Nazien indar armatuen selezioa Kieveko Dinamoaren aurka. Supergizonak oihal fabrikako langileen aurka. Estadioa mukurru bete. Eta halako hotzikara harro bat erdirako: 2 eta 1 irabazten du Dinamok. Indar okupatzaileen kamandanteak bere laguntzailea igorten du sobietikoen aldageletara, mandatu honekin: «Gure ekipoa ez da inoiz garaitua izan». Isiltasuna. Eta gaineratzen du: «Irabazten baduzue, afusilatu egingen zaituztegu»...

Gaur egun monumentu bat dute Dinamokoek. Futbolista jantzitan afusilatu ziztuzten. Partidua denbora baino lehen eman zen amaitutzat, iadanik 4 eta 1 zihozelarik...

ORDURAKO desegina zen **Euzkadi**. Francoren garaitzak desegin zuen. Jokatu zuen azken torneo, 1938-39ko liga mexikanoa, hain zuzen. Futbol eta antikomunismo hodei honek osoro irentsi gaitzan baino lehen gogora erazi nahi nituen hauek bezalako pasadizoak nekez ikasiko ditu teleikusleak, erreze irakurleak.

Koldo IZAGIRRE

Xabier L.ri erantzuna: Ni ere zezenen alde; horregatik «korriden Aurka»

Niri ere nahazka eta higuina hain zuzen zure idatzia sortu didana Xabier. Uste nuen olerkari zinela baina oraingoan «PIKADO-REA» dirudizu.

Sensibilitate guztia galdu duzu ala?

Erruz gustatzen zaizkit zezen «Enbolatu» eta beraien inguruan sortzen diren festak. Baina ZEZENKETA «ODOLTSU» eta espanyolista pasadobleluak benetan gorrotatzen ditut. Komentarioak sopra!

Ez naiz kaleko manifestari horietako bat, agian ez naizelako ausartzen «KORRIKARA», baina ados nago askotan beraiekin (batez ere honelako gaietan). Poztu nau jakiteak Donostia «Arrano beltz eta antinuklearez» betea dagoela; Ze-

ren bere Akats eta guzti, nahiago ditut, konfiantza gehiago ematen didatelako, ejekutibo, korbata luze eta zezenketetan presuptoak gastatzea nahiago dituztenak baino, ze susmatzen dut zuen txaketa eta kartera azpitan ez oten diren estaltzen krimenik nazkagarrienak (gure Euskal Herriaren kaltetan). Eta ez naiz AEK-koa, euskaldun zaharra baizik.

Nik ere ahal dudana neurrian burukatuko dut zezenketarik gabeko benetako Donostia baten alde. Eta Hipokrita, Zu eta zu bezalakoak!

(Ez naiz polemikatan sartuko).

I. ZUBIKARAI

Herri Urratseko kantaren partitura eske

Kaixo:

Herri Urrats-eko abestia irratia sarritan entzun dut eta asko atsegin zait. Bere letra ezin izan dut ikasi eta ikasteko asmoz, zuei letra eskatzen dizuet mesedez.

Ea bada asko eskatzea etxera bidali edo bestela ARGIA argitaratu, astero jasotzen bait dugu.

Mila esker eta hurrengo arte.

Izaro AGIRRE

Kantuaren lehen itzulian, ARGIA zenbakian argitaratutako hiru koplak abots bakarrean emanak izan dituzten eginak dira.

Bigarren itzulian, lehen koplak kantatzen da eta hiru doinuak batera edo kanoan emateko aukera dago. Honela litzateke:

Abots apalak:

Urratsez, herria oinez
Iparraldean bai halabeharrez
Seaska, euskaldun aska
euskarentzat arnasa galdezka.

Erdikoak:

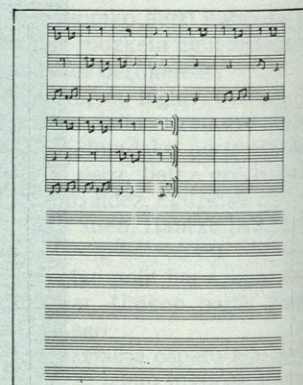
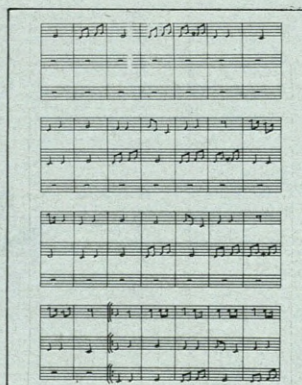
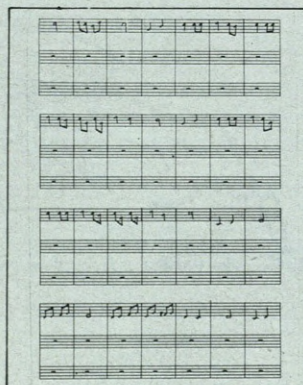
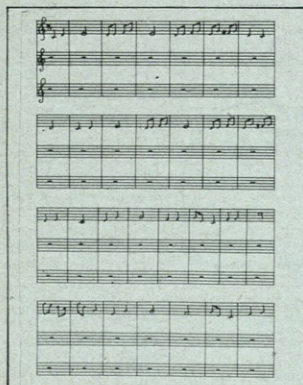
Urratsez, herria oinez
Iparraldean halabeharrez
Seaska, euskaldun aska
euskaraz hatsa galdezka.

Goikoak:

Urratsez ta herria oinez
Iparraldetikan bai halabeharrez
Seaska ta euskaldun aska
euskarentzako arnasa galdezka.

Bestalde Klemen neskatxari eskerrak eman behar dizkiogu partitura hain garbi idatzi digulako —gurea ez bait zegoen argitaratzeko moduan—.

ELTZEGOR taldeak

ETB, erderazko 2. kanal batetarako frogatan.— Maiatzaren azken egunean, eta EITBko zuzendaritzak emandako arrazioen arabaera modu esperimental gisa ETBren bigarren kanal batetarako emisioak egiten hasi ziren. Kanal hori guztiz erdalduna izango litzateke, eta dirudienez EITBko Kontseiluko beste indarren eritzia kontutan hartu ere egin gabe jo zuen Gorordo jaunak proiektuarekin aurrera. Protestak eta gaitzesteak ez ziren askorik luzatu, eta biharamonerako partidu politiko parlamentario guztiek jesukristorenak eta bost esan zituzten ustez Gorordoren erabaki arbitrario eta «ez-legala» omen den honen kontra. Bienbitartean, EITBko eta ETBko zuzendaritzak mutu iraun zuen, ez zuen deklarazio ttipirik ere egin.

Seaskaren egoera larriaren datuak Maiatzaren 30an egin zen Seaskaren azken Biltzar Nagusia, eta bertan Gobernu berriarekiko negoziaketan berri eman zen: saolasaldi bat izanagatik Parisen ez da ezer oraindik aurreraturik, eta Seaskaren egoera ekonomikoa inoiz baino larriagoa. Hori dela eta, mobilizaziora jotzea erabaki dute, ahalik eta gogorrenik. Beste maila batetan aferak txartzten ari dira: iaz Kontseilu Orokorraren laguntza 280.000 liberatakoa izan bazen, aurtengoa 180.000koa baino ez da izan! Era berean, ikastoletako haurren garraioarekin dagoen prolema larria ere konpondu gabe dago. Mobilizazioekin batera, azken bi prolema zehatz hauei buruz mintzatzeko Kontseilu Orokorrako ordezkariarekin solasaldi batzu ukanen dituzte Seaskakoek, bi puntu horietan zerbait lortzeko esperantzarik badutelarik, antza.

Ikastolen dohantasuna segurtaturik Aspalditik espero zen bezala, eta zurrumurrua baino gehiago zenari erantzunez, Churrua Hezkuntza Sailburuak ikastolen dohantasuna iragarri zuen datorren urritik aurrera. Horretarako, B eta D ereduak dituzten eskola guztiei (ikastolak barne izaki) komenio zehatz batzu eskainiko dizkie eta komenio horien bidetik sartu nahi izanez gero, eskola horiek subentzio bereziak jasoko dituzte: 2,6 milioi eskolaurreko gela bakoitzeko; urtean 3 milioi OHoko gela bakoitzeko, eta 5,9 milioi Lanbide Hezkuntzako gela bakoitzeko. Horixe izan da Eusko Jaurlaritzak hiru probintzietako ikastolen dohantasuna lortzeko aukeratu duen formula, zeinak oinarrian beste filosofia baten erakusgarri bihurtu bait den: 1989-90 ikasturako eskola pribatu guztiek dohantasuna lortu ahal izatea.

“Nafarroa Oinez” Aurtengoa seigarrenez osatuko den «Nafarroa Oinez» festa eguna Tafallan egingo da, urriaren 12an. Erriberan egiteak, noski, badu halako esanahi berezi bat, batik bat Tafalla bezalako herri batetan gaurregun ikastolan 160 haur daudela kontutan hartzen badugu. Berreuskalduntze prozesua hasi da dagoeneko Tafallan emaitzak ematen, eta kalkulatzan da 300-400 dela azken urteotan euskaldundu den jendearen kopurua. «Nafarroa Oinez» honetatik aterako den dirua Tafallako Ikastolak behar dituen zabaltze lanak ordaintzera zuzenduko dira. 40 dira eraketa horietarako beharrezkoak diren milioiak, erdia gobernuak emango du, eta beste erdia Udala eta Ikastolako gurasoen artean banatu beharko dute. Gainerakoan, ohizkoak diren ekitaldiak izango dira Tafallako «Nafarroa Oinez» hau osatuko dutenak.

TEN nafarrak Maiatzaren 31ean estreinatu zen Iruñean hiri horretan bertan hainbeste tradizioa duen TEN taldeak (Nafarroako Antzerki Iraunkorra, alegia). «Post mortem» hitzik gabeko obra bat da, eta Javier Ibañez-en sorkuntza lana izan da. Bertan, begiztapenak hartzen du indarririk haundiena eta imajinekin batera, argiketarik eta musikarik osatzen dute obraaren oinarria. Guzti horrekin, eta egilea bera den zuzendariaren ustetan, argumentua guztiz argia azaltzen da ikuslearen aurrean. Maite den pertsona baten heriotzak markatzen du lanaren abiapuntua, eta hortik abiatuz hildakoaren bizitza birgogoratzen da, zeharo bizitza petral eta esperantzarik gabekoa dela ohartzen delarik.

Abenduko edizioekin konparatuta

Jende gutxi Durangoko azokan

**Euskara
hutsezko liburu
eta diskoen
azoka itxi
berria da
Durangon.
Nobedadea izan
arren,
nobedadeak ere
plazaratu
arren,
oihartzun
eskasa sortu du.**

Jende gutxi

Aipagarriena, aipa daitezkeen eginkizunetaz aparte, jende falta izan zen.

Une askotan jende gehiago ikusten zen puesto barruan kanpoan baino.

Eta aldi berean, Urkiolan, AEKanpada zela eta milaka lagun egon ziren egun horietan Durango ondoan. Gazte jendea gehienbat. Gure lagun batek esan zuen bezala «hemen ez dute bista eduki antolatzaileek. Nahikoa zuten pare bat autobus jartzea Urkiolan dagoen jendea azoka bisitatzea etortzeko».

gu hori ordaintzeko lain libururik saldu».

Beste bat berriz jende gutxi zergatik zegoen azaltzen ahalegindu zen. Justifikatzen nolabait esateko. «Aurrenengo aldia da eta ezin daiteke espero jendeak aurrenengoan ondo erantzutea. Abendukoak ohitura sortua du. Urtean zehar euskal kulturarekin daukan beste zita bat da jendearentzat. Udaberriko hau berriz berria da eta ibiltzen hasteko dago oraindik».

Egia esan, lau egunetako azoka izatea, tartean zegoen «zubia» aprobetxatuz, udaberria izatea, berria izatea... modu batera ala bestera interpretatzen zuten editore ezberdinek beren interesen arauera.

«Nor joango da udaberriko zubi batetan liburuak ikustera?» zioen batek. Besteak berriz: «Zubia izan da eta horrek ere izango zuen eraginik bestetan bezainbat jenderik ez etortzeko. Hala ere nik espero baino jende gehiago egonda. Pentsa ezazu eguraldia erdi-ipurdikoa atera beharrean ona suertatzen bada...».

Nobedade ugari, aurkezpen tristeak

Nobedadeak, azokara aurkeztutako liburu berriak, ugari izan ziren. Ez gara hasiko hemen horiek aipatzen, sobera aipatuak izan bait dira egunotan prentsan.

Baina esan dezagun, euskarazko prodizioari dagokionez, bai diskoak, bai liburuak frango izan zirela Durangora aurkeztutakoak. Nobedade frango eta atsegin zenbait kasutan.

Gauza bat azpimarratu nahi genuke halaz eta guztiz ere, erakustazoka atzeko aretoan egindako aurkezpenak, liburu berrien aurkezpenak, arras tristeak izan ziren. Horietarako ere ez zen jenderik apenas. Entzulego-

rik gabeko aurkezpenak izan ziren gehien batean.

Ebakerari buruzko topaketetara, agertu zen jendea. Gauza ezaguna da linguistika arloak inkondizional asko izateaz gain inkondizional berri asko ere egiten dituela.

Bertsolariek eta hizlariak ere bildu zuten jende apur bat, baina orohar nahiko triste zegoen azokaldeko giroa.

Testu liburuen interesean

Arestian aipatu bezala ikusi baldin bagenuen Durangoko azoka, eta ez dugu uste guk bakarrik ikusi genuenik horrela, bilatu beharko litzaiteke zein izan den bere alde ona edo interesgarria.

Eta udaberriko azokaren euskal edizio honek interesik izan baldin badu testuliburuaren aurkezpenerako izan da. Areago, froga moduko bat egin nahi izan da, minioak betez gero, aurrerantzean udaberrian ere funtzionatzeko eta testu liburuak udaberriko azoka horren inguruan aurkezteko. Elkar argitaletxeok Jose Mari Sors-ek esan bezala «Guztiz fetxa egokiak dira datorren urteari begira prestatu diren testuliburuak ezagutzera emateko eta baldin azoka honek indarra hartzen badu, argitaletxeok gisako liburuak egun hauetarako bukatu edukitzen saiatuko gara».

Baten bat baino gehiago hasiko da orain eztabaidan, ea zer den egokiago, euskarazko prodizio gehiena urtean behin argitaratzea, abenduko azokan, edota denboran deszentralizatzea nahiz eta udaberriko azoka testuliburuaren arauera antolatu izan.

Neguko edizioaren inguruan eztabaidatuko dugu berri!

Peru UNZUETA

Iragan igandean itxi zen Durangoko Azokaren euskarazko edizioa. Lehen edizioa hain zuzen ere.

Bertatik bueltaska bat eman zuen edonor oharituko zen maiatzeko edizio honek ez zuela kolorerik ere abenduko edizioarekin. Jendearen presentziaren aldetik be-deren.

Erakustazokan, abenduan ez bezala stand guztiak kabitzen ziren, eta diskoetxeek ez zuten eleiz atarira joan beharrik izan abenduko azken edizioan bezala. Stand guztiak beterik agertzen baziren ere denentzat egon zen tokia azoka barruan.

Ez zen horrelakorik izan ordea, nahiz eta tartean tartean AEKanpista horietako batzuk han agertu gau-pasa egin ondoren, edo besterik gabe azokari begiradaxo bat emateko asmotan.

Zergatik ez zuen jendeak erantzun? Erantzun ezberdin ugari jaso ahal izan genuen.

Editore bat nahiko haserre zegoen, «gauzak ezin dira horrela antolatu. Propaganda gutxi egin da, gaizki... Komunikabideek ez dute erantzun abenduan bezala. Horrek esan nahi du antolatzaileak ez direla arduratu abenduan bezala. Guk behintzat dirua galduko dugu egun hauetan Durangon egoteagatik. Standa ordaindu, bidaia, bazkariak... ez du-

Amodiozko nobelaz

**Mikel Hz.
Abaituak,
askotan
ikutzen ez den
gai bat hartuz
(amodiozko
nobelak)
genero hori
euskaraz
lantzearen
beharrari
buruz dihardu
oraingoan.**

Nonbait irakurri diot Sanchez Dragori (ez esan «vade retro» hain azkar neska-motellak) japoneraz ez dagoela «maitasuna» azaltzeko hitzik. Eta gainera, inri gehiagorako, eta Dragoren arauera beti, ez omen dago han gure Mendebalde honetan ulertzen den moduko maitasunik. Edo ez dela egon Mendebaldeko ohiturak iritsi arte. Era berean ez omen da Japonen, Mendebaldean «Erromantizismo garaia» izenpean ezagutzen den aro-rik sekula egon (eta zergatik egon behar zuen bestalde, hemen ere ez da egon han izan den gauza asko).

Intuizioaren abiapuntua

Zenbait gauza esan eta izkiriari izan dira «euskal maitasunaz» azkeneko urteotan, zertzelada berberaz beti. Euskal laztansunaz, lakartasunaz. Maitasunik ez eta sexualitate mutua, alkoholaren bidez sublimatzen omen da, diotenez. Etabar. Ez dakit egia izango ote den. Hau saiakera da, eta saiakeran intuizioz ari gara. Inpresionis-

moa egiten dugu. Inpresioak kontatu. Lehen dena zen inpresionismoa, orain dena da inpresionismoaren kontra joatea, bide biak behar ditugularik. Zehaztasun zientifikoa behar da, jakina, baina inpresionismoa ere. Inpresionismoaren kontrako kritikak egon zirenean ondo ulertu ez zirela susmoa dut, idazlariak txarto mintzatu ginelako agian. Saio eta kritika inpresionista baino ez zegoen garaian denetatik egon behar zela aldarrikatu nahi genuen. Bide berriak soilik ez, bide guztiak baizik. Penagarria da ene ustez, Saizarbitoriak arestian argiki manifestatu bezala, jende askok izkiriatzeari uztea gauza oso «zientifikoa» egiten ez jakiteagatik eta ondorioz bildurtzeagatik. Inpresioaz ari naiz eta inpresioz ezin da dogmatikoki hitz egin (zientifikoki ere ez), eta afirmatzen denaz dudatu beharra dago. Baina intuizioa eta inpresioa oso beharrezkoak dira idazteko, eta esango nuke, ezin da intuizioa gabe ibili teknika kalkulatuenez idazten dugunean ere.

Beraz intuitiboki ari naiz eta intuitiboki noa esatera, ni oraintxe bertan gaizki gogoratzen ez banaiz, ez dagoela euskaraz amodiozko nobelarik, gizon eta emakume helduen arteko maitasuna, gai nagusi gisa, duen nobelarik.

Berritzaile izan nahi badu inork

Erotismoa nagusi zen nobela bat bai gogoratzen dut, nahiko txarra ene ustez (intuizioz ari naizenez badakit ze erlatiboak diren baieztapen hauek eta ze gutxi balio duten baina nobela erotikoa hura oso txarra irudituz ziztaldan). Hain zuzen ere, uste dut nobela erotikoa hura txarra zela erotismoa (edo dena delakoa) bai baina maitasunik ez zegoelako, pertsonaiak robotak ziren (erosti-

moa egotea ere dudan jartzen dut, pornografia txarra besterik ez bait zegoen).

Maitasuna ez dagoela modan esango du norbaitek agian. Ez dut uste hori egia denik. Maitasunaz kursileriarik gabe aritzerik ere bada. Askok gustatu zitzaizkidan pelikula batetarako propagandak horrela zioen: «maitate zaitut» sekula esaten ez den amodiozko filma». Eta egia zen.

Hemen norbaitek berritzaile izan nahi badu oso erraza dauka, amodiozko nobela ez-kursi bat teknika tradizionalaz baliatuz idatzi besterik ez du egin behar. Ah, baina amodiozko istorio on bat kontatzea gauza ikaragarri zaila da, dudarik ez. Gainera, istorioak ez dira izkiriatzeko txurroak bailiran. «Amodiozko nobela bat euskaraz ez dagoenez nik egingo dut bat», eta egongo da oraindik izkiriatzeko horrela planifikatzen duenik. Euskal literaturaren historia-liburutara pasa nahi izango du eta.

Miranderen «Haur besoe-takoa» dugu euskaraz kontatu den amodiozko istoriorik ederrena. Nabokoven «Lolita» baino mami-iraulariagoa. Baina ez da bi pertsona helduen arteko amodiozko nobela bat (eta zer axola du, ezta? Egia da, baina hala ere, amodiozko nobela tradizionalago bati buruz ari gara, ez du, agian, funtsarik, baliteke, zeren Miranderen Theresa beste heldu batzu baino helduago bait da, baina enfin). Hemen, gure literaturan, amodiozko nobelarik norbaitek idatzi badu hori Jose Luis Alvarez Enparantza jauna izan da. Bera izan da horretara gehien hurbildu dena Elsa Scheleen idatziz. Abanguardismoa modan zegoen —oraindik— garai batetan bera izan zen abanguardistena, izugarriko kritikak jasoz bestalde. Ez dut esango nobela hori ona ala txarra iruditzen zaidan,

gauza bat esango dut ordea, hori dela Txillardegiren no-beletatik gehien gustatzen zaidana. Nahiz eta obra «perfekto» bat ez izan, nahiz eta «betegarri» gehiegi dagoela inpresioa eduki, asko estimatzen dut nobela hori, eta asko poztu ere, euskal literaturan holako nobela bat edukitzeagatik. Leturiaren berrikuntza eta gero, gaur egun hain modan dagoen narrazio tradizionalera itzultzearen aitzindari izan zelako, lagunengandik kristoren egur kritikoak jasoz gainera. Narratzaile omniszientea atzerapen bat zela, etabar.

Ez da oso joera ona izaten gauzak pertsonalizatzea, onerako ez bada. Eta maila orokorrean aritzeko asmo sendoa banuen ere, ez nuke saiotxo hau bukatu nahi Txillardegiri gauza bat pertsonalki esan gabe. Kritiken belurratutako edo, ez omen da argitaratzera ausartzen. Nik hauxe eskatzen diot hemen: argitara dezala, ez die zaiola ezin kritikari kasorik egin, eta are gutxiago normalean arinki egiten dugun kritikari. Askotan esan izan da, I. Sarasolaren kritiko-garaian batez ere, kritikaren aholkua behar duela idazleak, edo horrelako zerbait. Eta gaur egun ez zait iruditzen idazleak kritikari gehiegi begiratu behar dionik, idaztea hitz zail pilo bat batera ipintzea dela askok uste duen garai honetan, kritika, kritikak bere burua luzitzeko, hain sarri izkiriatzeko den garai honetan. Kritika, oker ez banago, mezu-prozesuaren idazleaz bestaldean geratzen den gauza da, jasotzailearen aldean, ez emalearen. Niretzat edozein irakurleren iritzia askoz garrantzitsuagoa da kritiko batena baino. Baina ez diot kritikari ere bere garrantzia kentzen. Denetatik egotea ondo dago, ezta?.

Mikel Hz. ABAITUA

Baionako Kultur Zentroaren arduradun ohia literaturarako

Erramun Bachoc: «Ez dugu diru guztia xahutu, ez bait zen idazlerik»

Erramun Bachoc jauna zen orain arte, Frantses botere publikoak eraiki Baionako Euskal Kultur Zentroan, literatura sailaren arduraduna.

Urte bat postu horretan pasaturik, bere eginbideen konplizera badoa: «Ez naiz samurturik jalgitzen Kultur Etxetik. Haatik, uste nuen Kultur Etxeak zuzenago laguntzen ahalko zuela. Ezta horrela gertatu, hautu bat egin behar nuen, edo literatura saila, edo 'euskarak bizi' videoa egin!» zion berak, *Uztaritxeko Lafitte* zenari moldatu zitzaion omenaldikari. Zenbait galdera umil eta efikaz batzuren egitera joan gatzazkio. Hona, deusik aldatu gabe, zer ihardetsi zingun, Erramun Bachokek.

ARGIA.— Erramun Bachoc, zu zinen orain arte, kultur zentroko literatur sailaren arduraduna. Egiten ahal diguzu, zure urte-

beteko lanaren bilan labur bat?

E.B.— Bi norabide hartu ditugu: alde batetik, idazle goa lagundu nahi genuen, eta bestetik liburugintza mailan idatzi gauzak zabaldu nahi genituen. Urte batez, urte bat fite pasatzen da, hiru dei egin ditugu idazleiei. Lehenik, beren etxeetan zituzten manuskrito edo idazkiak ager zitzaten, nahi bazituzten publikatu. Hor zortzi agertu dira. Horietarik zenbait hautatu ditugu, eta orain inprimategian dituzu. Bigarren dei bat olerki bilduma baten egiteko, antologia bat, euskaraz eta frantsesez. Hor publikala ahala baino gehiago bildu ditugu, ta hautu bat egin dugu ahal bezala, eta argitaletxe bat ere aurkitu. Hirugarrena «Irakur» saila, gaztetxoentzat, gazte literatura eman dezagun; hor nahi genituzke agertu ipuin historiko batzu, marrazkiekin, hamahiru-hamalai urtekoentzat. Hor ere gauza batzu heldu zaizkigu Kultur Etxera...

A.— Egun bezala, hila-betean behin, egiten zenituzten bilkuretan, ezarri duzue, doi bat, literatura-ren kontsumitzailea eta produktorea elkarren parean?

E.B.— Hori zen beste ideia bat, publikoaren biltzea. Hori da Kultur Etxearen norabide nagusia, bai literaturan, bai antzerkian eta bai dantzian, orohar kulturaren, eta badakizu ez dela batere erre. Beraz orain arte egin

ditugunak dituzu liburu presentatzeak; jendea gomiatu dugu idazleen entzutera eta ikustera jin daitezen. Arrakasta ezta hain handia izan, baina zenbait aldiz 50-60 bildu ditugu, beste batzutan hoge-i bakarrik, egun berrogeino bat ginen. Eta ere, beste animazione bat bagenuen, nik ez nuena sobera maite, baina hala ere egin dut, eskoletan ibiltzea, antzerkia eta poesia, poesi pesta, haurrek egiten dituztenak agertu, guk beste batzu erakutsi, olerkari batzu eskolaz-eskola ibil araziz... Hor, gauza bat ikusi dut: izan direla Ezte-renzubin edo Eihelarren, bost-hamar urteko haurrek euskararik ez dakitela. Beraz, ez dakit, eskoletan ibiliz, uste nuen azken mohikano bat nintzela, beste nonbaiteko hizkuntza batez mintzo nintzela, ta bon, liburugintza akuilatu dugu, baina nik uste dut, Euskal Herrian behar genukeela nolazpait, hizkuntza ere akuilatu...

A.— Euskararen geroaz, pixkat pesimista agertzen zara?

E.B.— Pesimista, optimista: ez dakit zer erran nahi duen horrek. Errealista izan behar dugu. Oraiko euskaldunentzat goimailako kultura bat sustatzen dugu, eta hori ere beharrezkoa da nik uste, baina denbora berean ikusi behar da gure kulturaren oinarria, erran nahi baita euskara, galtzen ari dela, eta masiboki galtzen ari dela. Hor, Hegoalde horretan ari dira eztabaidatzen, eus-

kara batua ala euskalkiak. Guk, Iparralde honetan beste auzi batzu baditugu, hala nola: euskara garbia ala modernoa, nik uste auzi nagusia hauxe dela: euskara ala erdera Euskal Herrian...

A.— Erraiten ahal duzu, sekretua ez balin bada bederen, nolako budgeta zenuen, aurtien literatura akuilatzeke, eta nola moldatu zinen diru horrekin?

E.B.— Erraiten ahal dut, liburugintza mailan, ez nuela diru prolemarik. Horrek erran nahi baitu, xahutu ahala diru bagenuela. Adibidez, 1985ean, bagenituen hor, eskuinetik edo ezkerretik, lurraldeko liburu zentro eta horietarik 100.000 libera (berri) jendeen laguntzeko. Ehun mila libera horietarik, hirurogeita bost mila baizik ez ditugu xahutu, idazlerik ez bait zen. Uste dut beraz, liburugintza ez dela diru problema bat Euskal Herrian, beste zerbait baduzu: edo ideia prolema edo hizkuntz prolema. Idazleak baditugu, irakurleak aldiz guti. Iduritzen zait Euskal Herri honetan, irakurle baino idazle gehiago badela... Bestalde, liburugintzan, eskuak libro ukan ditut beti, baina nik nahi nuen denbora berean, hizkuntza bultzatu.

Hor erran daukute ez zela kultur etxe baten lana. Beste proiektu bat bait naukan, kultur etxea uzten dut, hizkuntzalaritza pratikoari lotzeko...

Itxaro BORDA

Imanol: «Kantariak beti gauza berrien bila joan behar du»

Gipuzkoako Diputazioak antolatutako zirkuitoaren bidez euskal musika ikastetxe desberdinetara iritsi ahal izan da, oso ekintza interesgarria burutuz.

Zirkuito horren barruan, Bergarara heldu zen halako batetan Imanol eta berarekin elkarriketa bat edukitzea bururatu zitzaizgun. Hauexek izan ziren gure test galderei kantariak emandako erantzuna:

A.— Nolabait hasi behar eta hauxe da gure galderra: zergatik exiliatu zinen?

I.— Beno, beste pertsona batzuk bezala, arazo politikoengatik; ez ba zinen joaten atxilotzen zintuzten, eta nik gartzela probatua neukan eta benetan ez zitzaidan gustatu. Gero amnistiarekin bueltatu nintzen 1976 urtean.

A.— Zer egiten zenuen Paris-ko exilioan?

I.— Abestu egiten nuen Frantzia, Alemanian... Tunesera ere joan nintzen!

A.— Noiz eta nola ezagutu zenuen Gwendal taldea?

I.— Festa batetan, orain dela 10-12 urte. Beraien «ba-joa» ezagutu nuen.

A.— Zergatik jarri zinen CBS-kin harremanetan?

I.— Ez, ez. Ni ez nintzen harremanetan jarri. Beraiek izan ziren harremanetan jarri zirenak. Ni eta Oskorri

batera sartu ginen. Madrileko estudiotan izan zen grabazioa. CBS utzi egin genuen konturatu ginelako beraien arazoa Miguel Bosé eta horrelakoak zirela.

A.— Zerk bultzatu zintuen diska piratak egitera?

I.— Beno, ba... zentsurak. Hogei kantetatik beharbada bakarrik bi onartzen zituzten. Orain etortzen zait burura Elisa Serna-ren kasua: 30 kanta presentatu zituen eta bi bakarrik onartu zizkionten. Azkenean kanta bakoitza 10 aldiz kantatu zuen jaialdi batetan. Lehen diska pirata antiguoko elizaren bajoetan egin genuen. Gero «bestaldera» bidali genuen eta han egin zizkiguten kopiak. Gero hona bueltatu eta saldu egin genituen muga pasatzeko arriskuarekin. Diskak harrapatuz gero akabo! Baina ez zizkiguten harrapatu.

A.— Krabelin-Komik-ekin egin zenuen lana komenta ezazu:

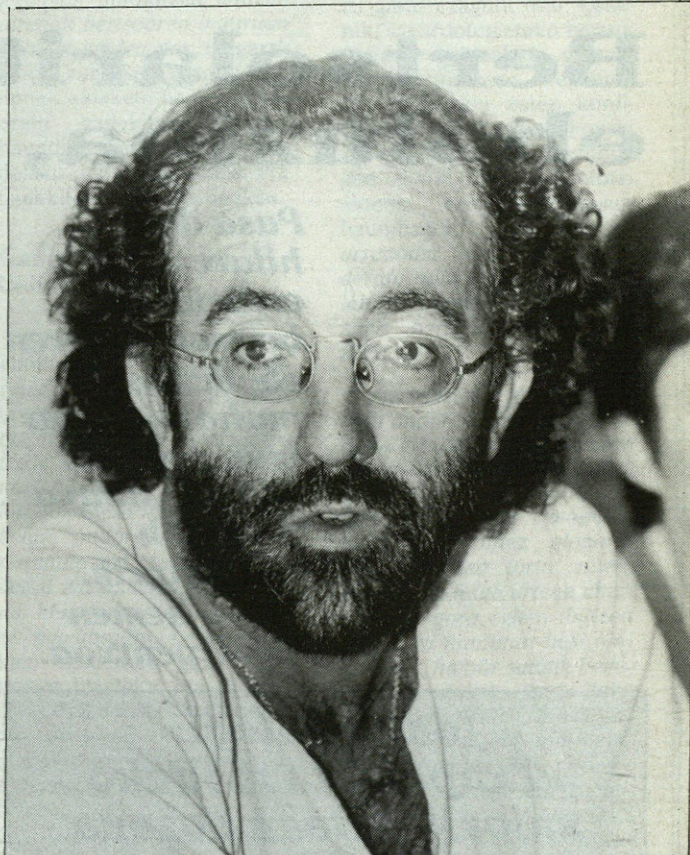
I.— Ba begira, Jimenez anaiek Oskorri utzi zuten eta horrela zeudelarik guri deitu ziguten ea gurekin jo zezaketengaldez. Guk baietz eta horrela egin genituen bi diskak. Taldeak ez zuen ize-nik eta orduantxe ipini genion izena, azkenengo momentuan.

A.— Izan al duzu noiz-bait salmentetan «bajoi-ren» bat?

I.— Puff... Ez, ez dut bajoirik izan. Nire salmenta maila nahiko mugatua da, 8.000 edo 9.000 aletakoa. Berez, ni ez naiz inongo «star» bat, eta horregatik ez dut gehiago saltzen. «Elkar»-en diotenez, errentablea naiz!

A.— Beste lurraldeetako musikarekin konparatuz, zer desberdintasun daude gobernuak ematen dituzten laguntzekin?

I.— Beno, ezin dut galdera hau erantzun, ez bait dakit beste lurraldeetako egoera zein den. Baina ba dakit he-

men gauzak ondo joateko gobernuak infrastruktura on bat jarri beharko zuela: adibidez, emanaldiak frontoietatik ateraz eta teatroak eta zineak egokituz gure beharretara, hau da, kamerinoak, eszenarioak...

A.— Zergatik azaltzen duzu diska bakoitzean es-tilo desberdin bat?

I.— Kantariak beti gauza berri baten bila joan behar du. Nik, beti, behar nuena erabili nahi izan dut abesti edo diska batetan. Krabelin-Komik-ekin instrumentu guztiak sartu behar nituen beti, abesti guztietan, eta poema bakoitzari tratamendu desberdin bat nahi nion ipini, poemak berez eskatzen zuen antolaketa. Orduan ba erosoago ibiltzeko edo forma libreago batetara abiatu nintzen.

A.— Extranjerora joa-

ten al zara abestera?

I.— Bai, bai, joaten naiz. Frantziara, Alemaniara, Tunesera... Hemendik hilabete batzutura Cuba-ra noa, emanaldi batzuk ematera.

A.— Zein da zure ustez euskal musikaren etorkizuna?

I.— Ba nahiko «urdina» da, batez ere orain indartua dagoela; bai, nahiko ona da.

A.— Zein da zure etorkizuna?

I.— Beno, orain beste diska bat hasi behar naiz grabatzen, eta «27 ordu» filmari ere musika jarri behar diot, eta Cubako emanaldiak...

A.— Bueno, Imanol, mila esker eta hurrengo arte.

I.— Mila esker zuei.

**Ibon GANTXEGI
Xabier MUJICA
Mikel ITURBE**

Sebastian Lizaso, Jon Lopategi, Iñaki Murua eta Jose Ramon Bilbao, mahaiaren inguruan.

Bertsolaritzaren eboluzioa, norantza?

Pasa den hilaren erdialdean, bertsolaritzaren eboluzioaz mahai-ingurua izan zen Bilbon, Mintza Barullok antolaturik. Hona hemen laburpentxoak.

Jon Lopategi: **«Txapelketa moduko saioak, urtean dozena erdi bat»**

behintzat, bitartekoa edo izan behar du, eta bertsolaria zuhur egon behar da mementu bakoitzean herriari zer esan behar zaion edo zer esatea komeni den, berak baino gehiago dakitenekin egon, eta kontsultatu eta hanka sartzeak ebitatu. Nire ustez txapelketa moduko saioak aski izango lirateke urtean dozena erdi bat egitea, eta beste guztiak lehengo era zahar hartara egingo nituzke”.

“**B** AINA nik ez dut uste modu hori gaur egun berritu ezinik denik: festa batzulara bi bertsolari gairik gabe kantatzera eramatea. Bertsolaria- ren eginbeharra, nire ustez, batez ere aurrelari izatea da baina aurrelari izateko jakintsua ere izan behar da, eta bertsolaria ez dago herriak eskatzen duen neurrian jakintzaz hornitua. Beraz, aurrelaria ezin badu izan,

A ipaturiko mahai-inguru horretako moderatzailea Joxe Ramon Etxebarria izan genuen, eta partaideak honokook: Jon Lopategi, Sebastian Lizaso, Iñaki Murua eta J.R. Bilbao. Zein baino zein gauza interesgarriagoak bota zituzten.

Esaterako, Jon Lopategi argi baino argiago mintzatu zen bertsolariaren eboluzioaz: «bertsolaria beti aldatzen doa, gizartea ere aldatzen doan bezala. Bertsola-

riak herriaren sentimenduen ahots bezala izan behar du, herriak sentitzen duena adierazteko modua». Bertsolaria sortzeko modua ere aldatu da jakina, eta gaur «zoritxarrez umeez eta gazteek ez dute ezagutzen lehen zegoen bezalako bertso girorik, eta beraz, modu nolabait esateko artifizialean hasi behar dira bertsolaritza ezagutzen, beste norbaitzuren eraginez eta ez beraien iniziatibaz».

Lizaso: abilidadea ez da aski

Sebastian Lizasok bere hasiera nolakoa izan zen kontatu zuen: «garai batetan

Sebastian Lizaso: «Inoiz ez gara garen bezala agertzen»

inondik ere konformatzen lehengo ziri bertso zahar harekin, jendeak gauza hobetoagoak ere entzun nahi ditu, eta nola hemen inork ez dituen mirakuluak egiten, bertsoa sakontzera jotzen dugu bertsolariok, akatsik gabe bertsoa osatzera. Ahotik ahorako bertso hartan, ziri bertso izeneko hartan, bertso osoa ez zen neurtzen, bukaera baino ez zen, eta orain jendeak bertsoa oso-osorik neurtzen badu, beste erremediorik ez dago”.

“**G** UK zeharka ezagutzen dugun garai hartan bi bertsolari, herri batetara, elkar probatzera joaten omen ziren. Gero, gaia jartzeko ohitura sartu zen eta nagusitu egin da gaur egun. Horrek mesede eta kalte ekarri dio bertsolaritzari: kalte, beti besteen paperak egiten ibiltzen garelako, bertsolariak inoiz ez gara garen bezala agertzen. Bestalde, herria ez da

bertsolari guztiek hasiera beti koplatan egiten zuten, urtean behin kalera eskean kantari irten beharra bait zegoen. Geroago, piskanaka pasatzen zara bi puntutatik laukoak egitera, koplatan abildadea duenak ez dauka mingainetik asko tiratu beharrik bertsoarik botatzeko. Azkenean, norbere kasa eta afizio haundiz egindako lanaren poderioz egiten bait da bat bertsolari». Sebastianen ustez abildadea afiziorik gabe zapuztu liteke, eta bestetik ere batzu mandoa baino egoskorragoak direlako segi, eta segi, eta zerbait izatera iritsi direnak ere bada. «Orain bertsolariak ateratzeko beste sistema batzu badaude, baina halere bertsolaria izan nahi duenak bere burua landu beharra dauka, ordu asko eta asko pasa gauza horrekin ametsetan, eta horri bueltak emanez».

Murua: bertsolari izatea ez da bertsoa egiten jakitea

Bertsolaria ba ote den, ez dakiela esan zuen Iñaki Murua gabiritarrak. «Niretzat gauza bat da bertsoak osatzeko gauza izatea, eta beste bat oso desberdina bertsolari

izatea. Bertsolari izateko, bistan da, lehenik bertsoak kantatzen jakin behar da, baina hori ez da aski; gero, herrietara zoazenean jendeak eskatzen dizunari erantzuten jakin behar duzu, herria pozik uzteko gauza izan behar duzu, nahiz eta gogo txarrez izan».

Bilbao: euskararekin ongi pasatzeko modua

Jose Ramon Bilbaoren hitzetan, Santutxuko Bertsolari Eskolakoak ez omen ziren bertsoara zaletasun hutsagatik heldu, euskara lantzeko prozesu batetan baizik, beste gauza batzuekin batera. Dena dela, bertsoekin ondo pasatzeko modua aurkitu zuten bertsoarekin eta horregatik eutsi zioten gogor. «Lehenengoz euskararekin ondo pasatzen genuen», izan ziren bere hitzak.

Bertsolaritzaren aldaketari buruz, Sebastian Lizasoren hitzak bereziki argigarriak suertatu ziren: «asko hitzegiten da bertsolaritza aldatu egin dela, baina nire ustez garai batetan askoz ere gehiago aldatu zen, bai herri haundietan eta bai herri txikietan. Lehen, herri txiki batetan bertsolariak deitzen zi-

tuztenean, nahi zituztelako eta behar zituztelako izaten zen, beren festaren zati garrantzitsu bat bertsolariak zirelako. Herri haunditan, berriz, bertsolariak programa betetzeagatik eta kunplizeagatik izaten ziren bertsolariak. Orain, zorionez, hiri haunditan ere bertsolari jaialdiak antolatzen ibiltzen direnak bertsoaren inguruan dabilen jendea da». Ongarritzat jo zuen Sebastian txapel-dunak aldaketa hau, nonbait orain badakitelako herri haunditan haien nahian daudelako deitzen dituztela, eta badakite ere zertara doazen.

Gai libreko saioak, beherantza

Bapateko bertsogintzaren eboluzioa neurtzeko garaian, Jose Ramon Bilbaok lau alor desberdindu zituen eta horren arabera diagnostikoa egin: «Hasteko, lagunarteko alorra dago; beste bat, joku gisa ikusita, txapelketak; ondoren, txapelketaren imitazioz klasetan egiten dena; eta azkenik, laugarrena, klasetan egiten dena baina gai librean». Lehena nukleo txikietako gauza bat izango litzateke, eta Bilbaoren ustez beherantza joango da, ospakizun eta afarietara mugaturik. Txapelketaren alorrean, eritzia ere oso zehatza eman zuen: «nik uste dut Txapelketek aurrera joko dutela, erizpideak aldatuko dira, geroan jokoaren arauak zehaztu egin beharko direla, baina iadanik etorkizuna segurtaturik dauka».

Ildo beretik, Iñaki Muruak hitza hartu zuen: «Bapateko saio libreak, gairik gabekoak, kasik desagertu egin dira, dagoeneko nahiz eta txapelketa ez izan, beti ari bait da norbait gaia jartzen. Akaso afalondoetan egiten da halako zerbait, hori da horrelakorik egiten den azken tokia. Bestalde, pentsatzen dut bertsolaritza asko aldatu dela. Lehen bertsolariak kantatzen zuten elkarri astakeriarik haundiagoak nola esango, edo lepoa elkar nola harrapatuko... ziri bertsoa izango litzatekeen hori zen nagusi. Hori galtzen ari da, hori gero eta gutxiago dago eta nire ustez txapelketen eraginez izan da».

Ezagututako hiru garaiak

Lopategik bete zuen, azkenik, nolabaiteko arlo historikoa (zaharrena zenez tokatzen ei zitzaion), etapa desberdinak bereziz. Horrela, eta bere ahotan, azken garaietako bertsolaritza hiru garai ezagutu ditu. Lehenik, sagardotegietako bertso-gintza, gehienbat gerraurrean indarrean zegoena, eta elkarrekin zuten konfiantzari esker, eta giro onari esker, zorrotasun haundiagoa ekarri zuen, eta etorri aldetik ere aberastasun haundiagoa. «Sofismazko arrazoi bidez beste menderatu nahi izate horrek halako erraztasun bat ematen zuen bertsoetarako», esan zuen.

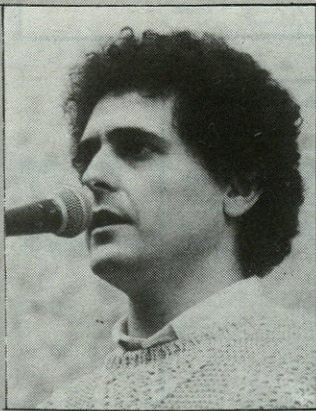
«Gerraosteko giroa dator-kigu ondoren, euskararen aldeko giro eskasa, publikoan euskaraz egitea debekatua zegoen, baina Basarrik bere diplomaziaz eta Uztapidek bere apaltasunez plazarik plaza ibiltzea lortu zuten, eta seguru nago urtean ehun plazatik gora egiten ibiltzen zirela. Ni kantutan hasi nintzenean, hamar saiotik bederatzitan gairik jarri gabe kantatzen genuen. Meza ondoren, hogeit bat minutuko saio bat egiten zen, ondotik tabernaz taberna ibilita hiru bat saio egiten genituen; bazkaldu eta gero arratsaldeko saioa izaten zen, luzee-na, eta bukatzeko batzutan afaria eta parranda».

Txapelketa giroa heldu zen azkenik, eta horrekin batera hirugarren etapa. Txapelketen bidez lortu omen zen ordurarte bertsoari batere atentziorik jartzen ez zion jende asko eta asko gerturatzea. Herrietan saioak antolatzen hasi ziren, eta han, noski, txapelketaren imitazioa egin nahi izaten zuten, sei bertsolaritatik gora eramanez, eta piskanaka piskanaka beste aurreko modu hura galtzen joan zen.

Horraio, bada, orain arteko historia eta aurrera begira izan daitekeen eboluzioaren nondik norako posibla. Bere aldeko eta kontrako arrazoiarekin. Eztabaida zabalik dago.

J.L.

Iñaki Murua: «Bapateko bertsoa, idatzitakoaren antzekoagoa»

“TXAPELKE-TEK es- truktura eta molde fin- koak ditu eta bertso- laritza horretara bultza- tu du. Txapelketatik kanpo ere, txapelketa- ren estrukturak erabi- ltzen dira. Orain, esate batera badirudi txapel- keta ez dela oraindik bukatu: herritik herri- ra txapelketako lan berak jartzen bait diz- kigute. Aldaketa hor- rrek ondorio bat be- hintzat badakar: alde

batetatik, agian bertsolaria jantziago egotea kultura al- detik, eta bestetik ziri bertsoa galduta azkenean —ez dakit nola deitu— bertso ladriloagoa, eginagoa, edo Lazkao Txikik esaten duen bezala lo egiteko bertsoak egiten direla. Gero eta idatzitako bertsoaren antzekoa- go ez al da bapateko bertsoa, eta ez al zaio herriari bes- telakorik ere gustatzen?».

ELHUYAR

ZIENTZIA ETA TEKNIKA

Hurrengo alean

**BIOTEKNOLOGIAZ ANDREW WILLETS-EKIN SOLASEAN
OIHAN TROPIKALA
BERTIZ, BAZTER ZORAGARRIA
LA VILLETTE, PARISEKO MARABILA BERRIA
TXERNOBIL: EKOLOGIA... ALA HIL?
CONCORDE-AK HAMAR URTE**

Ekainaren batean zure kioskoan

"Elhuyar. Zientzia eta Teknika" aldizkaria jaso nahi dut. Urtean honen sei ale jasoko ditut gainera doan "Elhuyar" aldizkariaren bi ale.

Izena.....
Helbidea..... Lanbidea
Hiria..... Telefonoa
Ordainketa:

Errenboltsoz

Kontu korrontea k/k: zenbakia..... Bankua:.....

- ☐ Urtebeterako 2.000 pta. Euskal Herria eta Frantzia
- ☐ Bi urterako 3.900 pta.
- ☐ Hiru urterako 5.800 pta.
- ☐ Urtebeterako 2.500 pta. beste herrietan.

Harpidetza-txartela: ELHUYAR Kultur Elkarte. P.K. 361. DONOSTIA

Herriak legeztatu gaitu

HERRI BATASUNA AURRERA!

Atzo Lemoiz geratzeko gai izan ginen
Gero OTANeko erreferenduma irabazteko

Gaur legalizazioa

Bihar Burujabetasuna

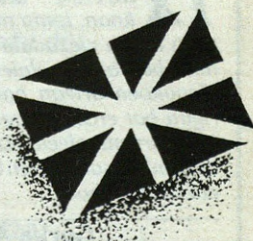
DUINTASUNEZKO BIZITZA NAHI DUGUN
HERRI BAT GARA

EUSKADI AURRERA!

eman
botua

HERRI BATASUNA

ri

Baloi teledirijituak?

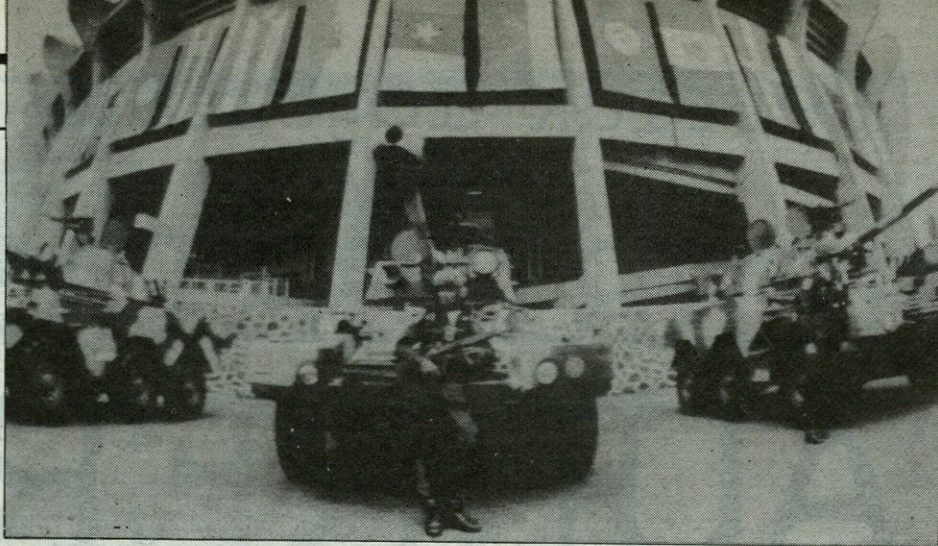
ZENBAT eta zenbat gauza entzun beharko dugun egunotan Mexikotik; hala nola, azken enbiatu espezialak korazoiko albizkari batentzako moduko bitxikeria harrigarria harrapatu duenean: Brasilgo makina bat jokalaria homosexualak direla, edo ez dakit zein goleadoreri gainean kokaina zeramalarik bota ziotela eskua, edota beste selezio-ko atezainaren aita estadioko atezain dela baita ere, eta antzeko abar luzea.

OSTERA, bada kontu magikoagorik Mexikotik aditu berria: Mexiko Distrito Federa-leko 2.238 metrotako altuerak, alegia, ez duela futbolariaren oxigenazioan bakarrik eragiten... baita, antza denez, esferikoaren gidatze eta jotzera-koan ere. Ze, badirudi erresistentzia gutxiako jasaten duela eta, indar gehixeago eramateaz gain, sekulako efektuak (eta defektuak) hartzen dituela segituan baloi madarikatuak. Dagoeneko kakalarriak jota omen dabilta porteroak!, eta ez portzietako mahonesa txarra jateagaren kausaz.

PELE, Gerson, Carlos Alberto eta tankerako beste amasmeren batzuk egundo-koak egiteko aprobeztatu omen zuten abantaila hau 1970. urteko Mundial historiko hartan. Eta kontutan eduki, duela hamasei urteko pilotak ez zirela inondik ere gaurkoen gisakoak. Aurtengoak Azteca izena ei du, Argentinako Tangoaren lehengusu txiki honek. Materiale berriak eta auskalo ze demonio, gaizki jo ezkerro pikutara joango den arren, karizia itxuroso baten poderioz ordea, zelai erditik sartzeko kapaz izan zaitezke! Mundiala!

TXIKITAN, oheratzera-koan, ipuin miresgarri hura konta ziezadala eskatzen nion beti aitari: plaieroko nire ekipokoen artean baloi teledirigitu bat erosi genuela eta golak arrantzaleek txitxaroak bezainbat sareratzen genituela eta nik behinola...

Gorka ARRESE

Ez dira, ez, ez dugu uste, Mexikoko selezioko bankilloko ordezkotutako futbolariak.

Mundialeko atezainak oro kañonazoei beldur

Inaugurazioa. Azteca estadioa. Ehun mila bat lagun pena ematen zuen zeremonia aspergarriago ezin haren aurrean. Gu, kazetariok, geure eserlekuen bila zoraturik, antolamendu ensastrosoan murgilduta. Bulgariako ekipoa, zelaiera heldu baino bi ordu lehentxeago, astopistan kieto-parao ataskaturik. 150 estadutako telebistak satelitez zuzenean ematen. Bi mila eta piku milioi pertsona kristalezko pantaila koloreztatuaren aurrean. Eta txistuak!

TXISTUAK eta oihuak Mexikoko Estatu Batuen Errepublikako presidente jaunari. Miguel de la Madrid-ek ez zekien zer arraio egin mikrofono-tara gidatzen zuen ahotsa bere belarritarra itzultzen ez zela somatzean. Ez zen makurtu haatik, mexikotar biztanleek bizkarra ematen ziotela ikustean, eta sendo jarraitu zuen bere parlamentuan, FIFAko Joao Havelangek zera esan ondoren: *hona hemen futbolaren bitartez munduari zuzenduriko gure elkartasuna, herrien arteko ulerkuntza eta pakea hobetzeko asmoz igorria*. Txistuak eta oihuak.

Telebistako imajinetan paisanozko polizia bat erabat urduri zegoen txaketan ezkutaturiko irratiz komunikatzen. Eta beste hamar mila (10.000) polizia hor zehar sakabanatu eta kamuflatu akontezimendu garrantzitsuan ezer gerta ez zedin, aingeru garda-koak balira bezala. Ze gertatzen da Mexikon? Hau sitiatua dago. Dokumentazioa eskatu didate. Eta ez dira hala ere fio.

XIII. Munduko Txapelketak ongi segurtatua dirudi

Polizi eta txakurrez ongi segurtatua, baldin eta zorte txarreko 13 horrek hankaz gora ipintzen ez badu. Ez bait da tentsio internazionala eta guzti hori Mexikoko Lehendakaria burlatzearen eragile bakarra izango. Egundoko super populaziozko hiriburuak negargarri izaten jarraitzen du —eta sikologikoki are gehiago terremotoaren ondorioz—, txaboletan bizi den jendeari graziazirik egingo ez diolarik *ostikolari* makarroso horientatik hainbesteko dirutza gastatu izatea.

Bien bitartean, koka-kola latekin eta plastikozko leija botegaz ihardungo dute gazte-

txoek txabolen ataritako hautsetan. Bihar edo etzi Azteco estadioko golak sartuko dituenean, txaloak entzungo ditu barra-barra, eta ez du orduan edozein zerrikeria aho-ratuko. Amari soineko berri bat erosiko dio eta aitari bere bizi guztiko ametsik liluragarria: auto bat, bigarren eskukoa.

De la Madrid-en seguridadekoek ere baze-kiten txillio eta orroer hien zergatia zertan zen, nahiz eta Italia eta Bulgariako futbolariak horretarako betarik hartuko ez zuten, pirrilaka jartzeaz zegoen baloia arbitroaren eskutan begiematen zeuden-eta.

Karroak sukalderaino ere eramateko prest

Emergentziarik balego, azkar asko konponduko lukete nahaste-borrastearen erre-bolta. Azteco estadioko galantak kotxeak eta bestelako *belozipedoak* igotzeko aldapa-txoak ditu. Lehendakari jauna eta bere kua-drilak, gela pribatuak eta luxozko palko do-tore bat. Eta kanpoan konbaterako jostai-luek ez zuten bromatarako itxurarik.

Konzentrazioan sobera dabilta han-he-menka. Jokalari bakoitzeko auskalo zenbat. Hiriko polizia pareta motoz aurretik, autoak bidea garbitzen eta eskolta gisa indar federa-letako blindatu bat... eta mexikar ejerzituko bi furgoneta haundi, beteta, leku bat edo bestera joateko intentziorik bururatzen ba-zao edozein seleziari. *Atentau batek harra-pa ote gaitzake?*, pentsatzen du delantero-zentroak.

Bihar ez du porteriara kañonazorik tiratu-ko. Honez gero nahiko intimidatua bait da-go.

G.A.

Herrerako zenbait gora-behera

(Apirilak 24)

Bertso batzuek ateratzea gauden lekutik kalera mesederikan eite ezbadure ez da izango galera. Adierazi nahi dut hemengo berri gutxi gora behera, zer moduz bizi geraden jakin nahi dunak badu aukera.

Lendabiziko esan behar dut non kristo aurkitzen geran. Espainiaren erdi aldean dagon Manchako Herreran. Txakur mordo bat dago zaindari «hotel» hontako sarreran, trailan dagoen zakurra askoz politago da aukeran.

Alde denetan badaude hemen ez dakit zenbat zaindari, arrazoi onik ez dadukate ta txarra berriz ugari, mutur beltzetan gorrotoa ere ikusten zaie nabari. Iruditzen zait hauxe degula infernuaren atari.

Leioak eta atea daude burni barrotez hertsia giza legerik funtsezkoenak hankapean ehortzia. Hainbat amets txar eragiten dit horma hauen presentzia askatu arte iraungo ahaldu daukagun pazientzia.

Bederatziak aldera edo jaikitzen gera goizian eguneroko leloan baina beti zerbaiten pozian. Nola edo hala denbora pasa ikasten da jolasian horma txuriei begira edo haruntz ta honuntz pasian.

Kixkur

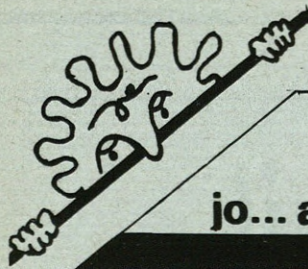
Mutur gozoa ez dute jartzen hemengo zenbait zaindarik aparte xamar ibiltzia komeni da hoietarik. Eguneroko bizitza hontan ez da arazo faltarik, hoietako bat gure hizkuntza zapaldu nahia delarik.

Gure hizkuntzan idatzitako gutun edo eskutitza bidalitako zuzenbidera iristea nahiko gaitza. Nondikan gehien izorratuko horretan gogor dabilta. Eguneroko borroka hontan tira biraka gabilta.

Asko gustatzen ez bazaigu ere kartzela honen tankera geure arteko Euskadi txiki bat sortzen saiatzen gera. Arazo pranko badugu baina poliki goaz aurrera. Txinaurriak'e lan haundirikan ez du egiten kolpera.

Nolabait ere adierazi dut zer bizitza daramagun, era honetan aurkitzen gera ia hirurehun euskaldun. Diferentzirik ez dago hemen ez aberats, ez behardun. Denok baigera presoak eta askatasunen alargun.

Hamar bertsotan agurtu nahi dut euskaldunon aberria, agur baitaere lore politak dakargun udaberria, agur maitea, agur semetxo aita eta baserria. Gora euskera, gure hizkuntza ta gora Euskal Herria.

jo... adarra

IZEN ALDAKETA

Neska bat izenez aldatzera doa epaitegira.

- Eta zein da zure oraingo izena?
- Miren Ximaurra.
- Ez naiz harritzen izen hori aldatu nahi izatea. Eta zein izen nahi zenuke?
- Maite Ximaurra.

argi ibili mari pili

1.— Sailkapena, puntu gehienetik gutxienera jarraituz XABIER-ek «IPARRAGIRRE HABILA DELA» kantatu zuenean justu aurrean gelditu zen.

3.— KOLDO ez zen ANDOAINgoa.

5.— «MARKESAREN ALABA» ez zuen ENDIKak kantatu.

7.— JOSUK «PELLO JOXEPE»renaz kantatu zuen.

9.— «BIZKAIKO TXERRIA»renak ez zituen 725 puntu lortu.

11.— XABIERrek ADUNAn kantatu zuen.

13.— Puntu gutxien lortu zuenak ASTEASUn kantatu zuen.

15.— «IPARRAGIRRE HABILA DELA» ABALZISKETAn kantatu zuten.

Bertsolari txapelketa batzu egin dira zenbait herritan. Denak A-z hasten diren herriak izan dira, eta bertsolari gazteen artean. Adina kaso honetan ez zaigu axola, bai ordea izenak, bai bertsolarienak baita herrienak, doinuak eta puntuak. Hasi ba lanean!!

2.— AMEZKETAk 730 puntu baino gehiago lortu zituen.

4.— «BETROIARENA» erabili zuena ASTEASUKoa baino askozaz hobeto geratu zen.

6.— GONTZALEk 750 puntu lortu zituen.

8.— ADUNAKoa ABALZISKETAKoa baino hobeto gelditu zen.

10.— Puntu guztiak batuz gero 3.674 ateratzen zaigu, eta handiena eta txikienaren arteko diferentzia 30 da.

12.— ANDOAINgoak ADUNAKoak baino puntu gutxiago lortu zituen.

14.— KOLDOK ENDIKAK baino 10 puntu gehiago lortu zituen.

16.— «MARKESAREN ALABA» doinuak ez zuen puntu gehien lortu.

GALDERARI ERANTZUN

Sartzen da gizona gaueko orduetan etxera eta bere logelara sartzerakoan emakumea beste gizon batekin aurkitzen du ohean. Bere harriduratik ateratzen ez dela emakumeak zera galdeztzen dio:

— Bainan nondik zatoz horren berandu?

— Eta zuk zer egiten duzu beste gizon batekin ohean?

— Ez aldatu gaiaz! Nondik zatoz horren berandu?

KATEA TIRA

Gizontxo herabe bat tabernako barrara inguratzen da.

— Esango al zenidake mesedez, inporta ez bazaizu non dagoen komuna?

— Segi barruraino, baina bukatzera koan tira katea.

— Eta gorde al dezaket medaila? Familiako oroimena da eta.

ENZIKLOPEDIA

— Aita; Maisuak esan dit enziklopedia bat erosteko, eskolara joateko.

— Enziklopedia? Hik zer ute dun bada? Hi ere oinez, aita bezala.

CHAMARTINEN

Geltokiburuari tipo bat hurbiltzen zaio eta:

— Zein ordutan ateratzen da Barcelonarako tren?

— 11etan.

— Eskerrik asko. Eta Valenciarakoa?

— 11 eta 5etan.

— Eta Bilborakoa?

— 11 eta 10etan.

— Baina hik tren guztiak hartu behar al dituk edo?

— Ez, baina bidea gurutzatu egin nahi diat, eta horrenbeste tren ikusita segurtasunez egin nahi nian.

AMA BAKARRA DAGO

Andereñoak idazlan hau jartzen die ikasleei: «Ama bakarra dago».

Biharamunean Mirenek idazlan hau dakar:

«Behin baloiarekin jolasten ari nintzela, karreterara bota nuen, ni atzetik atera nintzen korrika, kotxe bat zetorren, eta amak heldu ez banindu, kotxeak hil egingo ninduen: ama bakarra dago».

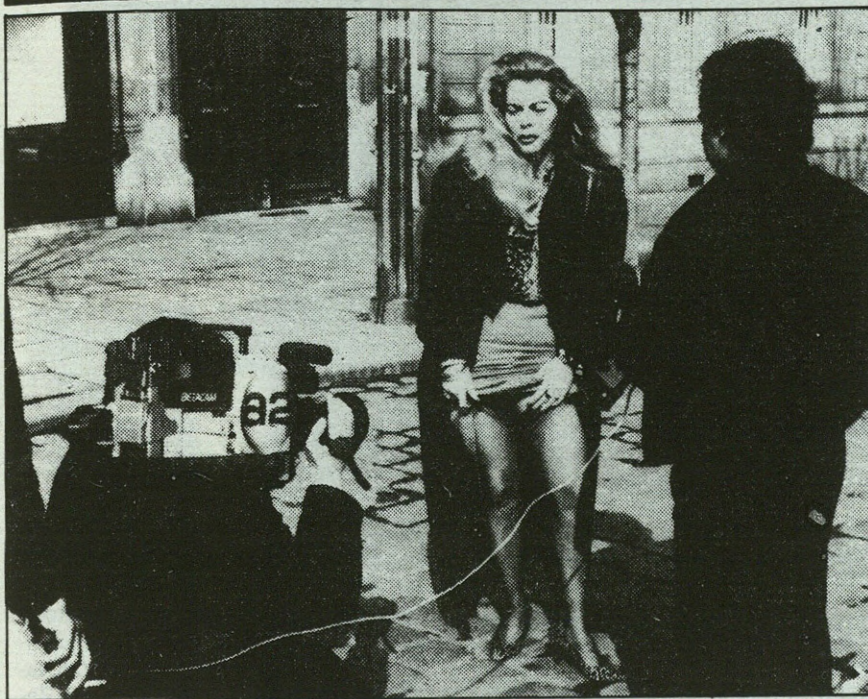
Mikelek hau ekarri zuen, berriz: «Ni gauero ikaraz sartzen nintzen ohera, eta ama etortzen zitzaidan eta bere, ipui, kantu eta musuekin loak hartzen ninduen arte laguntzen ninduen: ama bakarra dago».

Patxi txikik, ordea, hau eraman zuen:

«Behin etxera amaren lagunak etorri ziren meriendatzera. Eseri eta konturatu ziren edateko ezer ez geneukala. Orduan amak sukaldara bidali ninduen garagardo batzuren bila. Nik izozkailua ireki eta honela esan nion: Amaaaaaa! Bakarra dagoooooo!».

IZENA	HERRIA	DOINUA	PUNTUA
ENDIKA	ASTEASU	BIZKAIKO TXERRIA	720
JOSU	ANDOAIN	PELLO JOXEPE	725
KOLDO	ABALZISKETA	IPARRAGIRRE ABILA DELA	730
XABIER	ADUNA	MARKESAREN ALABA	749
GONTZAL	AMEZKETA	BETROIARENA	750

a ze flasha!

Ez jaunak, ez da ETB-2!

HARRITUTA geratu ginen gure erreportari grafikoa kalera bidali eta argazki honekin etorri zitzaigunean handik bi egunetara. Harridura guztiz arrazoizkoa zen, edota hobeto esanda, guztiz sinisgarria zen berak sartu nahi izan zigun ziria. Izan ere, Gorordok inaguratu berria duen ETB-2a martxan egonik guztiz sinisgarria zen, futbol amerikanoa, rugby amerikanoa, telesail amerikanoak, teletxorakeria amerikano guztiak bezala, elkarriketa amerikanoak egiten hastea, euskal idazle edo aktorea «eder»ekin (badakizue, telebistan irudia da balio duena).

Egia da ez genuela ezagutzen argazkian dagoen tipa horren antzeko idazlesa edo aktorea (itxuraz alegia, keinu horretan bat baino gehiago ezagutzen dugu eta). Egia da halaber kamaran «A-2» jartzen duela eta ez ETB-2, baina hainbeste dira ETBrentzat produzitzen ari diren etxeak, ze hori ere ez bait litzateke harridurarako datoa izango. Oso posiblea zen bertako etxeren bat izatea ETBrentzat elkarriketa bat egiten ari zena.

Puntu honetara ailegatuta galdetuko didazue ea zergatik harritu ginen hain normala baldin bazen ETB-k horrelako bat egitea eta berak produzitu gabe gainera.

Erraza da erantzuna, irakurle maitea. Harridura zetorkigun ETBko jaun horiek ez genuelako espero hain efikazak izatea. Horretatik hain zuzen ere. Zer lineatan ari ziren eta zer egiteko gauza ziren jakinda, harridura sortu zitzaigun hain azkar eta trebeki hori egiten hasiak zirela pentsatzeko frogatu hau, argazki hau, gure begien aurrean jarri zuenean gure erreportari ibiltariak.

Ekerrak ez ziola denbora gehiegirik eman bromari eta laster argitu zigula Antenne-2 telebista kate frantsesaren ekipo bat zela hor programa erotikoporno bat prestatzen ari zena.

Hori esan eta sinistu egin genion. Ez dakit nik ordea zein den bertsiorik sinisgarriena: hasieran eman duguna edota erreportariak sinistarazi nahi izan digun bezala, argazkia Parisen ateratakoa dela frogatu nahi duena. Ez dugu uste gure soldatak halako bidaia egiteko beste dirurik ateratzen duen lan honetan.

Irakurleak pentsatu beharko du bi bertsioetatik zein aukeratu!

Martin ARANA

osasunaren arduraz

Injekzioak miopiaren aurka

MIOPIA da ikusmen-akatsik arruntena eta bere agerpena dakarten faktoreak askotarikoa dira: akomodazio edo egokitzetxe-aparatuak jasaten dituen gainkargak batetik (hauek esker foka-pea aldatu egiten da, eta distantzia labur eta luzerako ikusmena nahasia gertatzen da). Beste faktore bat herentziak markatua da, oraindik oso ongi ezagutzen ez dena, baina ikusmen-akats honen ia kasurik gehien erantzutea, hain zuzen. Azkenik, gaixoen %6-10ean, miopia esklerotikaren ahultze eta biguntze progresiboari zor zaio: mintz honen prozesu metabolikoen aldaketak bere egitura aldarazten du. Begibarneko presioaren eraginez, esklerotika begiaren atzealdean deformatu egiten da, eta prozesu honek miopiaren maila gehitu egiten du.

Miopia progresiboaren prebentzioarako eta batez ere bere konplikazioak ekiditeko, begiaren atzealdea indartzeko operazioak burutzen dira gaur egun. Dena den, H.L. Helmholtz Oftalmologi Institutuko espezialistek, haurrak tratatzerakoan, operazio kirurgikoa ordeztuko lukeen metodo berri bat bilatu asmoz, tratamendu kurioso bat asmatu dute: esklerotika indartzeko injekzioak edo beren siglak erabiliz ISU metodoa.

Metodo honen funtsa, begi-globoaren atzealdean polimero baten (h.d. substantzia kimiko konplexu baten) kopuru txiki bat injektatzea da. Polimero honek berehala estaltzen du begiaren atzealdea eta 2-3 minututan erabat gogortzen da, begi-globoa deformazioaren aurka babestuko lukeen armazoi moduko bat eratuz.

Xabier AGIRRE

Deklarazio batzu besteak baino hobeak

KAZETARITZA funtsezko trazio batetan oinarritzen da: iraganean jasotako zerbait orainaldira hitzen edo irudien bidez ekartzean. Hitzetik hortzera jaulgitzen diren paragrafo apenas puntutauak paperaren kontra iltzekatzearena interesatzen zaigu artikulu honetan. «*Nik ez nuen hori esan*», «*gaizki interpretatu du kazetariak*» eta auzitegitan batzutan froga gisa aurkeztu dituzten zinta magnetofonikoak dira horren adibide.

Telebistarekin asko aurreratu zuen kazetaritzak, esandakoa hortxe agertzen da, esan zuenaren ahotan gehienetan, esandako uneen edo ordu batzu berantago, elkarrizketa leiala (muntalaria ona bada behintzat, «*moztu!, moztu! Zer galdetu didazu?*» horiek ez bait dira pantailan agertzen). Mubiola etxean eduki beharra izaten da telebistaren akatsa, egunkarian agertzen dena irakurri bezala, telebistakoa behin eta berriz ikus/entzun nahi bada behintzat. Bestela, gure estonatzek ez du gehiegi irauten, ezin sinetsirik, gure buruari ozenki «*hori esan al du?*» galdegiten diogunean agertzen den zalantza ez da erraz garbitzen... Batez ere, albokoa egunkaria letzen ari bada telebistari jaramonik egin gabe.

ALBOKOAK abantaila du horretan. «*Egin*» bat erakusten dit, maiatzaren 16koa, eta haserre samarrean utzi duen artikulu

lua irakurtzera ematen: «*Gasteizko Gobernuak antzerki taldeei 28 milioi banatuko aurtzen*»; eta batez ere Sebastian Agirretxeren deklarazio batzu, kazetari intrepidoak modu habilegi batez lapurtutakoak. Bai, onartzen diot albokoari, hizkera kuartelero xamarra, edo kasernalaria nahi izanez gero, darabil Kultura Sailburordeak. Igarletzan abenturatuz, esaten diot, «*baietz hurrengo egunen batetan deklarazio horiek matizatuz sailburuordeak gutun bat argitarazi*». Besteak ezetz. Nik baietz. Setatsuak biak. Afaria jokoan.

Egunak igaro ahala (berria txintxeta batekin kondenatu dut hormarra), eguzkiak egunkariaren orrialdea oritzen du, Agirretxeren gutunik ez dut egunkarietan topatu, apostua galdu dut. Ez ditu egunkariak letzen nonbait; ez dauka egunkaria letuko dion lagunik agian; ez zaio inporta edota ados dago egunkarian agertutakoarekin. Hona hemen deklarazio horiek: «*Guk ez dugu inolako arazorik nahi. Gertatzen dena da ezin garelako makurtu haien txantaira, zeren ezinezkoa da dirulaguntza berbera talde guztiei ematea. Batzuk besteak baino muntaia hobeak egiten dituzte eta legezkoa da, azken batean kalitatearen kontua da, besterik ez. Nik ere, pertsonalki zera nahiago nuke, hainbeste obra berri plazaratu beharrean, muntaia guttiago egin baina kalitate handiagokoak, atzerrira eramateko bezala*». Filosofia oso bat ezkutatzen da esaldi hauen atzean.

LEHEN esaldia erabatekoa da: inork ez bait du arazorik nahi. Arazoa da, nahi ez izan arren, batzutan sortu egiten direla.

Eta kasu honetan arazorik izateko arrazoirik ez da falta. Nik ez dakit juxtu-juxtuan, talde guztiek guztientzat diru laguntza berbera eskatzen duten... Hala izanik ere, horri xantaiaren usainik antzemateari zail samarra deritzot. Xantaia gehiago dago epe asunto horretan, «*ehuneko hogeitabost orain, eta amaitzen ez baduzue, papo!*», eta gainera bi emanaldi dohan eman behar... araudiaren arabera.

Agirretxek konklusio fin bat ateratu du: batzuk besteak baino muntaia hobeagoak egiten dituzte... Baina, dirua banatzerakoan inork ez daki muntaia hori bestea baino hobeago izango denik... Are gutxiago taldea berria denean. Segi dezagun. Askok aurreratu da eta urte hauetan. Labaienek esan zuen teatrorik ez zela, Agirretxeri estreinaldi gehiegi dagoela iruditzen zaio; eta gainera, kantitatea gutxitzearekin kalitateak gora egingo lukeela sumatzen du, kasu horretan talde bakoitzak diru kopuru handiagoa jasoko lukeelako. Ondorioz zenbait talderi dirua ematea alferrikakoa da.

KULTURA sailburu eta sailburorde guztiak kutsatzen dituen filosofia hau ulertzeko giltza, azken esaldian ematen digu Agirretxek, «*atzerrira eramateko*» moduko antzerkiak nahi ditu, herriara apenas orain iristen ari omen direnean... Eta dena dela ez dut uste Agirretxe teatrori asko joaten denik, zer esportatu badagoela ikusiko luke eta.

Mikel ANTZA

Eros ezazu

ZEURE ETXE

LAN KIDE AURREZKIAREN HIPOTEKA-KREDITU BATEZ

Etxebizitza baten beharrean bazera, edo-eta darabiltzuna eskuratu nahiez bazabiltz, oraintxe duzu garaia: Eska ezazu Hipoteka-Kreditu bat Lan Kide Aurrezkian. Egiazko balioaren %70taraino finantzatuko dizugu zure erosketa, interesik txikien eta baldintzarik hoberenetan. **Edo % 100taraino gure Erakundearen osoko Finantzaketa Planera biltzen bazera** eta jakina, legeak eskaintzen dituen abantaila fiskal guztiak eskuratuko dituzu.

Zatoz bisitatzera eta esaiguzu zure asmoen berri. Eta konta ezazu gurekin.

Oraintxe da garaia

CAJA LABORAL POPULAR

LAN KIDE AURREZKIA

Euskadiko Kutxa

ETXEBIZITZA EROSI EDO BESTE BEHARRIZANETARAKO HIPOTEKAZKO KREDITUAK GURE BEZEROENTZAKO. PERTSONA FISIKO EDO. JURIDIKOENTZAKO BEREN NEGOZIOTARAKO. ETXAGILEENTZAKO: HITZARMEN DESBERDINAK ERAKUNDE PUBLIKOEKIN. KONTSULTA EZAZU.

Erretirorako Aurrezki-Plana.

Gipuzkoako Aurrezki Kutxa Probintziala ERRETIORAKO AURREZKI-PLANA eskaintzen du. Hauxe da hilez-hile etorkizun zoriontsuago bat preparatuz joateko modurik errazena. ERRETIORAKO PLANAK abantaila interesgarriak eskaintzen dituelako. Eta inolako konplikaziorik ez. Geroko lasaitasun-urte horiek aseguratze modua da, horixe bait da guztiok nahi duguna. Bakoitzak erabakitzen du hilean zenbat diru aurreratu, zenbat urtetan aurreratuz joan eta, Plana bukatzean,

metatutako kapitala nola berreskuratu.

Aurrezki-Plan baten harpidetza ere egin daiteke zergarinketa fiskalarekin.

Eta, honela, bizi-aseguru bat lortu dohan.

Eta guzti hau zure dirua Gipuzkoako Kutxak administratzen eta bermatzen duela pentsatzeak ematen duen lasaitasunarekin.

Zatoz Kutxako edozein sukurtsalera eta bertan pertsonalki esango dizugu zure beharrian eta igurikapenei ondoren erantzuten dien Aurrezki-Plana zein den.

Oraintxe bertan has zaitez zeure Erretiroa preparatzen.

Piskaraka-piskaraka, asko lortuko duzu.

PISKANAKA - PISKANAKA LOR EZAZU ASKO.

*Gaur bertan
has zaitez*

CAJA DE AHORROS PROVINCIAL DE GUIPUZCOA
GUIPUZKOAKO AURREZKI KUTXA PROBINTZIALA